

HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt.

KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET

**2019. ÉVI
ÉVES BESZÁMOLÓHOZ**

TARTALOMJEGYZÉK

I.	ÁLTALÁNOS RÉSZ	3
1.1	A TÁRSASÁG BEMUTATÁSA	3
1.2	EUROCONTROL – LÉGIFORGALMI DÍJAK SPECIÁLIS ELSZÁMOLÁSI RENDSZERE	6
1.3	A SZÁMVITELI POLITIKA ISMERTETÉSE	9
1.3.1	<i>Az éves beszámoló készítése</i>	<i>9</i>
1.3.2	<i>Alkalmazott értékelési eljárások és módszerek</i>	<i>9</i>
1.3.3	<i>Amortizációs politika</i>	<i>13</i>
1.3.4	<i>Céltartalék képzési szabályok</i>	<i>14</i>
1.3.5	<i>Változások a Számviteli Politikában</i>	<i>15</i>
II.	SPECIFIKUS RÉSZ	16
2.1	MÉRLEGHEZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTÉSEK	16
2.1.1	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÉS IMMATERIÁLIS JAVAK	16
2.1.2	BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	19
2.1.3	KÉSZLETEK	20
2.1.4	KÖVETELÉSEK	21
2.1.5	ÉRTÉKPAPÍROK	23
2.1.6	PÉNZESZKÖZÖK	24
2.1.7	AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	24
2.1.8	SAJÁT TŐKE	28
2.1.9	CÉLTARTALÉKOK	28
2.1.10	KÖTELEZETTSÉGEK	33
2.1.11	PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	35
2.2	EREDMÉNYKIMUTATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTÉSEK	38
2.2.1	ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE	38
2.2.2	EGYÉB BEVÉTELEK	44
2.2.3	ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	45
2.2.4	SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	49
2.2.5	EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	50
2.2.6	PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	52
2.2.7	TÁRSASÁGI ADÓ	54
2.3	VAGYONI, PÉNZÜGYI ÉS JÖVEDELMI HELYZET ÉRTÉKELÉSE	55
III.	TÁJÉKOZTATÓ RÉSZ	56
3.1	MÉRLEGEN KÍVÜLI TÉTELEK	56
3.1.1	MÉRLEGFORDULÓNAPON NYITOTT HATÁRIDŐS ÜGYLETEK	56
3.1.2	PÉNZÜGYI SZEMPONTBÓL JELENTŐS, MÉRLEGBEN NEM SZEREPLŐ MEGÁLLAPODÁSOK BEMUTATÁSA	57
3.2	VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK, IGAZGATÓSÁG ÉS FELÜGYELŐ BIZ. TAGJAINAK JÁRANDÓSÁGA, ELŐLEGEI, KÖLCSÖNEI	58
3.3	MUNKAVÁLLALÓK ÁTLAGOS STATISZTIKAI LÉTSZÁMA, BÉRKÖLTSÉGE ÉS SZEMÉLYI JELLEGŰ EGYÉB KIFIZETÉSEI	58
3.4	KAPOTT TÁMOGATÁSOK (2018-2019. ÉV ESEMÉNYEI)	59
3.5	KÖRNYEZETVÉDELME	65
3.6	KUTATÁS-FEJLESZTÉS TÁMOGATÁSA	66
3.7	MÉRLEGFORDULÓNAP UTÁNI ESEMÉNYEK	68
IV.	MELLÉKLETEK	69
4.1	CASHFLOW KIMUTATÁS	69
4.2	IMMATERIÁLIS JAVAK ÁLLOMÁNYVÁLTOZÁSA	71
4.3	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÁLLOMÁNYVÁLTOZÁSA	72
4.4	LÉGIFORGALMI IRÁNYÍTÁSI SZOLGÁLTATÁSOK ÁRBEVÉTELE – FÖLDRAJZI MEGBONTÁSBAN	73
4.5	IMPORTBESZERZÉSEK	74
4.6	TÁRSASÁGI ADÓALAP MÓDOSÍTÓ TÉTELEK	75
4.7	A KÖRNYEZET VÉDELME T KÖZVETLENÜL SZOLGÁLTATÓ IMMATERIÁLIS JAVAK ÉS TÁRGYI ESZKÖZÖK	76
4.8	A VESZÉLYES HULLADÉKOK, KÖRNYEZETRE KÁROS ANYAGOK MENNYISÉGI ÉS ÉRTÉKADATAI	77
4.9	EGYÉB KÖRNYEZETVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEK	78
4.10	SZAKMAI RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA	79

I. Általános Rész

1.1 A társaság bemutatása

A Társaság

cégneve:	HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zártkörűen Működő Részvénytársaság
rövidített elnevezése:	HungaroControl Zrt.
alapításának időpontja:	2006. november 22.
cégbíróági bejegyzés időpontja:	2006. december 13.
cégjegyzékszám:	01-10-045570
székhelye:	1185 Budapest, Igló u. 33-35.
telephelye:	1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér
fióktelepei:	Kőrishegyi radarállomás – HU-8572 Bakonyszücs, Hrsz.: 0129 Püspökladányi radarállomás – HU-4150 Püspökladány, Hrsz.: 0915/4
alaptőkéje:	20.201.600 ezer forint
tulajdonosa:	Magyar Állam (100%)
alapítói és részvényesi jogok gyakorlója:	nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter
statisztikai számjele:	13851325-5223-114-01
adószáma:	13851325-2-44

A Társaság működési formája:

A Társaság zártkörűen működő, egyszemélyes részvénytársaság.

Részvények fajtája, száma és névértéke:

A Társaságnál kibocsátott részvények fajtája törzsrészvény.

A Társaság alaptőkéje 20.200 darab, egyenként 1.000 ezer forint, azaz egymillió forint névértékű „A” részvénytársaságba tartozó részvényben, amelyek kibocsátási értéke részvényenként 1.000 ezer forint, azaz egymillió forint, továbbá 16 db 100 ezer forint, azaz egyszáz ezer forint névértékű „B” részvénytársaságba tartozó részvényben testesül meg, amelyek kibocsátási értéke részvényenként 100 ezer forint, azaz egyszáz ezer forint.

A Társaság elektronikus elérhetősége:

Honlap: www.hungarocontrol.hu E-mail: info@hungarocontrol.hu

A légiközlekedésről szóló törvény értelmében a Társaság feladatai:

A légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény a 61/A. §.-ában a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zártkörűen Működő Részvénytársaságot (a Társaság) jelöli ki a légiforgalmi szolgálatok ellátására. A törvény értelmében a Társaság feladatai:

- a) a légiforgalmi irányító, a repüléstájékoztató és riasztó szolgálat ellátása
 - aa) a katonai körzetek kivételével - Magyarország ellenőrzött légterében,
 - ab) a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és légterében, valamint
 - ac) azon nemzetközi kereskedelmi repülőtér és annak légterében, amelyen a tárgyévvel megelőző két év statisztikai adatai alapján számított átlagos éves utasforgalom meghaladja az évi százezer főt, amennyiben a repülőtér üzemben tartója vagy tulajdonosa a szolgáltatásra való felkészülés költségeit és a szolgáltatás díját megfizeti a Társaság részére,
- továbbá Magyarország légterében a légiforgalmi navigációs, távközlési, légtérellenőrző szolgálat ellátása, és az ezekhez szükséges berendezések (kivéve a repülőtéri műszeres leszállító rendszert) működésének biztosítása;
- b) a nemzetközi polgári repülés részére repülésbejelentő és tájékoztató szolgálat ellátása;
 - c) a rendelkezésre álló információk alapján adatszolgáltatás a Magyar Honvédség erre kijelölt szervezete részére, a légtérfelügyelethez szükséges azonosítás elősegítése érdekében;
 - d) légtérgazdálkodás, közreműködés a stratégiai légtér gazdálkodási feladatokban;
 - e) a légi forgalom áramlásának szervezése;
 - f) légi jármű eltűnése, vagy kényszerhelyzetbe kerülése esetén a szükséges intézkedés - kutatás-mentés, valamint egyéb segítségnyújtás - kezdeményezése;
 - g) központi légiforgalmi tájékoztató szolgálat (AIS) ellátása, a légiközlekedéssel kapcsolatos tájékoztató anyagok kiadása;
 - h) - a repülőtéri körzetek kivételével - az ellenőrzött légtérben kívül Magyarország légterében légi járművek részére tanácsadói, repüléstájékoztató és riasztó szolgálat ellátása;
 - i) a feladatainak ellátásával kapcsolatos fejlesztés;
 - j) a légiforgalmi irányító és körzeti repüléstájékoztató szakszemélyzet munkahelyi képzése, illetve továbbképzése;
 - k) műszaki dokumentációs és ahhoz kapcsolódó tájékoztató tevékenység ellátása;
 - l) a koordinált és menetrend-egyeztetett repülőtereken a résidőkiosztás és menetrend-egyeztetés;
 - m) a magyar légtér igénybevételeért fizetendő díjjal összefüggő - nemzetközi szerződésben meghatározott - költségalap kezelése;
 - n) Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és légterében repülésmeteorológiai feladatok ellátása;
 - o) Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér légterében, valamint a külön jogszabályban meghatározott Budapest közelségi légtérekben alkalmazott műszer szerinti repülési eljárások tervezése;
 - p) a pilóta nélküli légi járművek használatát támogató, az aktuális légtér információkat és egyéb korlátozásokat tartalmazó honlap és mobilalkalmazás üzemeltetése.

Egyéb jogszabály alapján ellátott feladatok:

A Magyarország Kormánya és a Koszovói Nemzetközi Bizottsági Erő (KFOR) között a Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtásáról és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátásáról szóló Végrehajtási Megállapodás kihirdetéséről rendelkező 2013. évi CCXLVIII. törvényben a Társaság számára meghatározott feladatok ellátása.

A Társaság tevékenysége

A Társaság TEÁOR szerinti főtevékenysége: (5223) Légi szállítást kiegészítő szolgáltatás.

A Társaság a főtevékenysége ellátását elősegítő szolgáltató tevékenységeket is elláthat.

A HungaroControl Zrt. a főtevékenységét jelentő légiforgalmi szolgáltatás keretében végzi:

- a Magyarország légterében átrepülő forgalom irányítását,
- valamint a Budapest/Liszt Ferenc repülőtér érkező-induló forgalmának kiszolgálását,
- ezek mellett egyéb piaci alapon működő kiegészítő szolgáltatásokat is nyújt (például vidéki repülőtereken repüléstájékoztató és légiforgalmi irányítási tevékenység; oktatás).

Az Éves Beszámoló összeállítása

Az Éves Beszámolót a Társaság vezérigazgatója: Szepessy Kornél önállóan írja alá.

A Társaságnál a könyvviteli szolgáltatás körébe tartozó feladatok irányításáért, vezetéséért felelős személy: Lepres Orsolya, bejegyzett könyvvizsgáló, MKVK tagsági száma: 005400.

A Társaság könyvvizsgálóinak adatai:

Ernst & Young Könyvvizsgáló Korlátolt Felelősségű Társaság (1132 Budapest, Váci út 20.), MKVK nyilvántartási száma: 001165. A könyvvizsgálatért a könyvvizsgáló által kijelölt felelős személy Bartha Zsuzsanna, MKVK tagsági száma: 005268.

A 2019. üzleti évre vonatkozó beszámoló könyvvizsgálataért szerződésben megállapított díj 9.300 ezer forint. Az egyéb szolgáltatásokért felszámított ráfordítások összege 5.183 ezer forint.

1.2 Eurocontrol – légiforgalmi díjak speciális elszámolási rendszere

A HungaroControl Zrt. főtevékenységén belül a három fő üzletág:

- Útvonalirányítás (En Route): a Magyarország felett átrepülő forgalom irányítása,
- Terminálirányítás (TNC): a Budapest közeli körzetében működő Budapest/Liszt Ferenc repülőtéren le- és felszálló légiforgalom irányítása,
- A Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtása és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátása.

Az üzletágak bemutatása

Útvonalirányítás – Magyarország légterében

Magyarország 1992-ben lett tagja az Eurocontrol Multilaterális Egyezménynek, amelynek keretében a szerződő államok vállalták, hogy összehangolt politikát léptetnek életbe közös elszámolási rendszer felállításával az *útvonaldíjak* megállapítására, kiszámlázására, beszedésére és nyilvántartására. Az útvonal irányítási díjak meghatározását 2019. december 31-ig a léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 391/2013/EU bizottsági végrehajtási rendelet, 2020. január 1-től pedig a Bizottság (EU) 2019/317 végrehajtási rendelete szabályozza.

Az Eurocontrol Központi Útvonaldíj Iroda (Central Route Charges Office – CRCO) a tagországok repülési adatszolgáltatásai alapján számlázza a légitársaságok felé az általuk végrehajtott repülésekkel kapcsolatos légiforgalmi díjakat, beszedi azokat, majd átutalja a légiforgalmi szolgáltatóknak. Mindezen tranzakciókról részletes nyilvántartást vezet, amelyet a tagállamok részére havi rendszerességgel elérhetővé tesz. Ezen tevékenység után az útvonalirányítás (En Route) esetében adminisztrációs díj kerül felszámításra, amelyet az adott repülésekkel kapcsolatos útvonaldíjon felül a légitársaságok megfizetnek a havi kiszámlázás során, a Multilaterális Egyezménynek megfelelően.

Terminálirányítás – Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtéren és Budapest közeli körzetében

A léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 391/2013/EU bizottsági végrehajtási rendelet szabályozza a terminálirányításhoz kapcsolódó „közelkörzeti díjszámítási körzet” költség-alapjának (terminal navigation charges, vagy TNC) és egységes díjainak meghatározását is 2019. december 31-ig.

A TNC díjakkal kapcsolatos követelések kezelésére az Eurocontrol és Magyarország között létrejött bilaterális megállapodás alapján kerül sor, amellyel kapcsolatban a HungaroControl egy évre vonatkozóan előre meghatározott összeget fizet, és a terminál-költségalapban felszámít a légitársaságok felé.

Koszovói magas légtér irányítása

A Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtásáról és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátásáról szóló, Magyarország Kormánya és a Koszovói Nemzetközi Biztonsági Erő (KFOR) között létrejött Végrehajtási Megállapodás alapján a Társaság végzi a Megállapodásban kijelölt légtérben az átrepülő forgalom irányítását.

A koszovói irányítás a közös Szerbia-Montenegró-KFOR „En Route” díjszabási zóna keretein belül működik. A szolgáltatásnyújtás bevételeinek és költségeinek elszámolása a közös Szerbia-Montenegró-KFOR költségalapon keresztül történik valamennyi érintett fél szoros

együttműködésében, az Eurocontrol útvonal-használati díjak fizetésre vonatkozó elveivel összhangban.

Elszámolási rendszerek

Teljes költségtérítési rendszer

A légiforgalmi szolgáltatás költségei a kezdetekben az úgynevezett „teljes költségtérítési rendszer” keretein belül térültek meg. 2018. és 2019. üzleti években már csak a Koszovói irányítás költségeinek elszámolása történt a teljes költségtérítési rendszeren belül.

A „teljes költségtérítési” elszámolási rendszer sajátossága, hogy az egységszámítás meghatározásához előzetesen meg kell határozni a következő évre várható forgalom és a szolgáltatás nyújtásához szükséges költségek nagyságát, azonban a forgalom tényleges alakulása, illetve a tényleges költségek nagysága a tervezettől mindig eltér, így az egyes tagállamok esetében a költségek teljes megtérülése adott évre vonatkozóan nem érhető el teljes pontossággal. Bizonyos években bevételhiány, máskor bevételtöbblet keletkezik. A hiány és a többlet kiegyenlítése az úgynevezett „kiigazító mechanizmus” alkalmazásával történik, melynek keretében az adott év (n) bevételének hiánya/többlete elszámolásra kerül, ettől eltérő tagállami szándék hiányában – főszabály szerint az „n+2”-ik évben az egységszámítás kalkulációja során. Az adott évben keletkező bevételi többlet/hiány árbevétele a megbízható és valós kép bemutatásának érdekében elhatárolásra kerül, majd n+2 évben kerül feloldásra. Ebben az elszámolási rendszerben a légiforgalmi szolgáltatók nem viselnek sem költség-, sem forgalmi kockázatot.

Teljesítmény tervezési rendszer

A teljes költségtérítési rendszert az Európai Unió belül 2012-t követően felváltotta a kockázatok megosztását előtérbe helyező „teljesítményrendszer”, melyet 2019. december 31-ig a 390/2013/EU Rendelet, 2020. január 1-től pedig a Bizottság 2019/317 Rendelete szabályoz.

Az útvonalirányítási szolgáltatás (En Route) esetében 2012. január 1. óta, a terminálirányítás (TNC) esetében pedig 2015. január 1-től kezdődően lépett életbe a *teljesítményrendszer*, amely bizonyos paraméterek mentén kockázati (költség- és forgalomkockázat) elemeket vezetett be a díj meghatározása során. Ez azt jelenti, hogy a tervtől való meghatározott eltérések többé nem számolhatók el, hanem a Társaság egyes kockázatokát maga viseli, annak költségei őt terhelik, illetve ő rendelkezik az extra bevételekkel. A teljes költségtérítési rendszer keretében keletkezett egyenlegeket a teljesítményrendszer keretein belül továbbra is el lehet számolni, meg lehet téríteni.

A teljesítményrendszerben az érintett EU-s országoknak előre meghatározott tervezési időszakokra (ún. referencia időszak) teljesítménytervet, azaz költség és forgalmi tervet, és ezekkel együtt négy teljesítményterületen (repülésbiztonság, környezetvédelem, kapacitás, költséghatékonyság) teljesítménycélakat kell meghatározniuk. Az adott ország teljesítménytervében meghatározott teljesítménycél kialakítása során figyelembe kell venni az adott teljesítményterületre uniós szinten kitűzött teljesítménycélakat is.

A teljesítményterületek közül kiemelkedik a költséghatékonyság, elsősorban az ehhez kapcsolódó kockázatok, illetve pénzügyi hatások miatt. A legfőbb kockázatok, melyek a teljesítményrendszerben a légiforgalmi szolgáltatókra hárulnak:

1. Költség kockázat

A teljesítménytervben meghatározott reál költségszinthez képest magasabb költséget csak a jogszabályban meghatározott korlátozott számú esetben van mód érvényesíteni (ezek az ún. költség-kockázatot nem viselő, vagy „nem kontrollálható költségek”), ellentétben a teljes költségtérítéses rendszerrel, ahol az összes tevékenységgel összefüggésben felmerült költséget át lehetett hárítani a szolgáltatást igénybe vevő légitársaságokra. Előbbiekből kifolyólag, az árfolyam-mozgásokból adódó kockázatokat sem lehet már ebben a rendszerben áthárítani a légtérhasználókra. Annak eredményeképp azonban, hogy a teljesítményrendszerben a költség kockázat a reál költségszinthez kapcsolódik, az infláció tervtől eltérő alakulásának kockázatát továbbra is a légiforgalmi irányítást igénybe vevő légtérhasználók viselik.

2. Forgalmi kockázat

A teljesítménytervben meg kell határozni az adott referencia időszakra vonatkozóan becsült forgalom nagyságát is. A teljesítményrendszer keretei között a forgalmi szint eltéréséből adódó bevétel kiesést, illetve többletet egy bizonyos szintig már a szolgáltatóknak kell viselniük. Erre egy sávos kockázatmegosztás keretében kerül sor az alábbiak szerint:

Forgalom eltérés nagysága a tervez képest	Szolgáltató viseli	Légtérhasználó viseli
±0-2%	100%	0%
±2-10%	2% fölötti rész 30%-a	2% fölötti rész 70%-a
±10%-	10% fölötti rész 0%-a	10% fölötti rész 100%-a

A forgalmi eltérés hatásának számítása során vannak olyan úgynevezett „nem kontrollálható” tételek, amelyeket nem kell figyelembe venni, azaz ezen esetekben a légiforgalmi irányítást végző szolgáltatók helyett a légtérhasználók viselik teljes mértékben az eltérés kockázatát (meteorológiai költségek, hatósági költségek, nemzetközi hozzájárulások és elszámolási egyenlegek esetében).

A terminálirányítási szolgáltatás tekintetében a vonatkozó uniós jogszabályok alapján 2015-től a Terminálirányítási üzletág is a teljesítményrendszer hatálya alá került. Azonban, a 391/2013 EU Rendelet alapján tagállami bejelentés esetén a 225.000 mozgásszám alatti repülőterek esetében (ilyen a Liszt Ferenc reptér is) nem kötelező a forgalmi kockázat viselése, az továbbra is a légtérhasználóknál maradhat. Magyarország az erre vonatkozó bejelentést az Európai Bizottság felé 2013 júniusában megtette, így a 2015-2019 között hatályban lévő második referencia időszakban a terminál irányítás kapcsán a forgalmi kockázatot a Társaságnak nem kellett viselnie.

1.3 A számviteli politika ismertetése

1.3.1 Az éves beszámoló készítése

A HungaroControl Zrt. a többször módosított, számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Számviteli törvény, a továbbiakban: Szt.) alapján könyvvezetésében a kettős könyvvitelt alkalmazza, és éves beszámolót készít december 31-i fordulónappal. Az éves beszámolóval egyidejűleg a Társaság üzleti jelentést is készít.

A mérlegkészítés időpontját a Társaság az üzleti évet követő év március 15. napjával határozza meg. A Társaság üzleti éve a naptári év.

A Társaság „A” típusú mérleget készít. A Társaság az eredménykimutatását összköltség eljárással állítja össze. A Társaság nem él a Szt. által biztosított összevonási, részletezési lehetőségekkel, azaz mérlegében, eredménykimutatásában sorokat nem von össze, új sorokat nem szerepeltet.

A Társaság könyveit forintban vezeti, az éves beszámoló pénzneme a forint. Az Eurocontrol részére készítendő költségalap-elszámolás is forintban készül.

A Társaság az Szt. 155.§. 2) alapján könyvvizsgálatra kötelezett.

1.3.2 Alkalmazott értékelési eljárások és módszerek

A Társaság az eszközeit és a forrásait a Számviteli törvénynek megfelelően egyedileg értékeli.

A tárgyi eszközöknél és immateriális javaknál az egyedi értékelés egyedi és csoportos nyilvántartásra épül. Csoportot képeznek azok az eszközök, amelyek fajta, hasznosítási cél, üzembe helyezési időpont, beszerzési érték, illetve előállítási költség, költséghely és felelős megőrző szempontjából azonosnak tekinthetők.

A terv szerinti és a terven felüli értékcsökkenési leírás módjára, az értékvesztés elszámolásának és visszairásának eseteire, valamint az egyes tárgyi eszközök esetében a leírási kulcsok meghatározására vonatkozó részletes szabályokat az Amortizációs politika tartalmazza.

A befektetett pénzügyi eszközök között a tulajdoni részesedés nyilvántartásba vételének időpontja: részvény, üzletrész vásárlása esetén a tulajdonjog megszerzés időpontja. A tulajdonjog megszerzésének időpontja alapítás, tőkeemelés esetén a tulajdoni részesedés cégjegyzékbe való bejegyzésének dátuma. A tartós tulajdoni részesedést jelentő befektetések értékelése egyedileg, mérlegelt átlagár alapján történik. A mérleg fordulónapján értékvesztést számol el a Társaság, ha:

- a tőzsdén és egyéb tőkepiacon jegyzett részesedés esetében – kellően aktív piac esetén – a jegyzési árfolyam tartósan és jelentősen a könyv szerinti átlagos árfolyam alá csökken (a leértékelés a mérlegkészítés időpontjában érvényes jegyzési átlagárfolyamra történik),
- nem jegyzett részesedés esetén a Társaság részesedésére jutó saját tőke értéke tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alá csökken (az értékvesztést a részesedésre jutó saját tőke összegéig számolja el).

Leányvállalatnak vagy közös vezetésű vállalkozásnak minősülő befektetés esetében a részesedés (üzleti- vagy cégértékkel, illetve a vállalkozásnak adott kölcsönnel korrigált) értéke

a befektetés realizálható értékével kerül összevetésre. Amennyiben a részesedésre jutó saját tőke összege alacsonyabb, mint a részesedés üzleti- vagy cégértékkel, illetve a vállalkozásnak adott kölcsönnel korrigált könyv szerinti értéke, meghatározásra kerül a részesedés realizálható értéke. Értékvesztés elszámolására akkor kerül sor, ha

- a realizálható érték tartósan alacsonyabb, mint a részesedés üzleti- vagy cégértékkel korrigált, illetve a befektetés részére adott kölcsönrel növelt könyv szerinti értéke; és
- a részesedés jövőbeli üzleti kilátásai vagy a működésével kapcsolatos stratégiai tényezők sem támasztják alá a befektetés megtérülését.

A befektetett pénzügyi eszközök között nyilvántartott egyéb, nem kereskedési célúnak minősített *értékpapírok* bekerülési értéke: a vételár, illetve a szerzési érték. Az azonos nemű, több beszerzésből származó értékpapírok elidegenítése, bevonása során a könyv szerinti érték csökkentése FIFO módszerrel történik. Abban az esetben, ha a könyvekben szereplő befektetett pénzügyi eszköz piaci értéke tartósan a könyv szerinti érték alá csökken, a Társaság értékvesztést számol el a piaci érték szintjéig. Az értékvesztést a pénzügyi ráfordítások között kell elszámolni. A Társaság egyedileg minősített lényeges eszközei azok, amelyek a mérleg sor 20%-ának értékét képezik és nagyobbak 5.000 ezer forintnál, továbbá minden, egyedileg lényegesnek minősített eszköz.

A *készleteket* egyedileg értékeli a Társaság. Egyedi értékelésnek minősül a csoportosan nyilvántartott, azonos paraméterekkel rendelkező eszközök átlagos beszerzési áron történő értékelése is. A Számviteli törvény szerinti bekerülési értéket a vásárolt anyagok, áruk esetében mérlegelt átlagáras eljárással határozza meg. A Társaság a vásárolt készletek beszerzési árát csökkenti:

- ha a készlet nem felel meg a készletekre vonatkozó előírásoknak (szabvány, szállítási feltételek, szakmai előírás, stb.), az eredeti rendeltetésének, vagy megrongálódott, vagy
- ha a készlet eredeti állapotában nem következett be változás, azonban a Társaság a tevékenységének, az alkalmazott technológiának vagy a piaci körülményeknek a megváltozása miatt a készletet nem tudja az eredeti céljának, rendeltetésének megfelelően felhasználni, és emiatt feleslegessé válik.

Ekkor a készlet értékének csökkenését – a különbözetnek értékvesztéskénti elszámolásával – a becsült eladási ár szintjéig kell elszámolni.

A mérlegben a *követelést* az elfogadott, az elismert összegben, illetve a már elszámolt értékvesztéssel csökkentett, az értékvesztés visszaírt összegével növelt, könyv szerinti értéken kell kimutatni. A vevők és adósok egyedi minősítése alapján az üzleti év mérleg fordulónapján fennálló és a mérlegkészítés időpontjáig pénzügyileg nem rendezett követelésnél (ideértve a hitelintézetekkel, pénzügyi vállalkozásokkal szembeni követeléseket, a kölcsönként, az előlegként adott összegeket, továbbá a bevételek aktív időbeli elhatárolása között lévő követelésjellegű tételeket is) értékvesztést számolunk el – a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján – a követelés könyv szerinti értéke és a követelés várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbözet összegében, ha ez a különbözet tartósan mutatkozik és jelentős összegű. A Társaság a minősítést a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján végzi, amelynek során megbecsüli a követelés befolyásának várható százalékát. A minősítés során a követeléseket, kölcsönöket, előlegeket: problémamentesnek / határidőn túlinak / kétesnek / illetve behajthatatlannak minősítjük.

- Problémamentes az a követelés, amely esetében egyrészt a fizetési határidő még nem járt le, másrészt a határidőre történő pénzügyi teljesítést – információink, ismereteink szerint – semmilyen körülmény nem gátolja.

- Határidőn túli követelésnek minősül az a követelés, amelynél a megállapodás (szerződés, számla) szerinti, vagy egyéb jogszabály alapján előírt fizetési határidő lejárt.
- Kétesnek akkor tekinthető a követelés, ha annak realizálása az időpont, illetve az összecszerűség tekintetében a megismert körülmények miatt bizonytalanná vált.
- Behajthatatlannak a Szt. 3.§ (4) 10. pontja alapján minősíthető a követelés.

A mérleg fordulónapon fennálló határidőn túli, valamint a kétesnek minősített követelések után, a vevők, adósok egyedi minősítése alapján elszámolandó értékvesztés mértéke: a követelés könyv szerinti értéke és a követelés várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbözet összegében, ha ez a különbözet tartósan mutatkozik és jelentős összegű. Az értékvesztés számviteli elszámolása szempontjából Társaságunk vevőnként, adósokként együttesen kisösszegűnek tekinti a 100 ezer forintot meg nem haladó követeléseket. Az értékvesztést egyéb ráfordításként számoljuk el. Amennyiben a vevő, az adós minősítése alapján a követelés várhatóan megtérülő összege tartósan és jelentősen meghaladja a követelés könyv szerinti értékét, a különbözettel a korábban elszámolt értékvesztést visszaírással csökkentjük.

A légitársaságokkal szemben felmerülő követeléseket az Eurocontrol Központi Útvonaldíj Iroda (CRCO) kezeli, ő számolja ki, számlázza ki és szedi be a légtér igénybevételeért fizetendő díjakat. A követelések kezelésének keretein belül a CRCO tesz javaslatot a behajtásra teendő intézkedésekre. Az esedékes összeg behajtásával kapcsolatban vagy az Eurocontrol vagy az Eurocontrol kérésére egy Szerződő Állam indíthat peres eljárást. A behajtást vagy peres, vagy peren kívüli eljárással kell végrehajtani. A kétesnek minősített követelésekre 100 % értékvesztés kerül elszámolásra.

Egyéb kétes kintlévőség esetében a rendelkezésre álló ismeretek, a vevő minősítése, valamint egyedi mérlegelés alapján kerül meghatározásra az értékvesztés mértéke.

A behajthatatlannak minősített követelések 100% értékvesztés elszámolását követően leírásra kerülnek. Behajthatatlan követelést a mérlegben a Társaság nem mutat ki.

A forgóeszközök közt nyilvántartott értékpapírokat, melyeket a Társaság nem kereskedési célú pénzügyi instrumentumként minősít, beszerzési értékükön (vétélár) vesszük nyilvántartásba. A Társaság által választott egyedi beszerzési áras nyilvántartás beszerzési árai: vétélár, sajátos bekerülési értékek. Az azonos nemű, több beszerzésből származó értékpapírok elidegenítése, bevonása során a könyv szerinti érték csökkentése FIFO módszerrel történik, vagyis az először beszerzett eszközök könyv szerinti értéke kerül először kivezetésre. A kamatozó értékpapír bekerülési (beszerzési) értéke nem tartalmazza a felhalmozott kamat összegét. Minden olyan gazdasági eseményt, melynek hatása a mérlegkészítésig ismertté vált és a mérleg fordulónapon meglévő eszközöket érinti az értékelés során figyelembe vesszünk.

A Társaság a valutapénztárba bekerülő *valutát*, a devizaszámlára kerülő *devizát*, a külföldi pénzügyi értékre szóló *követelést*, *befektetett pénzügyi eszközt*, *értékpapírt*, illetve *kötelezettséget* a bekerülés napjára, illetve a teljesítés napjára vonatkozó, Magyar Nemzeti Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyamon számítja át forintra.

A beruházásokhoz kapcsolódó, devizakészlettel nem fedezett devizahitelek, devizakötelezettségek évközi realizált és év végi nem realizált árfolyam-különbözeteit a Társaság a beruházások értékének részeként számolja el.

Valós értékelés

A Társaság az európai közösségi szabályozáshoz való közelítés érdekében alkalmazza a *kereskedési célú pénzügyi instrumentumok*, valamint a *fedezeti célú származékos ügyletek* körére a valós értékelés elvét. Az értékesíthető pénzügyi eszközök esetében a Számviteli Törvény lehetőséget ad a valós értékelés alkalmazására, ezzel a lehetőséggel a Társaság nem él. A Társaság csak olyan pénzügyi eszközök és pénzügyi kötelezettségek, illetve ügyletek esetében alkalmazza a valós értéken történő értékelést, amelyek esetében a valós érték megbízhatóan meghatározható. A valós értéken történő értékelést a havi és éves zárások során, a mérleg fordulónapján fennálló információk alapján végzi el.

A *fedezeti célú származékos ügyletek* értékelése valós értéken történik. A valós érték megállapítása az alábbiak alapján történik (a felsoroltak egyben sorrendet is jelentenek abban az esetben, ha egy adott instrumentum valós értéke több módon is megállapítható):

- tőzsdei jegyzési ár, kellően aktív piac esetén,
- tőzsdén kívüli piaci ár, amely a partner értékelése (Mark-to-Market érték) vagy független felek szabad megállapodása alapján, illetve korábbi tranzakciókkal, árajánlatokkal megfelelően alátámasztva a piaci értékítéletet az értékelés időpontjában megbízhatóan jelzi. A piaci érték a hozamgörbék alapján a várható pénzmozgások diszkontált nettó jelenértékével egyezik meg. Amennyiben ilyen érték rendelkezésre áll, az jobb becslést nyújt a valós értékhez, mint a spot árfolyamok, mivel figyelembe veszi a piac jövőre vonatkozó objektív előrejelzéseit is;
- a pénzügyi instrumentum összetevőinek a piaci ára alapján számított érték,
- a pénzpiaci értékelések során rendszerint használt értékelési eljárásokkal (pl. pénzáramok diszkontált jelenértéke), külső premisszák alkalmazásával számított érték mérleg fordulónapján fennálló piaci értékviszonyok alapján.

Cashflow fedezeti ügyletek valós értéken történő értékelése

A devizaárfolyam-kockázat kezelése céljából a Társaság cashflow fedezeti ügyleteket köt, mivel a „teljesítményrendszer” keretein belül a Társaságra hárul - egyéb kockázatok mellett – az árfolyamkockázatok viselése. Annak érdekében, hogy a magyar számviteli törvény szerint készített beszámoló a fedezeti ügyletek bemutatásában ne mutasson lényeges eltérést az IFRS beszámolási standardok szerint elkészítendő beszámolóban történő bemutatástól, a Társaság a származékos ügyleteit a Számviteli Törvény 59/A-59/F. §-okban szereplő valós értéken történő értékelés szabályai szerint értékeli.

Az átértékelési különbözetet a saját tőkén belül, az értékelési tartalék részét képező, valós értékelés értékelési tartalékában kell kimutatni a cashflow fedezeti ügylet esetén, jellegétől függően, az ügylethez rendelt követelések, illetve kötelezettségek között kimutatott pozitív, illetve negatív értékelési különbözettel szemben, az ügylet tárgyát képező pénzügyi instrumentum aktuális értékelés napján érvényes piaci értéke (valós értéke) és kötési (határidős) árfolyama közötti különbözetnek a megelőző utolsó értékelés napján érvényes piaci értéke (valós értéke) és kötési (határidős) árfolyama közötti különbözethez képest fennálló eltérése összegében (előjelének megfelelően).

A Társaság a cashflow fedezeti ügyleteket minden hónap végén értékeli. A tranzakció értékelését a valós értékelés szabályai alapján végezzük lejáratig minden hónap végén a bankok által ügyletenként közölt Mark-to-Market (MtM) értéken értékelve. A Társaság a teljes valós értéket alkalmazza értékeléshez. A valós érték különbözet az ügylet várható eredménye:

Valós érték különbözet = kötési (határidős) ár – ügylet értékelés napjára vonatkozó piaci ára (valós értéke)

Az értékeléskor keletkezett valós érték különbözet elszámolása hatékony fedezeti kapcsolat esetén csak a mérleget érinti, eredményhatása nincs. A saját tőkén belül a valós értékelés értékelési tartalékaként illetve a származékos ügyletek +/- értékelési különbözeteként mutatjuk ki. A fedezeti ügylet nem hatékony részének valósérték-változása közvetlenül az eredménykimutatásban kerül elszámolásra, a pénzügyi műveletek egyéb bevételei vagy egyéb ráfordításai között.

Az ügyletek zárásakor az ügyletekkel kapcsolatban a mérlegben és mérlegen kívül felvett követeléseket, kötelezettségeket és a hozzájuk kapcsolódó értékelési tartalékokat és különbözeteket mind vissza kell forgatni. Az ügylet zárásakor keletkezett eredmény elszámolása hatékony kapcsolat esetén a fedezett ügyleten keletkezett árfolyamkülönbséggel szemben nettó módon történik. Az ezen felüli nyereség/veszteség a pénzügyi műveletek nyereségét/veszteségét növeli.

1.3.3 Amortizációs politika

A Társaság a tárgyi eszközöket és az immateriális javakat a Szt. szerinti bekerülési értéken értékelte, csökkentve a Számviteli Politika alapján meghatározott értékcsökkenés összegével. A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától.

Immateriális javak

A hasznos élettartam, valamint a maradványérték megállapítása amortizálható eszközönként egyedileg történik. A Szt. 3.§ (4) bekezdés 6. pontjában foglaltak szerint a maradványérték nulla is lehet.

A Társaság mérlegében megjelenő immateriális javak jellemző értékcsökkenési kulcsai:

- Vagyoni értékű jogok: 20% - 33%
- Szellemi termékek: várható hasznos élettartam alapján, jellemzően 14,5% - 33%

A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a jelentős maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától. Az értékcsökkenés elszámolására havonta kerül sor a tárgyhónap utolsó napjával.

Negatív üzleti vagy cégértéket a Társaság a könyveiben nem mutat ki.

Tárgyi eszközök

A tárgyi eszközöket beszerzési, előállítási költségen, illetve apportértéken kell állományba venni. A hasznos élettartam, valamint a maradványérték megállapítása amortizálható eszközönként egyedileg történik. A Szt. 3.§ (4) bekezdés 6. pontjában foglaltak szerint a maradványérték nulla is lehet. A 100 ezer forint egyedi beszerzési értéket meg nem haladó tárgyi eszközök értékcsökkenése a használatba vétel időpontjában, egy összegben kerül elszámolásra.

A Társaság mérlegében megjelenő tárgyi eszközöknél a hasznos élettartam megállapítása alapján jellemzően a következő értékcsökkenési kulcsok kerülnek alkalmazásra:

- Épületek és építmények: 2,5%
- Idegen tulajdonú ingatlanon végzett beruházások: 6%
- Műszaki és számítástechnikai berendezések: 14,5% - 33%
- Járművek: 10%-20%
- Bútorok: 10%
- Egyéb berendezések: 14,5% - 33%

A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a jelentős maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától.

A terv szerinti értékcsökkenési leírást megváltoztatja a Társaság, amennyiben az eszközöknél az évenként elszámolásra kerülő értékcsökkenés megállapításakor figyelembe vett körülményekben (bruttó érték, hasznos élettartam, rendeltetésszerű használat) lényeges változás következik be. Lényegesnek tekinthető az a változás, amelynek hatására az egyedi eszköz hasznos élettartama legalább (+/-) 2 évvel, de az éves értékcsökkenési leírás összege minimum 1 millió forinttal megváltozik.

A Társaság nem számol el terv szerinti értékcsökkenést azokra az eszközökre, amelyeknek értéke a használat során nem csökken.

Terven felüli értékcsökkenést számol el a Társaság, ha a vagyoni értékű jog a várható leírási időn belül csak korlátozottan vagy egyáltalán nem érvényesíthető, ha a szellemi termék és a tárgyi eszköz hiányzik, megrongálódott vagy megsemmisült, ha az immateriális javak és tárgyi eszközök piaci értéke tartósan és jelentősen alacsonyabb a könyv szerinti értéknél.

Az elszámolt piaci értékelésen alapuló terven felüli értékcsökkenést visszairja, ha az alacsonyabb értékelés okai már nem, vagy csak részben állnak fenn. A Társaság visszairást csak az eszközök év végi értékeléséhez kapcsolódóan számol el.

1.3.4 Céltartalék képzési szabályok

A Társaság az adózás előtti eredmény terhére céltartalékot képez a várható kötelezettségekre, illetve a várható jövőbeni költségekre.

a. Céltartalék képzés a várható kötelezettségekre

Peres ügyekből származó várható kötelezettségek fedezetére képzett céltartalék.

A le nem zárt peres ügyekből származó várható kötelezettségek fedezetére céltartalék képzésre kerül sor a várható összegben (a perérték és a per várható kimenetelének függvényében meghatározott arány alapján), abban az esetben, ha a mérlegkészítéskor valószínűsíthető, hogy a Társaságnak pénzügyi kötelezettsége keletkezik a jogvita lezárásakor.

b. Hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására képzett céltartalék

A Társaság céltartalékot képez hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására. Az így megképzett és beállított céltartalék

a Kollektív Szerződés, illetve az Irányítói Életpálya Megállapodáson és jogszabályon alapuló azon juttatásokat öleli fel, amelyek az Szt. 41. §-a alapján a tárgyévi mérlegfordulónapon valószínű vagy bizonyos, hogy fennállnak, de összegük vagy esedékességük időpontja még bizonytalan.

A céltartalék meghatározása aktuáriusi számítás alapján, a meglévő dolgozói állomány korának és juttatási körének megfelelően, a mintegy 40 éves életpályamodell figyelembevételével történt. A juttatásokra kimutatott biztos jövőbeni kötelezettségek értéke a magyar számviteli előírásoknak megfelelően nem a diszkontált értéken került elszámolásra.

c. Céltartalék képzés várható jövőbeni költségekre

A Társaság céltartalékot képez olyan várható, jelentős költségekre, amelyekről a mérlegfordulónapon feltételezhető vagy bizonyos, hogy a jövőben felmerülnek, de összegük vagy felmerülésük időpontja még bizonytalan és nem sorolhatók a passzív időbeli elhatárolások közé.

A Társaság a fentiek szerint meghatározott jogcímenek képzett valamennyi céltartalékot mérlegkészítéskor – a rendelkezésre álló információk alapján – értékhatártól függetlenül felülvizsgálja, és a felülvizsgálat eredménye alapján értéküket aktualizálja.

1.3.5 Változások a Számviteli Politikában

2019-ben a Társaság a Sztv. módosuló rendelkezéseivel összhangban a Számviteli Politikájában az uniós támogatások elszámolását az IFRS-hez hasonló elszámolásra módosította, amely azt jelenti, hogy a Társaság elszámolja egyéb bevételként a támogatások várható, még el nem számolt összegét, amennyiben bizonyítani tudja, hogy teljesíteni fogja a támogatáshoz kapcsolódó feltételeket és valószínű, hogy a támogatást meg fogja kapni.

II. Specifikus Rész

2.1 Mérleghez kapcsolódó kiegészítések

2.1.1 TÁRGYI ESZKÖZÖK ÉS IMMATERIÁLIS JAVAK

Immateriális javak

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Vagyoni értékű jogok	8 138 672	9 565 523	18%
Szellemi termékek	30 869	38 368	24%
Immateriális javakra adott előleg	0	15 005	-
Immateriális javak	8 169 541	9 618 896	18%

A Társaság a vagyoni értékű jogok között mutatja be azon tevékenységét segítő szoftvereket is, melyek tulajdonjogával nem rendelkezik. Legjelentősebb ezek közül a MATIAS légiforgalmi irányító szoftver-rendszer, mely folyamatos fejlesztés által az európai jogszabályi követelményeknek megfelel és Európa egyik lefejlettebb légiforgalmi irányító rendszere.

A vagyoni értékű jogok nettó értéke 18%-kal, 1,4 milliárd forinttal növekedett, a 3,3 milliárd forint értékben megvalósult beruházások, valamint az 1,8 milliárd forint értékben elszámolt értékcsökkenési leírás eredményeképp. A legjelentősebb fejlesztés a MATIAS rendszer legújabb verziójának 2,5 milliárd forint értékű beszerzése volt.

A szellemi termékek nettó értéke 24%-os növekedést mutat, mely változás összetevői a 42 millió forint értékű új beszerzés, illetve a 34 millió forint értékben elszámolt terv szerinti értékcsökkenés.

Az Immateriális javak mérlegértékében szereplő főbb befejezetlen fejlesztések:

2019. december 31-én folyamatban lévő fejlesztések

adatok eFt-ban

Befejezetlen beruházások állománya	2018.12.31	2019.12.31
1. MATIAS rendszer fejlesztése	3 576 866	2 544 993
2. LHBP optikai hálózat	0	48 853
3. Internet Briefing 2.0	0	36 649
4. Központi felügyeleti rendszer kiépítése	19 983	19 983
5. AIM rendszer bővítése	0	10 519
6. Egyéb még nem aktivált immateriális javak	3 100	3 720
7. AWOS rendszer fejlesztése	99 150	0
IMMATERIÁLIS JAVAK FEJLESZTÉSEI	3 699 099	2 664 717

Az immateriális javak részletes állományváltozását a **4.2. sz. melléklet** tartalmazza.

Tárgyi eszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	7 916 000	7 433 912	-6%
Műszaki berendezések, gépek, járművek	5 039 408	5 126 523	2%
Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	2 102 663	2 595 962	23%
Beruházások, felújítások	740 321	306 821	-59%
Beruházásokra adott előleg	0	18 770	-
Tárgyi eszközök	15 798 392	15 481 988	-2%

A tárgyi eszközök nettó értéke 2%-os csökkenést mutat a 2018. december 31-hez viszonyítva. A csökkenés főként a befejezetlen beruházások állományában, valamint az ingatlanok nettó értékében következett be.

A Tárgyi eszközök részletes állományváltozásait a **4.3. sz. melléklet** tartalmazza.

A Társaság üzembe helyezett eszközeire kizárólag lineáris módszerrel számol el terv szerinti értékcsökkenési leírást. A tárgyévben tárgyi eszközökre elszámolt értékcsökkenési leírás értéke 2.596 millió forint.

Ingatlanok

A Társaság alapításakor az irányításhoz használt épületeit és építményeit a Kincstári Vagyon Igazgatóságtól vagyonkezelési szerződés alapján vagyonkezelésbe kapta. A Társaság a kincstári vagyon részét képező eszközöket vagyonkezelésbe vételkor az egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek között kimutatott 4.558.395 ezer forint kötelezettséggel szemben vette állományba.

A Társaságnak a vagyonkezelési szerződése és a 254/2007. (X.4.) az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló kormányrendelet alapján a fennálló hosszú lejáratú kötelezettség és a vagyonkezelt eszközök nettó értékének különbözetéig visszapótlási kötelezettsége keletkezett. Ebben 2013. június 28. hatállyal az Állami Vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény módosulása változást hozott, miszerint az alapfeladatként vagy főtevékenységként közfeladatot ellátó vagyonkezelő a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól a törvény erejénél fogva mentesül. Ennek eredményeképpen a Társaságnál a 2013. június 28-tól elszámolt értékcsökkenés összegével párhuzamosan keletkező új visszapótlási kötelezettség értéke elengedett kötelezettségnek minősül, azt a Társaság a hosszú lejáratú kötelezettség csökkentésével szemben az egyéb bevételek között mutatja ki.

Az MNV Zrt. felé fennálló hosszú lejáratú kötelezettség értéke 2019. december 31-én 3.290.894 ezer forint, a kincstári vagyon részét képező, vagyonkezelésben lévő eszközök záró bruttó értéke 6.928.150 ezer forint, záró nettó értéke 3.456.967 ezer forint. (Évközi mozgásaikat a **4.3. sz. mellékletben** mutatjuk be részletesen.)

A 2019. évben keletkező visszapótlási kötelezettség elengedése miatt elszámolt egyéb bevétel értéke: 300.693 ezer forint.

Az ingatlanok nettó értéke 6%-os csökkenést mutat. Ennek oka, hogy az eszközcsoportra tárgyévben elszámolt 651 millió forint értékcsökkenési leírás meghaladta a tárgyévben aktivált fejlesztések 194 millió forintos értékét. 96 millió forint értékben a saját ingatlanok fejlesztése, 98 millió forint értékben pedig a vagyonkezelésbe vett ingatlanokon végzett beruházások aktiválása történt meg, melyek közül a legnagyobb tétel 34 millió forint értékben a

püspökladányi rádióállomás infrastruktúra kiépítése és 24 millió forint értékben a kőrishegyi radarállomás olajellátó rendszer felújítása volt.

Műszaki Berendezések

A műszaki berendezések, gépek, járművek nettó értéke 2%-os növekedésének oka, hogy az eszközcsoportra elszámolt 1.249 millió forint tárgyévi értékcsökkenési leírással szemben az aktivált beruházások értéke 1.336 millió forint volt, így a műszaki berendezések nettó értéke 5.040 millió forintról, 5.127 millió forintra növekedett. A legnagyobb értékben aktivált beruházások között szerepelt a légiforgalmi irányításhoz használt AWOS meteorológiai rendszer 333 millió forint, a navigációs állomásokon használt DVOR rendszerek fejlesztése 196 millió forint, a reptér területén telepített rádiók 175 millió forint és a MATIAS rendszerhez beszerzett szerverek 169 millió forint értékben.

Egyéb Berendezések

Az egyéb berendezések, gépek, járművek nettó értéke 23%-os növekedést mutat, melynek oka a 696 millió forint éves terv szerinti értékcsökkenési leírás mellett aktivált összesen 1.190 millió forint értékű eszköz. 2019-ben aktiválásra kerültek például az légiforgalmi irányítórendszer infrastruktúra berendezései 706 millió forint és hálózati eszközök 141 millió forint értékben.

Befejezetlen Beruházások

A tárgyi eszközökön végzett befejezetlen beruházások értéke 59%-os csökkenést mutat 2018. december 31-hez képest, melynek oka, hogy a folyamatosan végzett beruházási tevékenység mellett 2019-ben 2.720 millió forint értékű beruházás került aktiválásra. 2019. december 31-én még folyamatban lévő, nem aktivált tárgyi eszköz beruházások értéke a következő:

2019. december 31-én folyamatban lévő beruházások

adatok eFt-ban

Befejezetlen beruházások állománya	2018.12.31	2019.12.31
1. Egyéb ingatlanokon végzett beruházások	115 258	164 355
2. Irányítóterem felújítása	0	122 011
3. Jotron rádiók átalakítása VoIP üzemre	9 670	18 450
4. Egyéb beruházások	1 075	1 785
5. MATIAS rendszer hardver elemei	180 194	220
6. Data center switchek beszerzése	119 299	0
7. AWOS rendszer	275 159	0
8. TWR rádiók cseréje	25 665	0
9. ADS-B system vételi képesség kiterjesztése	14 001	0
TÁRGYI ESZKÖZÖK BEFEJEZETLEN BERUHÁZÁSAI	740 321	306 821

2.1.2 BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK

Befektetett pénzügyi eszközök között kimutatásra kerül a HungaroControl Zrt. tartós részesedése kapcsolt vállalkozásban, egyéb tartós részesedése, valamint a hosszú lejáratra befektetett pénzügyi eszközök összege.

Egyéb tartósan adott kölcsön soron az éven túli lejáratú bankbetétek jelennek meg. A tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok között az éven túli lejáratú állampapírok kerülnek bemutatásra. (A rövid lejáratú pénzügyi befektetések bemutatása a 2.1.5. pontban történik.)

Befektetett pénzügyi eszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	6 370	6 370	0%
Egyéb tartós részesedés	1 929	1 983	3%
Egyéb tartósan adott kölcsön	2 650 000	3 850 000	45%
Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	15 867 344	5 935 657	-63%
Befektetett pénzügyi eszközök	18 525 643	9 794 010	-47%

Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban

Az Entry Point Central Korlátolt Felelősségű Társaság (EPC Kft.) a HungaroControl Zrt. és a svéd Entry Point North AB közös vezetésű vállalata, mely a légiforgalmi irányító szakszemélyzet alapképzését végzi. Adatait az alábbi táblázat tartalmazza:

EPC Kft.

adatok eFt-ban

	Adatok	2018.12.31	2019.12.31
Gazdasági társaság neve	Entry Point Central Kft.		
Székhelye:	1185 Budapest Iglo u. 33-35.		
Alapítás:	2011. május 26., csütörtök		
Tőkeszerkezet:	Saját tőke (eFt)	293 826	129 531
	Jegyzett tőke (eFt)	3 000	3 000
	Tőketartalék	10 000	10 000
	Eredménytartalék	221 756	70 206
	Adózott eredmény	59 070	46 325
Tulajdonosok részesedés aránya:	HungaroControl Zrt.	49%	49%
	Entry Point North AB	51%	51%

A HungaroControl Zrt. tulajdonosi részesedése az EPC Kft-ben 49%, mindazonáltal a társasági szerződés alapján a jogokat a két tulajdonos egyenlő arányban gyakorolja, így az EPC Kft. közös vezetésű vállalkozásnak minősül. A Társaság a Szt. 119. § 2) bekezdésében adott felmentési lehetőséggel élve nem készít konszolidált beszámolót, mivel a társasági beszámoló az EPC Kft. konszolidálásba történő bevonása nélkül is megbízható és valós képet ad a csoport vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről.

Egyéb tartós részesedés

A „FAB CE Aviation Services Ltd.” a HungaroControl Zrt, valamint az osztrák, a cseh, a horvát, a szlovák és a szlovén légiforgalmi szolgáltatóval közösen alapított vállalat. A közös

vállalat feladata a FAB CE Program végrehajtásának támogatása, a régió közös légiközlekedési projektjeinek menedzselése. A vállalat törzstőkéje: 36.000 euró, melyből a HungaroControl Zrt. részesedésének értéke: 6.000 euró, a mérlegben 2019. december 31-én 1.983 ezer forint. A vállalat székhelye: Szlovénia, Ljubjanai Repülőtér, Zgornij Brnik 130 N, 4210 Brnik.

Egyéb tartósan adott kölcsön

Az egyéb tartósan adott kölcsönök között a hosszú lejáratra lekötött bankbetétek jelennek meg. A 1,2 milliárd forintnyi növekedés oka, hogy a Társaságnak 2019 során végzett éven túli befektetései esetében néhány alkalommal, átmeneti jelleggel, hosszú lejáratú bankbetétekbe kellett fektetnie az éven túli likviditást biztosító pénzeszközeit, mivel az állampapír piacon nem volt elérhető megfelelő időtávon lejáró állampapír kínálat.

Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír

A „Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok” között az éven túli lejáratú állampapír befektetések kerülnek bemutatásra. Az éven túli lejáratú állampapír befektetések az „Egyéb tartósan adott kölcsönök” között bemutatott bankbetét befektetésekkel együtt mutatják a Társaság hosszú távon befektetett pénzeszközeit, melyek összességében 18,5 milliárd forintról 9,8 milliárd forintra, 8,7 milliárd forinttal csökkentek. A csökkenés oka a pénzügyi befektetések egy jelentős részének rövid lejáratú eszközökbe történő átcsoportosítása, melyek a 2020-tól kezdődő harmadik teljesítménytervezési időszak első évének likviditását hivatottak biztosítani.

2.1.3 KÉSZLETEK

Készletek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Tartalék alkatrészek	161 058	168 317	5%
Befejezetlen termelés	20 901	49 475	137%
Egyéb anyagok	63 595	63 038	-1%
Készletek	245 554	280 830	14%

A készletek 2019. december 31-i záró állománya 14% növekedést mutat, amelynek fő oka a befejezetlen termelés 28.574 ezer forintos növekedése. A befejezetlen termelés soron megjelenő 49.475 ezer forint a saját fejlesztés alatt lévő repülési eljárások értéke, amelyek várhatóan 2020-ban kerülnek átadásra. A Társaság az egyéb anyagok között jeleníti meg a cég működéséhez beszerezett és raktározott készleteket.

2019. év során 7.426 ezer forint értékvesztést számolt el a Társaság az Egyéb anyagok között szereplő szerverekre.

2.1.4 KÖVETELÉSEK

Követelések

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Vevők	5 878 613	6 013 187	2%
Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	280	194	-31%
Egyéb követelések	943 669	1 289 194	37%
Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete	122 985	167 545	36%
Követelések	6 945 547	7 470 120	8%

A Társaság követeléseit a Vevőkkel szembeni követelések, a Kapcsolt vállalkozásokkal szembeni követelések, az Egyéb követelések, valamint a Társaság fedezeti céllal kötött Származékos ügyleteinek pozitív értékelési különbözet mérlegsorok alkotják.

A Társaság követeléseinek 8%-os növekedése egyrészt a Vevők értékének 2%-os, 134.574 ezer forint összegű növekedésére, másrészt a Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözetének 44.560 ezer forint értékű növekedésére és az Egyéb követelések 345.525 ezer forint összegű növekedésére vezethető vissza.

A Követelések egyes tételeit az alábbiakban mutatjuk be részletesen:

Vevők

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Belföldi vevők	69 218	30 644	-56%
Belföldi vevők értékvesztése	-40 780	-25 576	-37%
Nettó belföldi vevők	28 438	5 068	-82%
Külföldi vevők	6 581 154	7 032 499	7%
Külföldi vevők értékvesztése	-730 979	-1 024 380	40%
Nettó külföldi vevők	5 850 175	6 008 119	3%
VEVŐKÖVETELÉSEK ÖSSZESEN	5 878 613	6 013 187	2%

A Belföldi vevők között megjelenő vevőkövetelések értékében az egyéb értékesítésekből származó követelések jelennek meg. A mérlegben a vevőkövetelések a megképzett értékvesztés-állománnyal csökkentve kerülnek kimutatásra.

A Társaság külföldi vevőállományának több mint 99%-át a légitársaságokkal szemben fennálló légiforgalmi díjkövetelések jelentik, a következő táblázatban részletezettek szerint:

Légitársaságokkal szembeni követelések

Megnevezés	EUR	eFt	Záróárfolyam
Eurocontrol követelésállomány 2018.12.31	19 503 663,33	6 270 623	321,51
2018.12.31-ig elszámolt értékvesztés	-1 387 206,55	-446 001	321,51
Eurocontrol Nettó követelés 2018.12.31.	18 116 456,78	5 824 622	321,51
Eurocontrol követelésállomány 2019.12.31	20 071 534,98	6 634 044	330,52
2019.12.31-ig elszámolt értékvesztés	-1 997 294,16	-660 146	330,52
Eurocontrol Nettó követelés 2019.12.31.	18 074 240,82	5 973 898	330,52

A légiforgalmi díjkövetelések mérlegben kimutatott értékének 2%-os növekedését több, különböző irányú hatás eredményezte:

- Az évvégi nyitott állomány legjelentősebb részét képező, a novemberi-decemberi repülésekből származó fizető forgalom szolgáltatási egység száma (service units, vagy „SU”) növekedett minden üzletágban.
- A kiszámlázáshoz használt éves egységdíjak En route üzletágban csökkentek, míg TNC és KFOR üzletágban növekedtek 2018-hoz képest.
- A követelések euróban kimutatott értéke 0,23%-kal csökkent.
- Növekedésként hatott továbbá az év végi értékeléshez használt euró árfolyam változása, amely a 2018 végén érvényes 321,51 forintról 330,52 forintra emelkedett 2019 végére.

Az év végi, le nem járt követelések kiszámlázási alapját képező november-decemberi légiforgalmi irányítási szolgáltatási egységek (SU) száma és a kiszámlázáshoz használt éves forint egységdíjak a következőképpen alakultak az egyes üzletágakban:

Nov.-dec. forgalom (SU)	2018.	2019.	Változás
En Route	455 925,52	462 704,03	1,49%
TNC	11 401,84	12 958,06	13,65%
KFOR	322 017,71	323 915,27	0,59%
Éves Forint Egységdíj	2018.	2019.	Változás
En Route	10 064,17	9 765,46	-2,97%
TNC	85 830,49	86 505,97	0,79%
KFOR	20,13	454,99	2159,78%

Az év végén még nyitott, le nem járt novemberi-decemberi követelések értéke 1%-kal magasabb, mint az előző év végi érték.

A légitársasági követelések mérlegben kimutatott értékét jelentősen befolyásolja a kétes követelésekre képzett értékvesztés állománya. Az év során az Eurocontrol javaslatára a légitársasági követelések közül kivezetésre került 215.828,40 euró értékű behajthatatlan követelés, amelyekre a korábbi években 100%-ban értékvesztés került már elszámolásra. Továbbá, az Eurocontrol hatékony követeléskezelésének köszönhetően 162.068,37 ezer euró értékben folyt be korábban értékvesztett követelés, így az értékvesztésállomány befolyás miatti kivezetésének összege 377.896,77 euró. 2019 végén a behajthatatlan követelésekre további 991.478,93 euró értékvesztés került elszámolásra. Így a légitársasági követelésekre elszámolt értékvesztés értéke 1.997.294,16 euróra változott. Összefoglalva, a lejárt és minősített vevői követelésekre megképzett értékvesztés állománya a következők szerint alakult:

Légitársasági követeléseken elszámolt értékvesztés

adatok eFt-ban

Légitársasági követeléseken elszámolt értékvesztés	EUR	eFt	Záróárfolyam
2018. évi záró állomány	1 387 206,55	446 001	321,51
2019. évi feloldás	-3 494,55		
2019. évi kivezetés	-377 896,77		
2019. évi képzés	991 478,93		
2019. évi záró értékvesztés állomány	1 997 294,16	660 146	330,52

Egyéb követelések bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Általános Forgalmi Adó Követelés	844 562	729 067	-14%
Egyéb (adók, egyéb különféle követelés, előleg)	54 727	303 438	454%
Társasági adó elszámolása	21 208	186 300	778%
TNC elszámolásból eredő, Eurocontrollal szembeni követelés	4 004	36 639	815%
Helyi adók elszámolása	4 671	21 450	359%
Kifizetőhely TB-vel szembeni elszámolási számla	11 321	12 208	8%
Külföldön felszámított adó elszámolásából követelés	3 176	92	-97%
Egyéb követelések	943 669	1 289 194	37%

Az egyéb követelések értéke 2018. december 31-hez viszonyítva 346 millió forinttal növekedett. Ennek egyik oka, a Társasági adóban és a helyi adókban keletkezett túlfizetés. Az egyéb szolgáltatásokra adott előleg állománya 252 millió forinttal nőtt 2018. december 31-hez képest.

Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete

A rövid lejáratú követelések között kimutatott „Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete” a 2019. december 31-én nyitva álló cashflow fedezeti ügyleteink mérlegfordulónapi pozitív valós értéke, mely a saját tőkén belül megjelenő „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékkal” szemben kerül elszámolásra az Szt. 59/E. § értelmében. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek, részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

2.1.5 ÉRTÉKPAPÍROK

Értékpapírok

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Diszkont kincstárjegyek	1 198 582	0	-100%
Államkötvények	7 077 821	15 867 344	124%
Értékpapírok	8 276 403	15 867 344	92%

A banki partnerkockázat mérséklése érdekében a Társaság a rövid távú finanszírozáshoz nem szükséges pénzeszközök jelentős részét különböző hosszú és rövid lejáratú Magyar Államkötvényekbe fektette. Az év végén meglévő rövid lejáratú állampapír állomány 15.867 millió forint, amely 2018. december 31-i állományhoz képest 92%-os növekedést mutat. Ennek oka, hogy a 2018. december 31-én még hosszú lejáratúként a „Befektetett pénzügyi eszközök között” kimutatott állampapírok időközben rövid lejáratúvá váltak, így az a rövid lejáratú értékpapírok között szerepelnek.

2.1.6 PÉNZESZKÖZÖK

Pénzeszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Pénztár, csekkek	868	1 338	54%
Pénztár	868	1 338	54%
Bankbetétek	8 907 647	12 199 719	37%
Forint elszámolási betétszámla	940 688	3 573 802	280%
Forintban lekötött betétek	7 700 000	8 550 000	11%
Deviza elszámolási betétszámla	257 764	66 464	-74%
Devizában lekötött betétek	9 195	9 453	3%
Pénzeszközök	8 908 515	12 201 057	37%

A rendelkezésre álló pénzeszközállomány kimutatott növekedése a bázis évhez képest 3.293 millió forint, amelynek oka, hogy a Társaság rövid távú finanszírozáshoz szükséges szabad pénzeszközeit az állampapír piaci kínálat hiánya miatt nem tudta rövid lejáratú értékpapírba fektetni, így azok rövid lejáratú bankbetétekben kerültek lekötésre 2019 végén. Így a rövid lejáratra lekötött forintos bankbetétek értéke 850 millió forinttal emelkedett, míg a forintos elszámolási betétszámlán megjelenő egyenleg értéke 2.633.114 ezer forinttal haladta meg az előző évi értéket.

A Társaság Számviteli törvény szerinti, **2019. évi Cashflow kimutatását a 4.1. sz. melléklet** tartalmazza.

2.1.7 AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

A Társaság 2018. és 2019. december 31-i aktív időbeli elhatárolás állománya a következő:

Aktív időbeli elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Bevételek aktív időbeli elhatárolása	4 387 102	5 523 677	26%
Elszámolási egyenlegek	3 478 798	4 265 914	23%
Felmentett repülések	625 287	582 912	-7%
Kamat elhatárolások	268 882	214 300	-20%
Bevételek egyéb aktív elhatárolásai	14 135	460 551	3158%
Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	930 218	1 275 557	37%
Költségek, ráfordítások elhatárolása	930 218	1 275 557	37%
Aktív időbeli elhatárolások	5 317 320	6 799 234	28%

Az aktív időbeli elhatárolások tételeinek magyarázata:

Az aktív időbeli elhatárolások 28%-os növekedésének fő oka az „alulfinanszírozás” típusú költségalap elszámolási egyenlegek összértékének növekedése. Amint azt az alábbi táblában is bemutatjuk, 2019. év során az előző években megképződő alulfinanszírozási egyenlegek összesen 1.216 millió forint értékben kerültek feloldásra, azaz a 2019. évi egységdíjakban visszatérítésre (2014. 2017, és 2018. évek során megképzett alulfinanszírozási egyenlegek),

míg a 2019-ben a különböző jogcímenek megképzett alulfinanszírozási egyenleg értéke összesen 2.003 millió forint, amely a jövőbeni egységdíjakban kerül majd visszatérítésre. Bár a 2019. év összesített költségalap finanszírozási pozíciója 2,24 milliárd forint felülfinanszírozási egyenleget mutat (részletesen a 2.2.1. pontban), a 2019. évben keletkező alulfinanszírozási egyenlegek alapvető oka, hogy a korábbi években keletkező felülfinanszírozási összegek a 2019. évi díjakban a teljesítmény időszakra tervezett forgalom alapján kalkulálva kerültek érvényesítésre. Mivel a 2019. évi átrepülő forgalom 25,8%-kal meghaladta a teljesítmény tervben tervezett forgalmat, így ebben az arányban nagyobb összeg került a légtérhasználók felé visszaadásra, amelyből 2019-re alulfinanszírozási egyenleg keletkezett.

Az aktív időbeli elhatárolások között megjelenő, alulfinanszírozásból származó költségalap elszámolási egyenlegek 2019. évi alakulása a következő táblázatban kerül bemutatásra:

Költségalapok alulfinanszírozás típusú elszámolási egyenlegei

adatok eFt-ban

Megnevezés	Egyenleg 2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	Egyenleg 2019.12.31
2014. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenlege	17 958	-17 958	0	0
2016. évi Útvonal elszámolási egyenleg	67 224	0	0	67 224
2017. évi Útvonal elszámolási egyenleg	1 010 237	-1 010 237	0	0
2017. évi TNC elszámolási egyenleg	158 456	-158 456	0	0
2018. évi Útvonal elszámolási egyenleg	1 865 661	-29 354	0	1 836 307
2018. évi TNC elszámolási egyenleg	359 262	0	0	359 262
2019. évi Útvonal elszámolási egyenleg	0	0	1 696 561	1 696 561
2019. évi TNC elszámolási egyenleg	0	0	283 551	283 551
2019. évi Koszovó elszámolási egyenleg	0	0	23 009	23 009
Elszámolási egyenlegek	3 478 798	-1 216 005	2 003 121	4 265 914

A kiegészítő melléklet 1.2 pontjában részletesen bemutattuk az **Eurocontrol speciális elszámolási rendszerét**, illetve a velejáró speciális elszámolási egyenlegek keletkezésének okát. A 2.2.1 pontban pedig részletesen bemutatjuk a 2019. évben feloldásra, illetve megképzésre került elszámolási egyenlegeket.

Felmentett repülések elhatárolt bevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Egyenleg 2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	Egyenleg 2019.12.31
2017. évi felmentett repülések	336 801	-336 801	0	0
2018. évi felmentett repülések	288 486	-24 673	0	263 813
2019. évi felmentett repülések	0	0	319 099	319 099
Felmentett repülések összesen	625 287	-361 474	319 099	582 912

A léginnavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 1794/2006/EK rendelet 9. cikk (4) bekezdése, illetve az azt követő 391/2013/EU bizottsági rendelet 10. cikk (5) bekezdése alapján a tagállamok biztosítják a léginnavigációs szolgáltatók számára a léginnavigációs díjak fizetése alól mentességet élvező repülésekkel kapcsolatban felmerült költségeinek megtérülését.

A 1086/2010. (IV.9.) Kormányhatározat a magyar légtér igénybevételeért fizetendő díjak fizetésével és a léginnavigációs szolgálat biztosításának költségeivel összefüggő feladatokat

szabályozza. A nevezett kormányhatározat alapján a n. év felmentett repüléseinek díját n+2. évben kell megtérítenie az érintett Minisztériumoknak.

A felmentett repülések díjszámítása az Eurocontrol által a HungaroControl részére külön igazolt szolgáltatási egység számok alapján az auditált költségalap elszámolás során keletkező egy szolgáltatási egységre jutó költségek figyelembevételével történt.

A felmentett repülésekből nyitva álló költségtérítési igények közül 361.474 ezer forint 2019-ben befolyt. A 2018. évi elszámolás során megállapított, díjfizetés alól felmentett repülések költségeinek megtérítése a 1086/2010. (IV.9.) Kormányhatározat alapján 2020-ban esedékes, a 2019. évi díjfizetés alól felmentett repülések költségeinek megtérítése pedig 2021-ben várható.

A felmentett repülések egyéb bevételként elszámolt összege 2018 és 2019 év vonatkozásában a következő táblázatban felsorolt jogcímek szerint történt:

Felmentési jogcímek	2018.		2019.	
	Repülési egység	Érték (ezer Ft)	Repülési egység	Érték (ezer Ft)
Útvonalirányítás – jogcímenként				
Körrepülések	395,60	3 651	590,61	5 699
Két tonna alatti légijárművek	352,18	3 250	334,24	3 225
Tagállamok Katonai repülései	8 482,83	78 284	7 795,44	75 218
Navigációs berendezések kalibrálása	2,47	23	7,50	72
Kutató-Mentő repülések	2,93	27	0,89	9
Diplomáciai repülések	2 354,10	21 725	2 252,86	21 738
VFR (Látvarepülés)	54,40	502	35,33	341
Nem tagállamok mentesített katonai repülései	17 467,94	161 204	17 884,53	172 567
Egyéb	0,00	0	0,00	0
Útvonalirányítás- Felmentett repülések	29 112,45	268 666	28 901,40	278 869
Terminálirányítás – jogcímenként				
Körrepülések	55,40	4 132	88,24	5 998
Két tonna alatti légijárművek	1,18	88	1,56	106
Tagállamok Katonai repülései	137,14	10 228	372,82	25 344
Navigációs berendezések kalibrálása	0,75	56	3,00	204
Kutató-Mentő repülések	0,00	0	0,00	0
Diplomáciai repülések	39,53	2 948	75,01	5 099
VFR (Látvarepülés)	0,00	0	0,12	8
Nem tagállamok mentesített katonai repülései	27,69	2 065	47,82	3 251
Egyéb	4,06	303	3,24	220
Terminálirányítás - Felmentett repülések	265,75	19 820	591,81	40 230
Felmentett repülések összesen	29 378,20	288 486	29 493,21	319 099

Kamat elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
2018. évet érintő kamat elhatárolások	268 882	-268 882	0	0
2019. évet érintő kamat elhatárolások	0	0	214 300	214 300
Kamat elhatárolások	268 882	-268 882	214 300	214 300

Az év végén elhatárolt kamatbevételek 2018. december 31-én 269 millió forint, 2019. december 31-én 214 millió forint értékben kerültek bemutatásra. Ezen összegek a pénzügyi befektetések időarányosan járó, de még nem kifizetett kamatát jelentik.

Bevételek egyéb aktív elhatárolásai

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
2018. évet érintő elhatárolások	14 135	-14 135	0	0
2019. évet érintő elhatárolások	0	0	460 551	460 551
Bevételek egyéb aktív elhatárolásai	14 135	-14 135	460 551	460 551

A 2019. december 31-én megjelenő egyenlegben a 2019-re még járó, de a mérleg fordulónapig ki nem számlázott árbevétel, a mérlegkészítésig pénzügyileg rendezett egyéb bevétel valamint az Sztv. 33. § (7) szerinti uniós támogatások még el nem számolt bevétele jelenik meg 443 millió forint összegben. A kapott támogatásokról bővebben a **3.4 pontban** írunk.

Költségek, ráfordítások elhatárolása

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
Anyagjellegű ráfordítások	866 998	-866 998	1 197 051	1 197 051
Személyi jellegű ráfordítások	63 220	-63 220	78 506	78 506
Költségek, ráfordítások elhatárolása	930 218	-930 218	1 275 557	1 275 557

Az anyagjellegű ráfordítások között azok a költségek szerepelnek, melyek tárgyidőszakban kerültek számlázásra, de következő időszakok költségeit terhelik. Ilyenek többek között a folyóirat előfizetések, on-line szolgáltatások, ingatlanok bérleti díjai, szoftvertámogatások, biztosítási díjak, tagdíjak stb. Az anyagjellegű ráfordítások 2019. év végi elhatárolás állománya 330 millió forinttal magasabb a 2018. év végi záróállománynál. Ennek fő oka, a 2019. év végén már kiszámlázott, de nagy részben a következő időszakokra vonatkozó hálózati infrastruktúrához kapcsolódó - aktiválást követően beszerzett - garancia kiterjesztések 295 millió forintos összege.

A személyi jellegű ráfordítások aktív időbeli elhatárolásai a munkaviszony megszűnéséhez kapcsolódó olyan költségeket, járulékokat tartalmazzák, amelyek a következő évet érintik, mivel a munkaviszony befejezésének időpontja átnyúlik a következő időszakra. 2019.12.31-én 79 millió forint, 2018.12.31-én 63 millió forint a személyi jellegű ráfordításokkal kapcsolatban elhatárolt tételek záró értéke.

2.1.8 SAJÁT TŐKE

Saját tőke

adatok eFt-ban

Megnevezés	Saját tőke ÖSSZESEN	Jegyzett tőke	Eredmény tartalék	Lekötött tartalék	Értékelési tartalék	Adózott eredmény
Egyenleg 2018. 12. 31-én	33 736 245	20 201 600	11 885 972	0	65 982	1 582 691
2018. évi adózott eredmény átvezetése eredménytartalékba	0	0	1 582 691	0	0	-1 582 691
2018. évi eredmény terhére 2019. évben jövőhagyott osztalék	-1 000 000	0	-1 000 000	0	0	0
Cash-Flow fedezeti ügyletek valós értékelési tartaléka	76 878	0	0	0	76 878	0
2019. évi adózott eredmény	1 819 748	0	0	0	0	1 819 748
Záró állomány 2019. 12. 31-én	34 632 871	20 201 600	12 468 663	0	142 860	1 819 748

Jegyzett tőke

A Társaság jegyzett tőkéje sem 2018-ban, sem 2019-ben nem változott.

Eredménytartalék

Az eredménytartalék a következő tényezők miatt változott: eredménytartalékba került a 2018. évi adózott eredmény (1.583 millió forint), majd a felhalmozott eredménytartalékot a 2018. évre jövőhagyott és kifizetett osztalék (1.000 millió forint) csökkentette.

Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartaléka

A saját tőkén belül kimutatott Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartaléka soron szereplő 142.860 ezer forint a Társaság 2019. december 31-én nyitva álló, hatékony cashflow fedezeti ügyleteinek pozitív valós érték különbözete, mely az Szt. 59/E. §. értelmében a tőkében a „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékkal” szemben kerül elszámolásra mérlegfordulónapi értékeléskor. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek részletes bemutatása a 3.1.1. pontban található.

Adózott eredmény

A 2018. évi adózott eredmény 1.582.691 ezer forint, mely alapján 1.000.000 ezer forint osztalék került a tárgyévben jövőhagyásra. A 2019. évi adózott eredmény 1.819.748 ezer forint.

2.1.9 CÉLTARTALÉKOK

A céltartalékok 2019. évi záró állománya 212 millió forinttal magasabb, mint a 2018. évi záróállomány. A céltartalékok kategóriánkénti nyitó állományát, 2019. évi feloldását, képzését és záró állományát összefoglalva az alábbi táblázat mutatja be:

Céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
Hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék	3 501 468	-380 391	639 407	3 760 484
Egyéb képzett céltartalékok	1 890 514	-1 659 811	1 619 582	1 850 285
Jogi perekre képzett céltartalékok	11 164	-7 144	0	4 020
Céltartalék várható kötelezettségekre	5 403 146	-2 047 346	2 258 989	5 614 789

A Céltartalékok fő kategóriáiban történő változásokat az alábbiakban mutatjuk be részletesen:

Hosszútávú Munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék

adatok eFt-ban

Ügy	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
a) KSZ és IÉM alapján a munkavállalóknak járó "Induló összeg" fedezetére képzett céltartalék	373 478	-30	0	373 448
b) IÉM alapján a megszolgált összegek fedezetére képzett céltartalék	1 454 020	-2 386	287 084	1 738 718
c) KSZ alapján az "Üzemi balesetek" fedezetére képzett céltartalék	46 115	-765	18 196	63 546
d) KSZ életpálya juttatás céltartaléka (5 évet el nem érők)	121 425	-47 398	56 673	130 700
e) Felmondási bérekkel kapcsolatban képzett céltartalék	558 671	-254 664	102 086	406 093
f) Hjt. alapján a vezényelt katonák jubileumi jutalmára képzett céltartalék	321 910	-21 882	146 456	446 484
g) IÉM alapján Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatására képzett céltartalék	94 740	-50 870	28 912	72 782
h) Megtartó juttatásra képzett céltartalék	531 109	-2 396	0	528 713
Összesen - Munkavállalói juttatásra képzett céltartalék	3 501 468	-380 391	639 407	3 760 484

A Beszámoló 1.3.4. pontja alatt bemutatott módszer alapján a Társaság céltartalékokat képez a *hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására*. A fenti táblázatban bemutatjuk a céltartalék 2019. évben történt változását.

A Társaság munkavállalói juttatási- és életpálya-rendszerét a Kollektív Szerződés (KSZ) és az új Irányítói Életpálya Megállapodás (IÉM) határozzák meg. Ezen megállapodások alapján az új hosszútávú munkavállalói juttatások (HungaroControl Életpálya program) jellemzői a következők:

a) A megállapodások 2013. évi aláírását követően a „Induló Összeg”-re voltak jogosultak a Társaság 2013. december 31-én állományban lévő munkavállalói. Mivel ezen juttatási elem bruttó összegben lett meghatározva, kifizetésük időpontja pedig későbbre lett eltolva, a munkavállalók által később kiválasztandó instrumentumok függvényében adózásuk, a munkavállalóknak kifizetendő nettó összeg, és a kifizetés időpontja is bizonytalan, így a Társaság céltartalékokat képez ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére.

b) Az irányítói munkakörben dolgozó munkavállalók esetében éves egyösszegű munkáltatói hozzájárulás kerül kifizetésre, melynek mértéke az éves személyi alapbér 9,3%-a. Tekintettel arra, hogy a munkavállalók által később kiválasztandó instrumentumok függvényében adózása, a munkavállalóknak kifizetendő nettó összeg, és a kifizetés időpontja is bizonytalan, így a Társaság céltartalékokat képez ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére.

c) A Kollektív Szerződés alapján üzemi balesetből származó halál esetén a Társaság a család számára megfizeti azt az összeget, amely abban az esetben illette volna meg a munkavállalót, ha a halál időpontjában munkáltatói felmondást közöltek volna vele, így ezen becsült kötelezettség fedezetére is céltartalék képzésre kerül sor.

d) A Kollektív Szerződés alapján a Társaság életpálya juttatás kifizetését vállal minden nem légiforgalmi irányítói munkakörben dolgozó munkavállalóra. Ezt a juttatást a Társaság alapvetően éves költségnek tekint, így csak azon munkavállalók megszolgált juttatásaira képez céltartalékokat, akik munkaviszonya az 5 évet még nem érte el, mivel a kifizetésre való jogosultság feltétele a legalább 5 éves munkaviszony.

e) A Kollektív Szerződés alapján a Társaság a nyugdíjba menő munkavállalói részére biztosítja azon felmentési időtartamra járó juttatásokat, amelyek munkáltatói felmondás esetén illeték volna meg őket. A tárgyévben nyugdíjba vonulásukat jelző munkavállalók következő időszakban kifizetendő juttatásaira a Társaság céltartalékot képez.

f) A Honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény (Hjt.) 132. § alapján a Társasághoz vezényelt katonák részére járó jubileumi juttatások a Társaságot terhelik, így ezekre a kötelezettségekre is céltartalékot képez a Társaság.

g) Az irányítói életpálya megállapodás célja, hogy a légiforgalmi irányítókat arra ösztönözze, hogy 60 éves korukig az irányításból visszavonuljanak. Az IÉM alapján az 55 évet betöltő, vagy betöltött, illetve a legalább 15 éves szakszolgálati engedéllyel rendelkező irányítók részesülhetnek ún. többletjuttatásban, ha a munkaviszonyát határozott idejűvé alakítja, amely legkésőbb a 60. életév betöltése fél évének a végéig véget ér. Az ilyen kötelezettségvállalásokkal kapcsolatos jövőbeni kifizetések fedezetére céltartalék kerül megképzésre.

h) A Társaság 2018. évi gazdasági teljesítmény elismeréseként, továbbá a munkaerőpiaci változásokra reagálva megtartó juttatásra vonatkozó megállapodást kötött a munkavállalók érdekképviselői szerveivel, mely juttatás kifizetésének időpontját a hosszútávú bérmegállapodások jövőbeni aláírása fogja meghatározni, így 2018. évben a Társaság céltartalékot képzett ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére. A kifizetés 2019. évben még nem történt meg.

A céltartalékok 2019. évi állományában változásokat jelentett a 2019-ben megszolgált összegek fedezetére történő céltartalék képzés, valamint az, hogy a kifizetések és a kilépő munkavállalókra eső céltartalék-összegek feloldásra kerültek. A hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalékok állománya 2019-ben az alábbi táblázatban látható módon alakult:

Hosszútávú Munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék

adatok eFt-ban

Céltartalék - KSZ és IÉM megállapodások alapján	
Nyitó Céltartalék 2019. január 1-én	2 553 709
2019-es feloldás kifizetés, kilépés alá-nem-írás miatt	-211 703
2019-ban megszolgált juttatások fedezetére képzett céltartalék	460 306
Feltételezés változások hatása	-89 807
KSZ és IÉM megállapodások alapját képzett céltartalék 2019. december 31-én	2 712 505
Céltartalék - Htj. alapján vezényelt katonák juttatásaira	
Nyitó Céltartalék 2019. január 1-én	321 910
2019-ben megszolgált juttatások fedezetére képzett céltartalék	-21 882
2019-es feloldás kifizetés miatt	14 503
Feltételezés változások hatása	131 953
Vezényelt katonák juttatásaira képzett céltartalék 2019. december 31-én	446 484
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatásaira képzett céltartalék	
Nyitó Céltartalék 2019. január 1-én	94 740
Céltartalék feloldás (járulékváltozás, kifizetés)	-19 893
Céltartalék új képzés (megszolgált összeg)	28 912
Feltételezés változások hatása	-30 977
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatásaira képzett céltartalék 2019. december 31-én	72 782
Légiforgalmi irányítók megtartó juttatására képzett céltartalék	
Nyitó Céltartalék 2019. január 1-én	531 109
Feltételezés változások hatása	-2 396
Légiforgalmi irányítók megtartó juttatására képzett céltartalék 2019. december 31-én	528 713
Hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék összesen	3 760 484

A céltartalékok 2019. évi megképzésében az előző évihez képest megváltozott feltételezések a következő hatást okozták:

adatok eFt-ban

Feltételezés változások hatása	
Béremelési feltételezések változásának hatása	25 521
Feltételezett kilépések megváltozásának hatása	3 760
Kilépési valószínűség változásának hatása	4 634
Új járulék mértékek hatása	-7 504
Egyéb változások	-17 638
Feltételezés változások hatása összesen	8 773

Egyéb céltartalékokat képeztünk a jövőbeni kötelezettségek fedezetére a következők szerint:

Egyéb Céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
Vezetői prémiumokra képzett céltartalék	43 444	-43 444	43 709	43 709
Nem kontrollálható költségek elszámolására képzett céltartalék	807 971	-807 971	805 322	805 322
Egyéb jogcímen képzett céltartalék	1 039 099	-808 396	770 551	1 001 254
Egyéb céltartalékok	1 890 514	-1 659 811	1 619 582	1 850 285

- Az előző évekre jóváhagyott vezetői prémiumokra képzett céltartalék feloldásra került, majd megképzésre került a 2019. évi prémiumokra 43.709 ezer forint céltartalék.
- 2018. és 2019. december 31-én a Társaság céltartalékot képzett a nem kontrollálható költségekkel kapcsolatban, melyről bővebben a **2.2.1** fejezetben a „Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre” alcím alatt írunk.
- A Társaság által egyéb jogcímen képzett céltartalékok összege 2019. december 31-én 1.001.254 ezer forint. A 2019. évet érintő, de pénzügyileg el nem számolt kötelezettségek fedezetére 771 millió forint értékben történt céltartalék képzés a következők szerint:
 - a 2019. évben felmerült közigazgatási költségek fedezetére 45 millió forint,
 - a 2019. évi teljesítmény értékeléshez kitűzött kulcsfeladatokért járó juttatások fedezetére 585 millió forint,
 - a teljesítménytervben meghatározott „késési célértéktől” való eltérés miatt fizetendő teljesítményösztönző büntetés összegére 141 millió forint.

Jogi perekre képzett céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
Jogi perekre képzett céltartalékok	11 164	-7 144	0	4 020
Összesen	11 164	-7 144	0	4 020

2018. december 31-i egyenleg 11.164 ezer forint, amelyből 7.144 ezer forint összegben került céltartalék feloldásra, melynek következtében a 2019. december 31-i egyenleg 4.020 ezer forint.

2.1.10 KÖTELEZETTSÉGEK

Hosszú lejáratú kötelezettségek

A hosszú lejáratú kötelezettségek között a következő tételek kerülnek kimutatásra:

Hosszú lejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Vagyonkezelt eszközökhöz kapcsolódó kötelezettség	3 384 429	3 290 894	-3%
Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	4 263	4 383	3%
Egyéb hosszú lejáratú kötelezettség	29 505	37 880	28%
Hosszú lejáratú kötelezettségek	3 418 197	3 333 157	-2%

A Társaság 2007. szeptember 5-én vagyonkezelési szerződést kötött a Kincstári Vagyonigazgatósággal a tevékenység ellátása érdekében szükséges ingatlanok, ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok vagyonkezelésére. Az induláskor átadott eszközök és befejezetlen beruházások összes bruttó értéke 4.558.395 ezer forint, mely összeget a Társaság a vagyonkezelt eszközök állományba vételével szemben a hosszú lejáratú kötelezettségek között jelenített meg. 2013. június 28-i hatállyal az Állami Vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény módosulása az alapfeladatként vagy főtevékenységként közfeladatot ellátó vagyonkezelőket a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól a törvény erejénél fogva mentesítette. Ennek eredményeképpen a Társaság a 2013. június 28-tól elszámolt értékcsökkenés összegével párhuzamosan keletkező új visszapótlási kötelezettséggel a hosszú lejáratú kötelezettségét csökkentette. Így az MNV Zrt. felé fennálló hosszú lejáratú kötelezettség értéke 2019. december 31-én 3.290.894 ezer forint.

A kapcsolt vállalkozással szembeni tartós kötelezettségek között az EPC Kft.-től kapott 3 havi bérleti díjnak megfelelő óvadék került kimutatásra.

Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségen belül az éven túli fizetési határidejű szállítói megállapodások értéke 37.569 ezer forint, továbbá jótállási biztosíték értéke 311 ezer forint.

Rövid lejáratú kötelezettségek

A rövid lejáratú kötelezettségek 2019. december 31-én fennálló összege 20%-os növekedést mutat 2018. év végéhez képest.

Rövid lejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	1 827 615	1 836 217	0%
Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	0	0	-
Rövid lejáratú kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben	10 078	9 069	-10%
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	2 506 477	3 372 983	35%
Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete	11 953	24 525	105%
Rövid lejáratú kötelezettségek	4 356 123	5 242 794	20%

Szállítók

A szállítói kötelezettségek állománya 2018 végéhez képest mindössze 8.602 ezer forinttal nőtt.

Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Beruházási szállítók	770 311	774 975	1%
Egyéb szállítók	1 057 304	1 061 242	0%
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból	1 827 615	1 836 217	0%

Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

Az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek értéke 2018. december 31-hez képest 35%-kal magasabb, összetételüket a következő táblázat mutatja be:

Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Folyósított támogatás előlegek	682 623	1 306 579	91%
Jövedelem elszámolás munkavállalókkal szemben	695 888	734 718	6%
Munkavállalóktól levont nyugdíj- és egészségbiztosítási járulékok	303 003	440 821	45%
Szociális hozzájárulási adó	318 277	438 606	38%
Személyi jövedelemadó	244 555	370 304	51%
Szakképzési hozzájárulás	24 612	35 754	45%
Rehabilitációs hozzájárulás	11 457	12 873	12%
Egészségügyi hozzájárulás	8 406	0	-100%
Innovációs járulék	0	27 530	-
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek munkavállalókkal és tagokkal szemben	1 901	2 962	56%
Szakszervezetekkel, érdekképviselletekkel kapcsolatos elszámolás	2 142	2 163	1%
Különféle egyéb kötelezettségek	213 613	673	-100%
Összesen:	2 506 477	3 372 983	35%

A folyósított támogatási előlegek az elnyert uniós támogatások előfinanszírozásként megkapott összegeit tartalmazzák:

- 2018. december 31-én összesen 682.623 ezer forint (2.123.178 euró) előfinanszírozási összeg jelenik meg előlegként, melyek a CEF-, a SESAR 2020, illetve SDM támogatási projektek keretében kerültek folyósításra.
- 2019. december 31-én összesen 1.306.579 ezer forint (3.953.102 euró) előfinanszírozási összeg jelenik meg előlegként, melyek a CEF-, a SESAR 2020, illetve SDM támogatási projektek keretében kerültek folyósításra.

Az uniós támogatások részletesen a **3.4. pont** alatt kerülnek bemutatásra.

Fentiekén kívül az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek értéke tartalmazza még a decemberre számfejtett béreket, a hozzájuk, illetve a decemberi egyéb személyi jellegű kifizetésekhez kapcsolódó adókból és járulékokból származó kötelezettségeket.

Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete

A rövid lejáratú kötelezettségek között kimutatott „Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete” a 2019. december 31-én nyitva álló cashflow fedezeti ügyleteink mérlegfordulónapi negatív valós értéke, mely a saját tőkén belül megjelenő „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra az Szt. 59/E. § értelmében. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek, részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

2.1.11 PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

Passzív időbeli elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019.12.31	Változás %
Bevételek passzív időbeli elhatárolása	22 926 561	25 951 548	13%
Elszámolási egyenlegek	22 925 923	25 950 890	13%
Bevételek egyéb passzív időbeli elhatárolása	638	658	3%
Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	1 108 562	1 715 108	55%
Mérlegfordulónap előtti időszakot terhelő költségek, ráfordítások	1 108 562	1 715 108	55%
Halasztott bevételek	1 238 081	1 023 212	-17%
Fejlesztési célra kapott támogatások elhatárolása	1 236 349	1 021 890	-17%
Egyéb halasztott bevételek	1 732	1 322	-24%
Passzív időbeli elhatárolások	25 273 204	28 689 868	14%

Elszámolási egyenlegek

A bevételek passzív időbeli elhatárolásai között a 2018. december 31-én elhatároláson lévő „felülfinanszírozás” típusú költségalap-elszámolási egyenlegek 2019. évben részben feloldásra kerültek, párhuzamosan a légiforgalmi irányítási egységdíjakban történő visszaadással. 2019-re mindhárom üzletágban képződött éves felülfinanszírozási egyenleg. Ezen tételek a következő táblázatban láthatóak:

Költségalapok felülfinanszírozás típusú elszámolási egyenlegei

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
2014. évi Útvonal elszámolási egyenleg	39 369	-31 495	0	7 874
2016. évi Útvonal elszámolási egyenleg	500 943	0	0	500 943
2016. évi TNC elszámolási egyenleg	178 742	0	0	178 742
2016. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	79 799	-79 799	0	0
2017. évi Útvonal elszámolási egyenleg	7 641 698	-7 092 318	0	549 380
2017. évi TNC elszámolási egyenleg	1 261 588	-1 073 031	0	188 557
2017. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	49 846	-49 846	0	0
2018. évi Útvonal elszámolási egyenleg	11 024 827	-414 093	0	10 610 734
2018. évi TNC elszámolási egyenleg	2 050 959	0	0	2 050 959
2018. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	98 152	0	0	98 152
2019. évi Útvonal elszámolási egyenleg	0	0	9 417 262	9 417 262
2019. évi TNC feletti irányítás elszámolási egyenleg	0	0	2 348 287	2 348 287
Elszámolási egyenlegek	22 925 923	-8 740 582	11 765 549	25 950 890

A 2019. évi elszámolási egyenlegek a megbízható és valós kép bemutatása miatt az árbevétellel szemben kerülnek elhatárolásra, jellegüktől függően az aktív vagy a passzív időbeli elhatárolások között. Az útvonalirányítási és terminálirányítási üzletágakban érvényben levő teljesítmény rendszerből kifolyólag egyes jogcímenek alulfinanszírozási egyenlegek, más jogcímenek felülfinanszírozási egyenlegek keletkeznek. Az alulfinanszírozási egyenlegek az aktív időbeli elhatárolások között, a megképzett felülfinanszírozási egyenlegek a passzív időbeli elhatárolások között kerülnek bemutatásra. Az elhatárolt egyenlegek feloldása (érvényesítése az irányítási díjakban) nem ugyanabban az időszakban történik, ezért a különböző jogcímenek keletkező elszámolási egyenlegek jellegük szerint külön kerülnek elhatárolásra.

A 2019. évi finanszírozási egyenlegek összefoglaló bemutatása - a 2019. évi költségalap elszámolások alapján - a **2.2.1** fejezet részben a „Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre” alcím alatt található.

Költségek és ráfordítások passzív időbeli elhatárolása

Költségek, ráfordítások elhatárolása				adatok eFt-ban
Megnevezés	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
Anyagjellegű ráfordítások	121 682	-121 090	193 032	193 624
Személyi jellegű ráfordítások	163 507	-163 507	412 602	412 602
Egyéb ráfordítások	404	-404	13	13
Pénzügyi ráfordítás	822 969	-822 969	1 108 869	1 108 869
Költségek, ráfordítások elhatárolása	1 108 562	-1 107 970	1 714 516	1 715 108

Az anyagjellegű ráfordítások passzív időbeli elhatárolásának értéke 2019. december 31-én 71.942 ezer forinttal volt magasabb, mint a 2018. december 31-én elhatárolásként kimutatott érték. Új tételként 2019-ben egy szponzorációs szolgáltatás, mely összesen 96 millió forint értékben került elhatárolásra. Az egyenleg további része a szokásos tételek elhatárolását takarja (közmu díjak, szoftver követési díjak, adatátviteli díjak, reklámköltségek, szakértői díjak, decemberi bankköltség).

A személyi jellegű ráfordítások elhatárolásai között 2018. év végén a 2018 évre járó, de még ki nem fizetett inflációs elszámoló juttatás és annak adói 162 millió forint értékben, valamint egyéb 2018. évet terhelő, de csak 2019-ben kifizetett személyi jellegű juttatások 1 millió forint értékben szerepeltek. 2019. év végén a tárgyévre járó inflációs elszámoló juttatás és kapcsolódó adója 409 millió forint, az egyéb tárgyévet terhelő, de csak 2019-ben kifizetett személyi jellegű juttatások év végi elhatárolt értéke 4 millió forint.

A passzív időbeli elhatárolások között megjelenő pénzügyi ráfordítások elhatárolása az évközben névérték feletti árfolyamon vásárolt államkötvények időarányosan elhatárolt árfolyamkülönbözete.

Halasztott bevételek – Fejlesztési célra kapott támogatások elhatárolása

A fejlesztési célra kapott támogatások passzív időbeli elhatárolása a 2007-ben a Kohéziós Alapból a radarfelújításokra kapott beruházásokra kapott támogatások, a 2013-ban megítélt TEN-T EERP (ANS III beruházásra kapott) támogatás, a 2016-ban lezárult TEN-T CPDLC beruházásra kapott támogatás, valamint a 2017-ben lezárult ACDM beruházásra kapott,

támogatás elszámolását tartalmazza. A 2019. évi 214 millió forint értékű feloldás a támogatások értékcsökkenési leírással arányos bevételként történő elszámolása.

Fejlesztési célra kapott támogatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.12.31	2019. évi feloldás	2019. évi képzés	2019.12.31
Fejlesztési célra kapott támogatások	1 236 349	-214 459	0	1 021 890
Fejlesztési célra kapott támogatások	1 236 349	-214 459	0	1 021 890

2.2 Eredménykimutatáshoz kapcsolódó kiegészítések

2.2.1 ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE

Értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Útvonalirányítás	28 610 259	29 562 741	3%
Terminálirányítás	5 845 310	5 755 306	-2%
Koszovó feletti irányítás	1 356 753	1 358 528	0%
Egyéb értékesítés	400 488	366 413	-9%
Szimulációs és projekt tanácsadói szolgáltatások	83 602	75 710	-9%
Értékesítés nettó árbevétele	36 296 412	37 118 698	2%

A Társaság főtevékenysége a légiforgalmi irányítás, melyen belül három fő üzletága:

- Magyarország felett átrepülő forgalom irányítása: Útvonalirányítás (En Route)
- Budapest Liszt Ferenc Repülőtér Közelkörzeti és Terminálirányítása (TNC)
- Koszovói magaslégtér átrepülő forgalmának irányítása

A Társaság 2019. évi árbevételének több mint 98,8%-a légiforgalmi díjakból származik 2019-ben 36.676.575 ezer forint, (2018-ban 35.812.322 ezer forint). A légiforgalmi díjbevételt egyrészt meghatározza a légiforgalom alakulása, és ehhez kapcsolódóan a szolgáltatási egységek alakulása, másrészt az elszámolási rendszer keretein belül kalkulált „finanszírozási egyenleg”.

Légiforgalom alakulása

Magyarország 2019. évi összforgalma némileg elmarad a 2018. évi abszolút rekordévtől, ami elsősorban az átrepülő forgalom csökkenése (2,3%) miatt következett be. Ezzel ellentétben a budapesti Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtér forgalma 6,8%-kal emelkedett, és megközelítette a 2006-os rekord év forgalmát. A HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt. 2019. évben 909.285 légi járművet irányított az ellenőrzött légtérben, mely 1,1%-os csökkenés a 2018. évhez képest. A HungaroControl által a teljes magyar és a koszovói magas légtérben irányított repülőgépek száma 2019-ben összesen 1.087.355 volt, ami 1,08%-os növekedés a 2018. évi teljes forgalomhoz képest.

Magyarország átrepülő forgalmának alakulását két tényező befolyásolta 2019-ben: egyrészt a hazánk légtérében 2014 óta tapasztalt rendkívül nagy forgalom növekedés már 2018 év végére felemésztette a teljes 2015-2019-es referencia időszakra tervezett kapacitásbővítést, másrészt az Európa más régióiban is tapasztalható légiforgalmi irányítói kapacitás hiány miatt hozott Network Manager intézkedések jelentős forgalom átrendeződéssel jártak. A kapacitáshiány miatt jelentősen emelkedett a késések mértéke, míg a forgalom áterelés hatására csökkent az átrepülő forgalom. Az év első 4 hónapjában még emelkedést regisztrálhattunk az átrepülő forgalomban, de májustól kezdve (a kapacitásaink teljes kihasználtságának eredményeképp) a forgalom az előző évi szint alatt maradt, a korábbi két legerősebb nyári hónapban, júliusban és augusztusban volt a legnagyobb mértékű a visszaesés. A magyar légtérben tapasztalható forgalmi trendek jelentősen eltérnek az általános

európai trendtől, az utolsó negyedévben a csökkenés mértéke lassult, és decemberben már ismét növekedés mutatkozott, míg európai szinten az év utolsó 3 hónapjában csökkent a légitforgalom. Ennek oka továbbra is a térségben rendkívül jelentős szerepet játszó low cost légitársaságok és az öböl-menti arab légitársaságok folyamatos terjeszkedése. Ezzel szemben a hagyományos légitársaságok aránya csökkent, az év első felében számos légitársaság beszüntette működését, ami ugyancsak hozzájárult a magyar légtér átrepülő forgalmának visszaeséséhez.

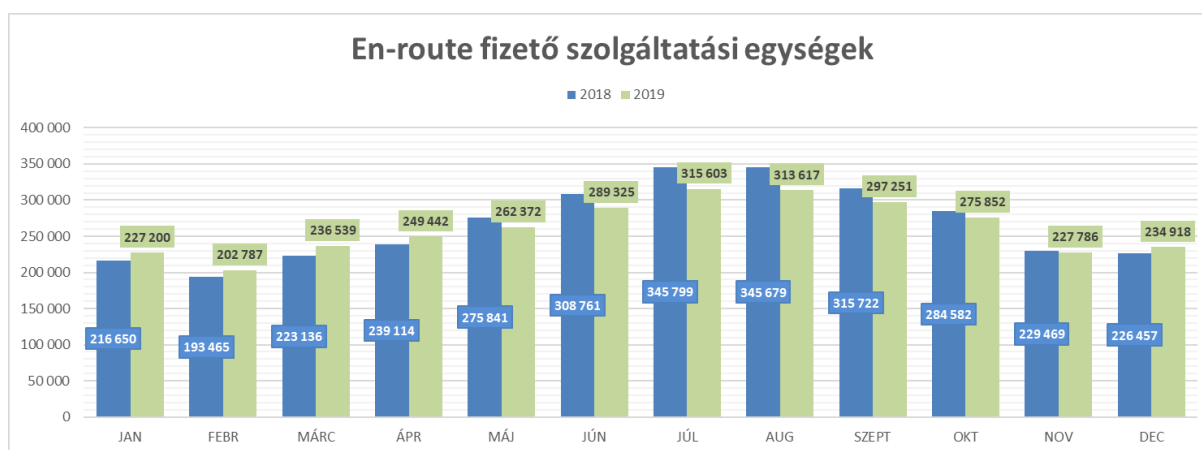
Az átrepülő forgalom erős dominanciája mellett Budapest Liszt Ferenc repülőtér forgalma 2019-ben megközelítette a 2006. évi rekordot és elérte a 122.210 mozgásszámot. A légitársaságok újabb és újabb repülőtereket kapcsolnak be a Budapestről elérhető városok hálózatába és köszönhetően például a LOT lengyel légitársaságnak ezek között ismét találhatunk tengerentúli célállomásokat is. A HungaroControl Zrt. által irányított budapesti érkező - induló forgalomban, a 2014 márciusától elindult növekedés 2019-ben tovább folytatódott, és az előző évhez képest 6,8% növekedést mutatott.

2014. április 3-tól a HungaroControl Zrt. irányítja a Koszovó feletti magaslégtérben (KFOR szektor) az átrepülő polgári légitforgalmat. A KFOR szektor forgalma a tőlünk délre megnyitott free route légtereknek köszönhetően tovább növekedett, és az ebben a légtérben irányított repülőgépek száma elérte a 142.575 járatot, ami az előző évhez képest 22,9%-os növekedést jelent.

Szolgáltatási egységek alakulása

A HungaroControl Zrt. bevételeit (útvonaldíj, közelkörzeti díj) csak közvetetten alakítja a mozgásszám. A bevételeket közvetlenül alakító mutatószám, az úgynevezett szolgáltatási egység (service unit – SU). Értéke a terminál forgalomban a légi jármű súlyának, az átrepülő forgalomban pedig a jármű súlyának, illetve a belépési és kilépési pontok közötti távolságnak a függvénye.

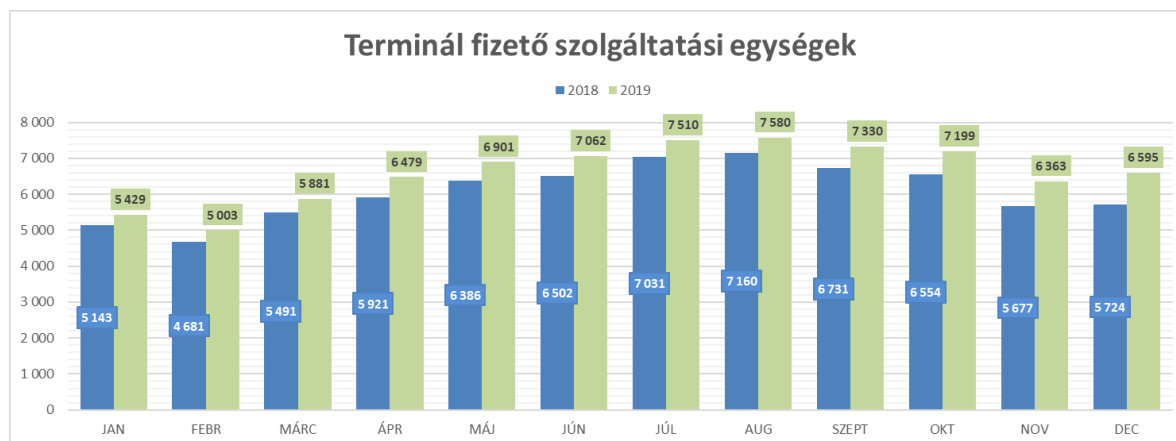
En route szolgáltatási egységek alakulása

A 2019. évi en route totál SU száma 3.161.594 volt, ez 2,3%-os csökkenést jelent az előző évi értékhez képest, míg a bevétel alapját képző fizető szolgáltatási egységek száma szintén 2,3%-os csökkenéssel, 3.132.693 SU-ra esett vissza. 2019-ben a szolgáltatási egységek csökkenése egyrészt a csökkenő mozgásszámnak köszönhető, másrészt a Network Manager intézkedései révén az átlagosan megtett távolság is csökkent.

A 2015-2019 közötti időszakra elfogadott Teljesítménytervben a 2019. évre 2.512.526 szolgáltatási egységet terveztünk, amihez képest a 2019. évi tény totál szolgáltatási egységszám érték 25,8%-os forgalmi többletet jelent.

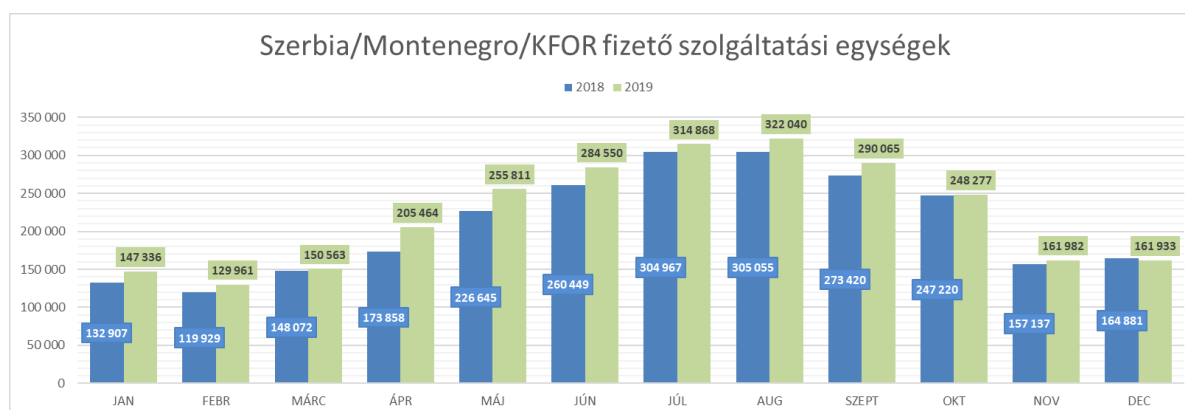
Budapest le- és felszálló szolgáltatási egységek alakulása

2019. évben a terminál forgalomban a szolgáltatási egységszámok jelentősen növekedtek. A szolgáltatási egységek száma a mozgásszámnál is nagyobb mértékben nőtt, köszönhetően az egyre nagyobb méretű le- és felszálló gépeknek. A totál szolgáltatási egységszám 79.925 volt 9,1%-os növekedéssel, a fizető szolgáltatási egységek száma pedig 79.333 egység 8,7%-os növekedéssel 2018-hoz képest. A növekedés legjelentősebb tényezője a low cost légitársaságok még mindig növekvő budapesti forgalma: a Wizzair és a Ryanair adta 2019-ben a terminál bevételünk 39%-át (Wizzair 24%, Ryanair 15%). Emellett a 2019-es növekedésben meghatározó jelentőséggel bírtak a LOT új észak-amerikai és új szülői járatai.

Az 2015-2019-es referencia időszakra elfogadott Teljesítménytervben a 2019. évre 61.635 szolgáltatási egységet terveztünk, amihez képest a 2019. évi tény totál szolgáltatási egységszám érték 29,7% forgalmi többletet jelent.

Koszovói üzletág szolgáltatási egységek alakulása

A Koszovó feletti magaslégtérben nyújtott szolgáltatás pénzügyi elszámolása a Szerbiával, illetve Montenegróval alkotott közös díjzóna alapján történik. Emiatt a koszovói üzletág esetében, a szolgáltatási egységszámok elemzése során a teljes díjzóna forgalmát kell vizsgálni. A teljes díjzóna fizető szolgáltatási egységben kifejezett forgalma decembert kivéve

minden hónapban növekedést mutatott – éves szinten 6,3% a növekedés a bázishoz képest. A növekedés egyik legfőbb oka a magyar forgalmi tengelyről délre terelődött extra forgalom.

Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre

A Társaság forintban számított árbevétele 2019-ban 2%-os növekedést mutat 2018-hoz viszonyítva, míg a szolgáltatási egységek száma Átrepülő üzletágban 2%-os csökkenést, a Terminál és Koszovói üzletágak esetében 6-9%-os növekedést mutat. Az 1.2. pontban bemutatott elszámolási rendszerek alapján (Átrepülő és Terminál üzletágak: „teljesítmény rendszer”, Koszovói üzletág: „teljes költségtérítési rendszer”) a Társaság tárgyévi költségei alapján finanszírozási egyenlegek keletkeznek, melyet felülfinanszírozás esetén a légtérfelhasználók számára vissza kell adni, alulfinanszírozás esetén pedig azt főszabály szerint a $n+2$. év egységdíjaiban érvényesít a Társaság.

2018 és 2019 években mind az Átrepülő (En route), mind a Terminál irányítás üzletágban összességében árbevétel csökkentő, felülfinanszírozási egyenlegek keletkeztek, melyek árbevétel csökkentő hatást jelentettek, a passzív időbeli elhatárolásokkal szemben kimutatva. A Koszovó feletti irányítási üzletág összességében alulfinanszírozott lett, a 2016-2017. évi felülfinanszírozási egyenlegek feloldása eredményeképpen. Az inflációs hatás, a forgalmi hatás, illetve a nem kontrollálható költségek felülfinanszírozási egyenlege mellett a korábbi évek felülfinanszírozási egyenlegének visszaadása (feloldása) jelenik még meg árbevétel módosító tényezőként. Összességében 2019-ben az elszámolási egyenlegek képzése és feloldása hatására 2.237.851 ezer forintnyi árbevétel csökkentő hatás jelentkezett, míg 2018-ban az árbevétellel szemben elszámolt elszámolási egyenlegek összértéke 4.064.166 ezer forint értékű árbevétel csökkentő hatást jelentettek.

A 2019. évi költségalap elszámolások tekintetében a finanszírozási egyenlegek a következőképpen alakultak:

2019. évi Elszámolási egyenlegek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2019.	Finanszírozási egyenleg jellege
2019. évi inflációs hatás	1 383 611	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2019. évi forgalmi hatás	6 863 770	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2019. évi nem kontrollálható költségek hatása	601 746	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2019. évi korábbi évek egyenlegének érvényesítése a 2019. évi tény forgalom eredményeképp	-1 696 561	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2019. évi egyéb bevétel miatti korrekció	12 184	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2018. évi késési célérték meghaladása miatti büntetés	147 256	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2019. évi koszvói költségek érvényesítése miatti elszámolási egyenlegek	408 695	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2018. évi koszvói költségek érvényesítése miatti elszámolási egy. feloldás	-414 093	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2014. évi koszvói költségek érvényesítése miatti elszámolási egy. feloldás	-31 495	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2017. évi egyenleg feloldás (inflációs hatás, forgalmi hatás, egyéb bevétel)	-7 092 318	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2018. évi egyenleg feloldás (egyéb)	29 354	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
2017. évi egyenleg feloldás (egyéb)	1 010 237	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
ÚTVONAL - Elszámolás összevont egyenlege	1 222 386	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2019. évi inflációs hatás	277 402	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2019. évi forgalmi hatás	1 864 829	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2019. évi korábbi évek egyenlegének érvényesítése a 2019. évi tény forgalom eredményeképp	-283 551	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2019. évben egyéb bevétel miatti korrekció	4 942	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2019. évi nem kontrollálható költségek hatása	201 114	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2017. évi egyenleg feloldás (inflációs hatás, forgalmi hatás, egyéb)	-1 073 031	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2017. évi egyenleg feloldás (egyéb előző évi egyenleg)	158 456	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
TERMINÁL irányítás - Elszámolás összevont egyenlege	1 150 161	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2019. évi Koszovó feletti irányítás bevételi többlete	-23 009	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2014. évi projektidőszaki költségekkel kapcsolatos egyenleg feloldása	17 958	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
2016. évi egyenleg feloldás	-79 799	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2017. évi egyenleg feloldás	-49 846	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
Koszovó feletti irányítás - Elszámolás összevont egyenlege	-134 696	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2019. évi összesített elszámolási pozíció	2 237 851	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő

A „nem kontrollálható költségekből” származó elszámolási egyenleg kezelése alapvetően a következő: a 391/2013 EU rendelet rendelkezéseinek megfelelően - költségkockázatot nem viselő (nem kontrollálható) költségekből adódó elszámolási egyenlegek mind pozitív, mind pedig negatív eltérés esetén, a bizottsági jóváhagyást követően kerülhetnek kimutatásra a Társaság könyveiben, mint az értékesítés nettó árbevételét módosító tételek. A nem kontrollálható költségek hivatalos jelentési határideje tárgyévet követő év június 1-je, így a tárgyévi becsült összeg a mérlegkészítést követően válik véglegessé, illetve a Bizottság jóváhagyását követően megítélté. Amennyiben a Társaságnak elszámolási kötelezettsége keletkezne, azt a tárgyévben – a bizottsági jóváhagyást megelőzően – a céltartalékok között mutatja ki. 2019-ben 805.322 ezer forint, 2018-ban 807.971 ezer forint ilyen céltartalék képzés történt a **2.1.9. pont** alatt bemutatott „Egyéb céltartalékok” kimutatásának megfelelően.

Értékesítés nettó árbevételének megbontásai

A fő üzletágak (Útvonalirányítás, Terminálirányítás, Koszovói irányítás) árbevételét a légtérfelhasználók országa szerinti földrajzi megbontásban a **4.4. „Légiforgalmi irányítási Szolgáltatás Árbevétele Földrajzi megbontásban”** című mellékletben mutatjuk be.

A Társaság árbevételét Belföld és Export szerinti megbontásban a következő táblázatok tartalmazzák:

Belföldi értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Belföldi értékesítés Útvonaldíj és Terminálirányítási díjak árbevétele	3 456 238	3 795 441	10%
Légiforgalmi szolgáltatás Útvonal irányítás	1 841 810	2 219 425	21%
Légiforgalmi szolgáltatás Terminálirányítás	1 535 563	1 498 289	-2%
Koszovó feletti irányítás bevétele	78 865	77 727	-1%
Belföldi egyéb szolgáltatás értékesítése	374 293	330 012	-12%
Szimulációs és projekt tanácsadói szolgáltatások	29 401	20 881	-29%
Egyéb belföldi szolgáltatás	344 892	309 131	-10%
Belföldi értékesítés nettó árbevétele	3 830 531	4 125 453	8%

A mellékletekben csatolt **4.4.** táblázatban látszik, hogy a teljes légiforgalmi irányításból származó árbevételből útvonal irányítási üzletágban 8%, terminálirányítási üzletágban 26%, koszovói irányítás üzletágban 6% belföldi vevőktől, azaz magyarországi székhelyű légitársaságoktól származik.

Export értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Export értékesítés Útvonaldíj és Terminálirányítási díjak árbevétele	32 356 084	32 881 134	2%
Légiforgalmi szolgáltatás Útvonal irányítás	26 768 449	27 343 316	2%
Légiforgalmi szolgáltatás Terminálirányítás	4 309 747	4 257 017	-1%
Koszovó feletti irányítás bevétele	1 277 888	1 280 801	0%
Egyéb export értékesítés	109 797	112 111	2%
Egyéb export tevékenység	52 685	57 282	9%
Szimulációs és projekt tanácsadói szolgáltatások	57 112	54 829	-4%
Export értékesítés nettó árbevétele	32 465 881	32 993 245	2%

Útvonalirányítási üzletágban a bevételek 92%-a külföldi légtérfelhasználóktól származik, míg a Terminálirányítási üzletág bevételeinek 74%-a, a Koszovói irányítás bevételeinek pedig 94%-a származik külföldi vevőktől.

2.2.2 EGYÉB BEVÉTELEK

Egyéb bevételek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Várható kötelezettségekre képzett céltartalék felhasználása	2 768 899	2 047 346	-26%
Költségek ellentételezésére kapott támogatás	26 301	443 857	1588%
Felmentett repülések költségtérítése	288 486	319 099	11%
Hitelező által elengedett kötelezettség	313 782	300 958	-4%
Fejlesztési célú támogatások feloldása	315 006	211 387	-33%
Egyéb elszámolt tételek	76 328	77 676	2%
Utólag kapott engedmény	5 254	55 677	960%
Követelések visszaírt értékvesztése	1 015	41 904	4028%
Kapott bírság, kötbér, késedelmi kamat, kártérítések	44 598	41 167	-8%
Egyéb bevétel	10 854	12 726	17%
Költségek, ráfordítások ellentételezésére kapott bevételek	12 226	7 833	-36%
Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevételei	3 382	2 196	-35%
Biztosító által visszaigazolt kártérítés összege	2 027	87	-96%
Egyéb bevételek	3 868 158	3 561 913	-8%

Az egyéb bevételek között jelenik meg a céltartalékok tárgyévi feloldása. A 2.1.9. pontban, a „Céltartalékok” részben bemutatott tételek szerint a következő jogcímenek történt 2018-ban és 2019-ban a céltartalék feloldás:

- Az egyéb bevételek között a hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék a juttatások kifizetése, munkavállalók kilépése, illetve az új életpálya modell életbe lépésekor megállapított „Induló összegek” kifizetése miatt került feloldásra 2018-ban 557.461 ezer forint, 2019-ben pedig 380.391 ezer forint értékben.
- Egyéb céltartalékok tekintetében 2018-ban 2.211.438 ezer forint, 2019-ben 1.659.811 ezer forint értékű, korábban megképzett céltartalék került feloldásra, melyből a „nem kontrollálható költségek” kapcsán az elszámolási egyenlegben történő érvényesítés miatt 2018-ban 1.452.719 ezer forint, 2019-ben pedig 807.971 ezer forint értékű céltartalék került feloldásra.

Egyéb bevételek között kerülnek elszámolásra a 2.1.7 pontban az Aktív időbeli elhatárolások alatt bemutatott „Felmentett repülések” költségeinek a Magyar Állammal szemben elszámolt összegei, melyek: 2018-ban 288.486 ezer forint, 2019-ben pedig 319.099 ezer forint értékben merültek fel.

Az elhatárolt támogatási bevételek 2018. évben összesen 315.006 ezer forint értékű, 2019. évben összesen 211.387 ezer forint értékű feloldása a támogatott eszközök értékcsökkenési leírással arányos bevételeként történő elszámolása. A fejlesztési célú támogatások feloldása során az alábbi beruházásokra kapott támogatási bevételek feloldásai szerepelnek:

- A TEN-T EERP projektre,
- A Kohéziós Alapból finanszírozott radar felújítási projektekre,
- A TEN-T CPDLC projektre,
- A CEF (Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz) keretén belül finanszírozott ACDM beruházásra.

Az egyéb bevételek között jelenik meg a **2.1.10.** pontban bemutatott „elengedett kötelezettség”, amely a Társaság vagyongazdálkodásból eredő visszapótlási kötelezettsége megszűnése miatt elszámolt bevétel. A „Hitelező által elengedett kötelezettség” 2018-ban 313.782 ezer forint, 2019-ben pedig 300.958 forint volt.

A Társaság 2018-ban és 2019-ben jelentősebb egyéb bevételeket realizált még a következő jogcímenek:

- Költségek ellentételezésére kapott támogatás 2018-ban 26.301 forint, mely az adott üzleti években lezárult olyan európai uniós támogatások bevétele, melyek nem beruházási tevékenységhez kapcsolódtak. 2019-ben a Társaság a Sztv. változásával összhangban nem csak az üzleti évben lezárult, hanem azon költségek ellentételezésére kapott támogatások felmerült ráfordításaival arányos összegre is számolt el bevételt, amelyek esetében a Társaság bizonyítani tudja, hogy teljesíteni fogja a támogatáshoz kapcsolódó feltételeket és valószínű, hogy a támogatást meg fogja kapni. 2019-ben az aktív időbeli elhatárolásokkal szemben 443.458 ezer forint került elszámolásra, a pénzügyileg rendezett lezárt támogatáshoz kapcsolódó elszámolt bevétel összege 399 ezer forint. A támogatásokat részletesen a **3.4.** pontban mutatjuk be;
- Utólag kapott engedmény 2018-ban 5.254 ezer forint, 2019-ben 55.677 forint, mely a Társaság közös vezetésű vállalatától a 2018. és 2019. évi tervet meghaladó oktatási szolgáltatási megrendelésnek köszönhetően kapott mennyiségi árengedmény.

2.2.3 ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

Anyagjellegű ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Anyagköltség	377 017	451 921	20%
Igénybe vett szolgáltatások értéke	6 964 145	7 135 281	2%
Egyéb szolgáltatások értéke	2 935 752	3 142 073	7%
Eladott áruk beszerzési értéke	250 563	230 226	-8%
Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	29 308	6 627	-77%
Anyagjellegű ráfordítások	10 556 785	10 966 128	4%

Az anyagjellegű ráfordítások összértéke 4%-kal nőtt, az alábbiakban részletezettek szerint:

Anyagköltség

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Villamos energia díja	242 543	303 693	25%
Légiforgalmi irányítási gép-berendezés karbantartási anyagköltség	22 431	52 621	135%
Üzemanyag költség	23 493	23 597	0%
Gázfogyasztás anyagköltsége	21 711	23 337	7%
Számítástechnikai anyagok	19 207	10 460	-46%
Fűtőanyagok költsége (szén, gázolaj, pb gáz...)	8 084	9 395	16%
Nyomtatvány irodaszer	9 818	7 455	-24%
Egyéb anyagok	3 785	4 762	26%
Munkaruha	628	4 112	555%
Vízdíjak	3 318	3 497	5%
Egyéb gép-berendezés karbantartási anyagköltség	17 338	3 216	-81%
Épület karbantartási anyagköltség	662	2 215	235%
Gyógyszer, vegyszer	2 200	1 764	-20%
Elektronikus adathordozón vásárolt dokumentumok, szakkönyv folyóirat	1 074	939	-13%
Tisztítószer	725	858	18%
Anyagköltség	377 017	451 921	20%

A Társaság anyagköltségei összességében 20%-kal növekedtek, amelyet elsősorban villamos energia 61 millió forintos, valamint a légiforgalmi irányítási berendezések karbantartási anyagköltségének 30 millió forintos növekedése okozott.

A villamos energia növekedésének jelentős része az energia egységdíjának emelkedéséből ered, az energia fogyasztás hozzávetőlegesen 1 %-kal haladta meg az előző évi fogyasztás mértékét. A légiforgalmi irányítási berendezések karbantartási költségei között 2019-ben megjelent a távolsági radarok időszakos karbantartásához felhasznált anyagok költsége 39 millió forint értékben, míg 2018-ban ilyen méretű karbantartásra nem került sor, ugyanakkor az egyéb légiforgalmi irányításhoz kapcsolódó gépek üzemeltetése kapcsán 2019-ben 9 millió forinttal kevesebb anyagfelhasználás történt. Ellentétes irányú változást jelentett, hogy 81%-kal csökkent a felhasznált egyéb gép-berendezés karbantartási anyagköltsége, amelynek oka, hogy 2018-ban volt két egyszeri karbantartáshoz kapcsolódó beszerzés (akkumulátor telepek, légkezelő gépek csereszűrői), amely 2019-ben nem merült fel.

Az igénybe vett szolgáltatások értéke összességében 2%-kal nőtt. Az egyes tételek változását az alábbiakban mutatjuk be:

Igénybe vett szolgáltatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Ingtatlanok vagyonkezelési díjai	1 630 479	1 581 244	-3%
Belföldi képzés, továbbképzés költségei	751 351	853 123	14%
Szoftver éves rendszeres és alkalmi frissítés, karbantartás, követés	755 253	784 862	4%
On-line szolgáltatás, adatátvitel	526 666	564 678	7%
Javítás, karbantartás	430 056	492 229	14%
Meteorológiai szolgáltatás költségei	473 069	488 661	3%
Szakértői, pályázati díj, üzletviteli tanácsadás	387 788	392 645	1%
Hirdetés, reklám, marketing költségek	377 646	369 517	-2%
Munka- Tűz és Vagyonvédelmi, valamint őrző-védő szolgáltatás	317 232	355 209	12%
Külföldi utazás kiküldetés	289 175	294 311	2%
Ingtatlanok, bérleti díjai, kölcsönzési díjai	208 225	228 928	10%
Egyéb igénybe vett szolgáltatások	147 127	179 828	22%
Tárgyi eszközök bérleti díjai, kölcsönzési díjai	141 501	124 857	-12%
Különbféle ki nem emelt egyéb igénybe vett nem anyagjellegű szolgáltatások	69 723	116 464	67%
Szennyvíz-, hulladékkezelés, takarítás	105 838	105 918	0%
Kutatás és kísérleti fejlesztés költségei	200 625	84 148	-58%
Külföldi szakmai és nyelvi képzés, továbbképzés költségei	51 154	31 637	-38%
Nem tárgyi eszközt érintő kölcsönzési díjak	24 257	25 223	4%
Könyvvizsgálat díja	12 800	13 763	8%
Ügyvéd, közjegyző, jogi szolgáltatás díja, perköltség	10 387	13 582	31%
Telefon költség	31 780	13 387	-58%
Teherszállítás-rakodás, fuvarozás, raktározás költségei	3 988	5 239	31%
Távfűtés díja	3 999	4 222	6%
Postaköltség, futár szolgáltatás,	4 195	3 967	-5%
Hírlap-, folyóirat-, elektronikus adathordozón vásárolt dokumentum előfizetés	3 789	2 895	-24%
Belföldi utazás kiküldetés	3 598	2 131	-41%
Ügyviteli szolgáltatás, tanácsadás díjai, gazdasági jutalékok	1 171	1 324	13%
Parkolási díjak	1 273	1 289	1%
Igénybe vett szolgáltatások	6 964 145	7 135 281	2%

Az MNV Zrt.-nek fizetendő vagyonkezelési díj az előző évhez képest 3%-os csökkenést mutat, melynek alapvető oka a vagyonkezelési díj alapjául szolgáló számított eszközérték csökkenése, amely a 2019-ben hasznos élettartamuk végét elérő épületgépészeti eszközök miatt következett be.

A belföldi képzés, továbbképzés költségei sor 2018-ban 751.351 ezer forint, 2019-ben 853.123 ezer forint. Legjelentősebb tétele a légiforgalmi irányítók képzésének díja, amely 2018-ban 628.882 ezer forint, 2019-ben 739.485 ezer forint. A 2019. évi 110.603 ezer forintos növekedés oka, hogy az irányítási kapacitások elvárt mértékének biztosítására 2019-ben több irányító hallgató került kiképzésre, mint 2018-ban.

Szoftver éves karbantartás, követési szolgáltatások 4%-os növekedésének fő oka, hogy a repülőtéri földi mozgásokat ellenőrző multilaterális rendszer karbantartásához,

üzemeltetéséhez megkötött támogatási szerződéssel 2019-ben 23.833 ezer forint olyan támogatási költség került elszámolásra, amely 2018-ban még nem jelentkezett.

Az on-line szolgáltatások, adatátviteli szolgáltatások értéke 7%-os növekedést mutat, amely alapvetően a koszovói légtér irányításhoz kapcsolódik, 19 millió forint értékben egy új vészriadó frekvencia került beszerzése, valamint a radaradat szolgáltatásra 16 millió forinttal többet fordított a Társaság mint 2018. évben.

A javítási, karbantartási költségek 14%-os növekedését három fő tényező alakította. Egyrészt 2019-ben a primer radarok karbantartására 161 millió forinttal magasabb összeget fordított a Társaság, mint egy évvel korábban. Ugyanakkor csökkentő tételként jelentkezett az elektromos karbantartásra fordított összeg, mely soron 36 millió forinttal kevesebb ráfordítás merült fel, mint 2018. évben, illetve 2019. évben már nem jelentkezett az az egyszeri, 52 millió forint forgóátmenet javítási költség, amelyet 2018-ban viselt a Társaság.

A meteorológiai szolgáltatások költségeinek 3%-os növekedését az OMSZ-szel a magyar légtérhez kapcsolódó meteorológiai adatszolgáltatás havi díjának emelkedése okozta.

A munka-, tűz-, vagyonvédelem és őrző-védő szolgáltatás költségei 2019-ben 12%-os növekedést mutatnak, amelynek alapvető oka, hogy emelkedtek a szolgáltatási díjak.

Kutatás-fejlesztés költségként 2018-ban 116 millió forinttal magasabb összeg került elszámolásra, mint 2019-ben. Ennek fő oka, hogy 2018-ban kezdődött meg egy ú.n. „Matias non regression Tool” eszköz kísérleti fejlesztése, aminek célja egy olyan eszköz kialakítása, amely még az élesítés előtt feltérképezi az egyes rendszerfejlesztések már meglévő rendszerelemekre gyakorolt hatását. Az eszközre fordított összeg 2018-ban 103 millió forinttal magasabb mint 2019. évben. A Társaság számviteli politikája alapján a tárgyévi kísérleti fejlesztések értékét költségként számolja el.

Egyéb szolgáltatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Eurocontrol hozzájárulás	1 347 040	1 469 104	9%
Felelősségbiztosítások	854 473	949 668	11%
Hatósági díjak	609 395	612 827	1%
Bankköltségek	38 307	44 667	17%
Vagyonbiztosítások	21 931	23 352	6%
Kamarai, egyéb szakmai szervezeteknek, jogi személyeknek fizetett díj	33 688	21 740	-35%
Egyéb nemzetközi tagdíjak	30 222	19 369	-36%
Igazgatási-szolgáltatási, közbeszerzési díjak	415	820	98%
Illetékek	221	466	111%
Egyéb hatósági díjak	60	60	0%
Egyéb szolgáltatások	2 935 752	3 142 073	7%

Az Egyéb szolgáltatások értéke 2018. évhez képest 7% növekedést mutat. Ehhez hozzájárult a légiforgalmi felelősségbiztosítás értékének 11%-os növekedése, illetve az Eurocontrolnak fizetendő tagdíj 9%-os növekedése.

Az Eurocontrol tagdíj 122 millió forinttal volt magasabb 2019-ben az előző évinél. A díj mértéke függ a felosztandó Eurocontrol összköltségtől, az adott országra jutó felosztási kulcstól és az árfolyamtól. 2018-ról 2019-re mindhárom tényező emelkedett, növelve a fizetendő díjat.

A felelősségbiztosítási költség növekedésének oka, hogy a 2019 áprilisától induló légiforgalmi felelősség-biztosítást az előző évinél magasabb áron tudta megkötni a Társaság, ezért 2019-ban 95 millió forinttal magasabb összeget kellett erre fordítani.

A vagyonbiztosítások értéknövekedésének oka a biztosított vagyonérték növekedése.

A beszerzésekből az importbeszerzések értékét (termék- és szolgáltatás-beszerzések) földrajzi megbontásban a **4.5. számú mellékletben** mutatjuk be részletesen.

2.2.4 SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

Személyi jellegű ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Béreköltség	13 067 181	14 076 573	8%
Személyi jellegű egyéb költségek	1 124 696	1 367 740	22%
Bérf járulékok	2 925 832	3 057 091	4%
Személyi jellegű ráfordítások	17 117 709	18 501 404	8%

A 2019. évi személyi jellegű ráfordítások 8%-os növekedést mutatnak a 2018. évhez képest, melynek alapvető oka a béreköltség emelkedése. A személyi jellegű ráfordítások típusai a következők szerint változtak:

A béreköltség 8%-os, 1.009 millió forintos növekedése több ellentétes irányú hatás eredménye, melyek közül a legfontosabbak:

- 2019-ben 765 millió forint többletköltséget jelentettek az egyszeri juttatások: 2019. évben a munkatársak 5 éves munkájának elismeréseként, a 2015-2019-re vonatkozó teljesítményterv teljesítéséért kifizetett egyszeri juttatás; illetve a hosszútávú bérmegállapodások megkötéséért kifizetett egyszeri juttatás, mellyel a szociális hozzájárulási adó csökkentése miatti megtakarítás egy részét a Társaság dolgozóinak tudta átadni.
- 528 millió forint növekedést okozott az átlaglétszám növekedése, illetve a 2019. évre megkötött bérmegállapodásokban meghatározott béremelések végrehajtása.
- 189 millió forint növekedést okozott, hogy a 2018-as évhez kapcsolódó teljesítményértékelési juttatások egy részének kifizetése 2019-re tolódott, míg 2018-ban csak céltartalék-képzés formájában jelentkezett a ráfordítások között.
- A béreköltségben 265 millió forint csökkenést okozott, hogy az életpálya kifizetések statisztikai besorolása változott, így 2019. évtől a személyi jellegű egyéb költségek között kerülnek kimutatásra.

- 126 millió forint csökkenést okozott a nyugdíjba vonulók létszámának és munkáltatói felmondások számának csökkenése. 2018-ban bevezetett radar-távüzemeltetési módszer jelentős egyszeri ráfordítást jelentett, melynek nincs 2019. évi hatása.
- 46 millió forint csökkenést okozott a túlóra költségének csökkenése, amelyet túlnyomó részt az okozott, hogy 2018-ban a légiforgalmi irányítók munkaidőkeretének üzleti évre történő átállítása miatt keletkező többlet kereten felüli munkavégzés kifizetés 2019. évben már nem jelentkezett.
- További 36 millió forint csökkenést okozott a képzési költségek csökkenése.

A személyi jellegű egyéb költségek 243 millió forinttal 21,6%-kal növekedtek, főként az életpálya kifizetések bérköltségéből személyi jellegű egyéb költségek közötti átsorolása miatt, mely a bérköltség csökkenésénél bemutatásra került.

A bérjárulékok 4,5%-os növekedését alapvetően a járulékalap növekedése magyarázza, a szociális hozzájárulási adó 2 százalékpontos csökkenése ellenére.

A Társaság 2019. évi záró létszáma 796 fő, míg 2018. évi záró létszáma 757 fő volt. 2019-ben az átlagos statisztikai létszám 741,1 fő. A személyi jellegű ráfordításokhoz kapcsolódóan a Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és egyéb személyi jellegű kifizetései a 3.3. pontban kerülnek bemutatásra.

2.2.5 EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK

Egyéb ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Céltartalék képzése	2 980 790	2 258 989	-24%
Költségvetéssel és önkormányzattal elszámolt adók, illetékek (iparűzési adó, ingatlanadó, gépjármű adó innovációs járulék)	944 775	921 726	-2%
Költségek fedezetére adott támogatások	895 679	849 818	-5%
Követelések elszámolt értékvesztése	189 392	349 749	85%
Véglegesen nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök	375 550	236 670	-37%
Különféle egyéb ráfordítások	27 274	13 120	-52%
Készletek elszámolt értékvesztése	0	7 426	-
Terven felüli értékcsökkenési leírás	119 957	3 744	-97%
Egyéb ráfordítások	5 533 417	4 641 242	-16%

Az egyéb ráfordítások 2019. évi összértéke 16 %-os csökkenést mutat az előző évhez képest, melynek okai a következők:

A 2019. év végén a céltartalék-képzés mértéke 722 millió forinttal volt alacsonyabb, mint a 2018. évi képzés. A 2019. évben megképzett céltartalékok részletesen a 2.1.9. pontban kerülnek bemutatásra. A céltartalék képzés jogcímei közül a következő kategóriákban volt jelentős a növekedés:

- A céltartalék képzés a hosszútávú munkavállalói juttatásokra 516 millió forinttal volt alacsonyabb, mint a 2018. évi képzés, mely elsősorban 2.1.9. pont h) alpontjában

bemutatott légiforgalmi irányító szakszemélyzet „megtartó juttatásának” fedezetére képzett céltartalék 2018. évi egyszeri tételként történő megjelenésének köszönhető.

- Egyéb céltartalékok képzése 199 millió forinttal marad el a 2018. évi értéktől, alapvetően ugyanazon ok miatt: a nem légiforgalmi irányítói munkakörben dolgozó munkavállalók megtartó juttatására 2018-ban megképzett 171 millió forint értékű céltartalék, 2019-ben nem jelentkezett az egyéb céltartalékok között.
- Végül, a közigazgatási költségekkel kapcsolatban képzett céltartalékok további 9 millió forintos csökkenést mutatnak 2019-ben 2018. évhez képest.

Követelésekre képzett értékvesztés

A követelésekre képzett értékvesztés 2018-hez képest 160 millió forinttal növekedett. Ennek fő oka, hogy a 2019 második felévben több európai légitársaság is fizetéseképtelenné vált (pl. Condor, Thomas Cook csoport), így az év végén nyitott tartozásaikra a korábbinál magasabb összegű értékvesztés került elszámolásra.

Költségek fedezetére adott támogatások

A költségek fedezetére adott támogatások értéke 46 millió forintos csökkenést mutat, a következő hatások eredményeként:

- A 2019. évi kutatás-mentési költségek fedezetére kifizetett támogatás összege 109 millió forinttal csökkent: 2018-ban 637 millió forint, 2019-ben 528 millió forint, került kifizetésre. 2017-ben az egyéb céltartalékok között került bemutatásra a 4. negyedévi 124 millió forintos összeg, melynek kifizetése 2018. év elejére tolódott.
- A költségek fedezetére adott támogatások összegében jelenik meg a léginavigációs szolgáltatásnyújtással kapcsolatos költségek fedezetére kifizetett közigazgatási költségterítés 2018-ban 253 millió forint értékben, 2019-ben pedig 322 millió forint értékben (a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium/Innovációs és Technológiai Minisztérium, illetve a Honvédelmi Minisztérium részére), mely összeg 69 millió forinttal növekedett.

A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Iparűzési adó	789 692	769 892	-3%
Innovációs Járulék	119 113	116 003	-3%
Egyéb központi és helyi adók	35 970	35 831	0%
A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók	944 775	921 726	-2%

A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók értéke 2%-kal csökkent, elsősorban az iparűzési adó és az innovációs járulék adóalapja csökkenésének köszönhetően. Egyéb központi adók és helyi adók között az építményadó, a gépjármű adó kivetett összege, valamint a környezetterhelési díj jelenik meg, mely kis mértékben csökkent a környezetterhelési díj összegében történő csökkenés miatt.

Véglegesen, nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök

- A véglegesen, nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök között azon támogatások kerülnek elszámolásra, amelyeket elszámolási kötelezettség nélkül, tehát nem a költségek-ráfordítások ellentételezésére nyújt a HungaroControl Zrt. Ezeket a támogatásokat a Társaság Társadalmi Felelősségvállalás Programjának keretében, a vállalati CSR stratégiával összhangban, illetve tulajdonossal történő egyeztetés, és NKOH engedély alapján nyújtja. 2019-ben a Társaság 37%-kal kevesebb támogatást

nyújtott, mint az előző évben. Sem 2019-ben, sem 2018-ban nem volt olyan ráfordítás, amelyet a Társaság kivételes nagyságúnak vagy előfordulásúnak ítélt volna meg.

2.2.6 PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE

Pénzügyi műveletek eredménye

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Pénzügyi műveletek bevételei	1 224 570	1 398 340	14%
Kapott (járó) osztalék és részesedés	0	103 204	-
Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	463 400	799 173	72%
Befektetett pénzügyi eszközök kamatai, árfolyamnyeresége	555 667	20 830	-96%
Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	205 503	475 133	131%
Pénzügyi műveletek ráfordításai	1 313 191	1 218 532	-7%
Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	1 313 191	1 218 532	-7%
Pénzügyi műveletek eredménye	-88 621	179 808	-303%

A Társaság 2019-ben elért pénzügyi eredménye 268 millió forint növekedést mutat az előző évi pénzügyi eredményhez képest. Ennek összetevői: 103 millió forint értékben az Entry Point Central Kft-től kapott osztalék, 147 millió forint értékben a devizás tételeken és a devizás árfolyamkockázat fedezésére kötött származékos ügyleteken keletkező **árfolyam különbözetek változása**, valamint 18 millió forint értékben **a pénzügyi befektetéseken realizált hozamok** értéke.

Befektetések hozama

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás %
Kamatkozó Állampapírok hozama	157 251	163 629	4%
Kamatkozó Állampapírok kamata	1 007 303	797 034	-21%
Kamatkozó Állampapírok beszerzési árfolyam különbözete	-850 052	-633 405	25%
Egyéb befektetések hozama (DKJ, Bankbetét)	11 764	22 969	95%
Befektetések hozama	169 015	186 598	10%

A pénzeszközök befektetéséből származó hozam a pénzügyi műveletek bevételei közt megjelenő, névérték alapján kapott kamatbevételek, valamint a pénzügyi műveletek ráfordításai között könyvelt, az értékpapírok beszerzési árában a névértékhez képest megfizetett árfolyam különbözet különbsége. A befektetések nettó hozama, 2018-ban 169.015 ezer forint volt, míg 2019-ben 186.598 ezer forint, a hozamok összértéke 10%-kal növekedett.

A növekedés mértékét két tényező magyarázza: egyrészt a befektetéseken elért hozamok – a piaci kamatszinttel összhangban – kis mértékben csökkentek (2019-ben realizált átlagos hozam 0,55% volt, szemben a 2018-ban realizált 0,56%-os átlagos hozammal). A piaci hozamszintek csökkenését ellensúlyozza az átlagos lekötött pénzeszköz állomány 12%-os növekedése, a 2018-as 29.461 millió forintról 33.105 millió forintra.

Árfolyamkülönbségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Változás
Realizált árfolyamkülönbségek (+ nyereség / - veszteség)	-52 915	140 409	365%
Devizás tételek évvégi nem realizált árfolyamkülönbsége	-37 526	-57 081	-52%
Fedezeti ügyletek árfolyamkülönbségei (+ nyereség/ - veszteség)	-167 195	-193 322	-16%
Árfolyamkülönbségek	-257 636	-109 994	57%

A pénzügyi műveletek egyéb bevételei és ráfordításai az értékpapírok elhatárolt árfolyamkülönbségén (2019-ben 663.405 ezer forint, 2018-ban 850.052 ezer forint, részletesen a fenti „Befektetések hozama” táblában bemutatva) túl a devizás eszközökön és forrásokon keletkezett realizált és nem realizált árfolyam-különbségeket tartalmazzák, valamint itt jelenik meg devizás árfolyamkockázat fedezésére kötött határidős deviza adásvételi ügyletek eredménye is. Az árfolyamkülönbségek értéke a devizák piaci árfolyamainak mozgásától függ. A Társaság a jelentős devizás árfolyamkitettségeit árfolyamkockázat fedezeti ügyletekkel fedezi.

Tárgyévben a Társaságnak 193 millió forint árfolyamvesztesége származott a deviza-árfolyam kockázat kezelése céljából megkötött fedezeti ügyletek eredményeként, mely a lezárt, főtevékenységből származó árbevétel fedezeti ügyletek 229 millió forintos árfolyamveszteségéből, a lezárt egyéb tételekre kötött fedezeti ügyletek 39 millió forintos árfolyamnyereségéből, illetve a fordulónapon nyitott származékos ügyletek 3 millió forintos eredményhatásából ered.

Az árfolyamkockázat fedezeti ügyletek 2019. évi eredményhatása a következő táblákban került részletezésre:

2019-ben lezárt származékos ügyletek - légiforgalmi irányításból származó árbevétel - határidős EUR eladás

Megnevezés	Lejárat	Ügyletérték devizában (EUR)	Kötési átlagárfolyam	Ügylet érték (ezer Ft)	Cash-flowra gyakorolt hatás (ezer Ft)	Eredményhatás (ezer Ft)
2018. novemberi árbevétel fedezése	2019. január	7 977 205	323,79	2 582 971	0	30 635
2018. decemberi árbevétel fedezése	2019. február	8 131 155	322,51	2 622 341	0	11 205
2019. januári árbevétel fedezése	2019. március	7 896 043	322,82	2 548 994	0	13 267
2019. februári árbevétel fedezése	2019. április	7 126 457	319,90	2 279 759	0	27 158
2019. márciusi árbevétel fedezése	2019. május	8 517 540	318,26	2 710 818	0	-28 427
2019. áprilisi árbevétel fedezése	2019. június	8 934 334	316,19	2 824 935	0	-71 279
2019. májusi árbevétel fedezése	2019. július	9 427 609	321,24	3 028 546	0	-33 927
2019. júniusi árbevétel fedezése	2019. augusztus	10 116 481	325,46	3 292 465	0	-11 932
2019. júliusi árbevétel fedezése	2019. szeptember	11 064 883	322,70	3 570 628	0	-73 975
2019. augusztusi árbevétel fedezése	2019. október	10 864 298	325,65	3 538 002	0	-34 497
2019. szeptemberi árbevétel fedezése	2019. november	10 156 029	327,42	3 325 264	0	-74 676
2019. októberi árbevétel fedezése	2019. december	9 389 185	332,84	3 125 084	0	17 031
Cash-flow fedezeti célú származékos ügyletek		109 601 218		35 449 807	0	-229 417

2019-ben lezárt egyéb származékos ügyletek - határidős deviza vétel vagy eladás

Megnevezés	Deviza	Ügylet érték devizában	Kötési átlagárfolyam	Ügylet érték (ezer Ft)	Cashflowra gyakorolt hatás (ezer Ft)	Eredményhatás (ezer Ft)
Szállítói fedezések	EUR	14 622 710	317,94	4 649 096	0	5 246
Szállítói fedezések	USD	1 976 400	259,67	513 221	0	33 462
Cash-flow fedezeti célú származékos ügyletek				5 162 317	0	38 708

A főtevékenységből befolyó eurós díjbevételeken keletkező árfolyamkockázatot a Társaság határidős cashflow fedezeti ügyletekkel kezeli (részletesen bemutatva a 3.1.1. pontban). A megkötött fedezeti ügyletek biztosítják, hogy forintban az eredetileg tervezett árbevételt tudja realizálni a Társaság. Az év során befolyó és fedezeti ügyletekkel fedezett árbevételen realizált árfolyamveszteség 2019-ben 229 millió forint volt. Ezzel szemben áll, hogy az árfolyam-elmozdulások miatt az éves forintban kifejezett árbevétel 218 millió forinttal alakult magasabban az eltérő díjszámítási és kiszámlázási árfolyamok következtében, így a realizálódott árfolyamveszteség 229 millió forintos értéke, illetve az árbevételként kiszámlázott összegben jelentkező 218 milliós forint értékű többlet 11 millió forint negatív egyenleget mutat.

2.2.7 TÁRSASÁGI ADÓ

A 2019. év eredménye után keletkező Társasági Adó fizetési kötelezettséget a következő táblázat mutatja be.

A 2019. évi társasági adó megállapítása:

adatok ezer Ft-ban

Adózás előtti eredmény:	2 363 702
Társasági adóalapot növelő tételek	9 362 576
Társasági adóalapot csökkentő tételek	5 682 348
2019. adóév egészére megállapított adóalap	6 043 930
Számított adó	543 954
Adókedvezmény	0
Adófizetési kötelezettség:	543 954
<i>Adóalapra számított adókulcs</i>	<i>9,00%</i>
Effektív adókulcs	23,01%

A **Társasági adóalap módosító tételei** a mellékletek között a **4.6. táblázatban** kerülnek bemutatásra.

2.3 Vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet értékelése

Társasági vagyonstruktúra változásának bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Megoszlás % 2018	Megoszlás % 2019	Változás %
Befektetett eszközök	42 493 576	34 894 894	58,86%	45,02%	-18%
Forgóeszközök	24 376 019	35 819 351	33,77%	46,21%	47%
Aktív időbeli elhatárolások	5 317 320	6 799 234	7,37%	8,77%	28%
Eszközök összesen	72 186 915	77 513 479	100%	100%	7%

A Társaság vagyoni helyzete stabil, mérlegfőösszege a két időszak között 7%-kal növekedett.

Források szerkezetének bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019	Megoszlás % 2018	Megoszlás % 2019	Változás %
Saját tőke	33 736 245	34 632 871	46,74%	44,69%	3%
Céltartalékok	5 403 146	5 614 789	7,48%	7,24%	4%
Kötelezettségek	7 774 320	8 575 951	10,77%	11,06%	10%
Passzív időbeli elhatárolások	25 273 204	28 689 868	35,01%	37,01%	14%
Források összesen	72 186 915	77 513 479	100%	100%	7%

A Társaság saját tőkéje a 2019. évi 1.820 millió forint értékű adózott eredmény bekerülésének, valamint a 2018. évre jóváhagyott 1.000 millió forint osztalék kifizetésének eredményeképp 3%-kal növekedett, így a források között 2019. december 31-én a saját tőke aránya 44,69%. A céltartalékok értékének 4%-os növekedése mellett forrásszerkezeten belüli arányuk közel 0,24 százalékponttal csökkent, míg a kötelezettségek aránya 0,29 százalékponttal növekedett. A passzív időbeli elhatárolások értéke 14%-os növekedést mutat, elsősorban a 2019. évi felülfinanszírozási egyenlegek megjelenésének köszönhetően, így a forrásszerkezeten belül 37,01%-os arányt képviselnek.

Vagyoni helyzet mutatói	Számítása	2018.12.31	2019.12.31
Likviditás			
Likviditási ráta	(Forgóeszközök / Rövid lejáratú kötelezettségek)	5,60	6,83
Likviditási gyors ráta	((Forgóeszközök - Készletek) / Rövid. Lej. Köt.)	5,54	6,78
Tőkeszerkezet			
Tőkeellátottság	(Saját tőke / Eszközök összesen)	46,74%	44,69%
Kötelezettségek vs. Eszközök	(Kötelezettségek / Eszközök összesen)	10,77%	11,06%
Jövedelmezőség			
Saját tőke arányos adózás előtti eredmény	(Adózás előtti eredmény / Saját tőke)	6,71%	6,83%
Saját tőke arányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Saját tőke)	4,69%	5,25%
Árbevétel arányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Értékesítés nettó árbevétele)	4,36%	4,90%
Eszközarányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Eszközök összesen)	2,19%	2,35%

A Társaság likviditása rendkívül jó, forgóeszközei több mint 683%-ban fedezik rövid lejáratú kötelezettségeit. Tőkeszerkezete megfelelő, az eszközök 44,69%-át a saját tőke finanszírozza. A Társaság 2019. évi adózás előtti eredménye és adózott eredménye alapján számított jövedelmezőségi mutatói a 2018. évhez viszonyítva növekedtek.

III. Tájékoztató Rész

3.1 Mérlegen kívüli tételek

3.1.1 MÉRLEGFORDULÓNAPON NYITOTT HATÁRIDŐS ÜGYLETEK

A „teljesítményrendszer” keretein belül a Társaságra hárul – egyéb kockázatok mellett – az árfolyamkockázatok viselése. A Társaság ennek kivédésére, a devizás árfolyamkockázatainak csökkentésére cashflow fedezeti ügyleteket köt.

Az euróban számlázott légitforgalmi díjbevételek fedezésére használt módszer célja a forgalom-becsülés alapján meghatározott várható havi árbevételből származó eurós cashflowk forintértékének biztosítása az Eurocontrol által alkalmazott ún. havi árfolyam-kiigazító mechanizmus alapján számított havi átlagos EUR/HUF árfolyamon. Minden megkötött ügylet leszállításos, cash-flow fedezeti célú, tőzsdén kívül kötött határidős ügylet, jellemzően 3-4 hónapos futamidővel.

Továbbá, a Társaság devizás beszerzéseiből és egyéb devizás bevételeiből származó jelentős devizás kitettségeit szintén határidős cashflow fedezeti ügyletekkel fedezi, lejáratban a várható pénzáramok bekövetkezési idejéhez igazodva.

Abban az esetben, ha megszűnik egy ügylet fedezeti hatékonysága, a Társaság a könyvekben kereskedési célú nem fedezeti ügyletté minősíti azt át. A Társaság a származékos ügyleteit a Szt. 59/A-59/F. § alapján a „Valós értéken történő értékelés” szabályai szerint értékeli. A lejáratig, minden hónap végén elvégzi a tranzakciók értékelését az ügyletkötő bankok által ügyletenként közölt Mark-to-Market (MtM) értéken értékelve.

2019. december 31-én az alábbi nyitott fedezeti ügyleteket tartotta nyilván a Társaság:

Fordulónapon nyitott származékos ügyletek

Megnevezés	Deviza	Ügylet érték devizában	Bekerülési érték (ezer Ft)	2019.12.31. valós érték (ezer Ft)	Valós érték értékelési tartalékban (ezer Ft)	Üzleti évben elszámolt eredményhatás (ezer Ft)
Határidős EUR eladás	EUR	23 093 532	7 673 404	34 093	34 059	34
Határidős EUR vétel	EUR	15 023 684	4 900 163	85 530	85 404	-2 645
Határidős USD vétel	USD	2 778 760	786 731	23 397	23 397	0
Származékos ügyletek összesen			13 360 298	143 020	142 860	-2 611

A Társaság pénzügyi instrumentumai közül csak a határidős fedezeti ügyletek kerülnek valós értéken bemutatásra.

2019. december 31-én a még le nem zárt származékos ügyletek valós értékelési különbözete pozitív, összesen 143.020 ezer forint. Az értékelési különbözetből 142.860 ezer forint nyereség a valós értékelés értékelési tartalékával szemben, míg 2.611 ezer forint veszteség a pénzügyi műveletek eredményében kerül kimutatásra.

Valós értéken értékelt eszközök és források értékelési különbözetének állományváltozása

Megnevezés	Valós érték értékelési különbözet (ezer Ft)	Saját tőke - értékelési tartalék (ezer Ft)	Eredménykimutatás (ezer Ft)
Egyenleg 2019.01.01-én	111 032	65 982	-45 051
Tárgyévi változás összesen	31 988	76 878	45 210
Záró állomány 2019.12.31-én	143 020	142 860	159

A 2019. december 31-es mérlegfordulónapi hatékonyság-vizsgálat alapján, a fedezeti ügyletek hatékonyság fokának megfelelően került elszámolásra a valós értékelés különbözet a saját tőkében, illetve a nem hatékony rész az eredményben. Az ügyletek valós értékelését az ügyletkötő bank által szolgáltatott valós értékek alapján végezte el a társaság, amely összességében 143.020 ezer forint pozitív valós értékkülönbözetet mutat év végén.

3.1.2 PÉNZÜGYI SZEMPONTBÓL JELENTŐS, MÉRLEGBEN NEM SZEREPLŐ MEGÁLLAPODÁSOK BEMUTATÁSA

A HungaroControl Zrt. 2019. december 31-én a következő adott és kapott garanciákkal rendelkezett:

Kapott garanciák

Partner	Garancia lejárata	Garancia összege	Garancia devizaneme	Garanciához kapcsolódó ügylet
HC Építő Kft.	2020.04.20	32 323 508	FORINT	ANS I. épület átalakításának kivitelezése
ELCON Electronic Kft	2020.08.24	2 271 627	FORINT	ANS I. rekonstrukció 2. ütem
Vaisala Oyj	2020.11.18	55 154	EUR	Repülőtéri Meteorológiai rendszer cseréje (AWOS)
RIO LÁMPASTÚDIÓ Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	2022.05.13	1 731 597	FORINT	ANS III. POS világítás tervezési és telepítési munkái
CLH Hűtés és Klimatechnikai Kft	2022.06.09	1 340 801	FORINT	ANS I. Fh 3 folyadékhűtő telepítése
CLH Hűtés és Klimatechnikai Kft	2022.06.09	842 200	FORINT	ANS I. L7 légkezelő telepítése
MNT Systems Kft	2023.01.05	6 172 500	FORINT	Távüzem villamosenergia ellátó rendszer kiépítése
EIZO Technologies GmbH	2023.01.20	21 750	EUR	2Kx2K LCD monitorok beszerzése
OTIS Felvonó Kft	2023.05.18	659 815	FORINT	ANS I. felvonóberendezések modernizációja

Adott garancia

Partner	Garancia lejárata	Garancia összege	Garancia devizaneme	Garancia típusa
Budapest Airport Zrt.	2020.09.02	55 080	EUR	Bankgarancia bérleti díj fizetésre

3.2 Vezető tisztségviselők, igazgatóság és felügyelő biz. tagjainak járandósága, előlegei, kölcsönei

Igazgatóság, FB tagok, vezető tisztségviselők juttatásai

adatok eFt-ban

Megnevezés	Járandóság	Folyósított előlegek	Nyújtott kölcsönök
	2019-ben	2019.12.31	2019.12.31
Igazgatóság tagjainak juttatásai összesen	23 850	0	0
Felügyelő bizottság tagjainak juttatásai összesen	9 314	0	0
Vezető tisztségviselők juttatásai 2019. során (*)	44 039	0	0
Összesen	77 203	0	0

(*) A HungaroControl Zrt. mint jogi személy esetében azonos az Igazgatósággal

3.3 Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és személyi jellegű egyéb kifizetései

Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és egyéb személyi jellegű kifizetései

Megnevezés		Átlagos statisztikai létszám (fő)	Bérköltség (eFt)	Személyi jellegű egyéb kifizetés (eFt)
Főállásban, teljes munkaidőben	fizikai foglalkozásúak	6,00	38 047	5 487
	szellemi foglalkozásúak	715,90	13 227 669	1 316 534
Főállásban nem teljes munkaidőben	fizikai foglalkozásúak	0,00	0	0
	szellemi foglalkozásúak	19,20	127 259	18 680
Egyéb állományba nem tartozó munkavállalók			683 598	27 039
Foglalkoztatottak összesen		741,10	14 076 573	1 367 740

3.4 Kapott támogatások (2018-2019. év eseményei)

Pályázat megnevezése	Projekt kezdési időpontja	Projekt befejezési időpontja	Megítélt EU támogatás összege HC	Megkapott támogatás	Elszámolás megtörtént
			EUR	EUR	
Building EGNSS capacity On EU Neighbouring multimodal Domains (BEYOND)	2015.04.01	2017.06.30	86 375,00	82 173,12	igen 2018.07.10
Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea	2015.09.01	2017.04.21	401 798,00	185 367,78	nem
ATM system upgrade for cross-border free route operation	2016.01.04	2019.03.31	1 966 900,00	1 295 806,55	nem
AMAN LOWW initial	2016.03.01	2019.03.31	684 250,00	403 260,13	nem
Enhanced Guidance Assistance to Aircraft and Vehicles on the Airport Surface Combined with Routing (SESAR2020 PJ03-a)	2016.12.01	2019.12.31	65 000,00	58 500,23	nem
Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-02 - PJ.05-03)	2016.11.01	2019.12.31	355 125,00	251 675,27	nem
Flight Centric ATC (SESAR2020 PJ.10-01b)	2016.11.01	2019.12.31	87 750,00	75 606,94	nem
Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-03)	2016.11.01	2019.12.31	208 271,00	163 272,49	nem
Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-04)	2016.11.01	2019.12.31	22 750,00	22 206,18	nem
FAB CE wide Study of DAM and STAM	2017.02.07	2018.12.31	41 815,00	23 340,26	nem
European Deployment Roadmap for Flight Object Interoperability	2017.02.08	2017.12.22	18 490,00	6 861,17	nem
Deploy SWIM governance	2017.02.07	2020.06.30	21 930,00	8 137,67	nem
DLS Implementation Project - Path 1 "Ground" stakeholders	2017.02.07	2018.02.01	21 930,00	8 137,67	nem
DLS Implementation Project - Path 2	2017.02.15	2020.12.31	17 200,00	6 382,49	nem
Implementation of PBN procedures in Hungary	2017.09.01	2020.02.29	691 373,00	294 504,82	nem
SESAR Deployment Alliance	2018.01.01	határozatlan	161 422,25	161 422,25	nem
U-Space Initial Services	2018.04.16	2019.11.30	255 784,00	52 138,95	nem
IP1 - DLS European Target Solution assessment	2018.04.16	2019.09.30	26 000,00	6 377,21	nem
SWIM Common PKI and policies & procedures for establishing a Trust framework	2018.11.13	2021.12.30	54 425,00	9 267,21	nem
Hungarian ATM system upgrade for AF3-AF4	2018.04.16	2021.06.30	1 106 175,00	172 577,22	nem
Modular Integrated Remote Tower Air Traffic Management System	2018.04.16	2023.09.05	10 131 000,00	212 593,00	nem
SAFEMODE	2019.04.30	2022.04.30	329 288,00	263 430,00	nem
Airport Airside & Runway Throughput (S2020 W2 PJ02 AART)	2019.12.01	2023.01.01	189 200,00	67 151,64	nem
Digital Technology for Tower (SESAR2020 W2 PJ05 DTT)	2019.12.01	2023.01.01	275 942,00	0,00	nem
Separation Management & Controller Tools (SESAR2020 W2 PJ10 PROSA)	2019.12.01	2023.01.01	507 829,00	180 240,38	nem
IFR RPAS (SESAR2020 W2 PJ13 ERICA)	2019.12.01	2023.01.01	104 210,00	0,00	nem
ATM Master Plan (SESAR2020 W2 PJ20 AMPLE)	2019.12.01	2023.01.01	70 000,00	24 844,64	nem
GREAT	2020.01.01	2023.06.30	401 289,00	0,00	nem
			18 303 521,25	4 035 275,27	

A támogatást nyert beruházások és projektek az alábbiakban kerülnek bemutatásra:

Building EGNSS capacity On EU Neighbouring multimodal Domains (BEYOND)

A projekt Horizon 2020 forrásból valósul meg. A projekt célja tréningeken, gyakorlatokon és workshopokon keresztül a műholdas eljárások népszerűsítése, kapacitások kiépítése. A projekt 19 tagból álló konzorciumban kerül lebonyolításra, a koordinátor a European Satellite Services Provides s.a.s.

Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea

A projektben megcélzott technológiai megvalósíthatósági tanulmány a CEF (Connecting Europe Facility, Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz) forrásainak bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A „Free Route Airspace” (FRA) FAB CE-n (közép-európai funkcionális légtérblokk) belüli megvalósításához, működtetéséhez szükséges működési feltételek kidolgozásáról szól, a HUFRA (a magyar légtérben bevezetett free route airspace) tapasztalataiból kiindulva, tekintettel arra, hogy a koncepció bevezetésére nincs egységesen kidolgozott eljárás, valamint a már bevezetett koncepciók között elég nagy eltérések mutatkoznak Európa-szerte. A projekt a határon átnyúló, valamint FAB szintű FRA Concept of Operations kidolgozását és annak validálását célozza meg, továbbá a felmerülő AIS kérdéskörök kidolgozását, repülésbiztonsági elemzés készítését, a szükséges ATM rendszerfejlesztések meghatározását, valamint szimulációt foglal magában, amely a HungaroControl Simulation HUB központjában történik. A projekt konzorciumban valósul meg, melyben a HungaroControl Zrt. a konzorcium-vezető, tagok: AustroControl, Croatia Control, BHANSA, Slovenia Control, LPS SR, és az ANS CR légiforgalmi irányítást végző szolgáltatók, mint FAB CE tagok a SESAR Deployment Manageren keresztül.

ATM system upgrade for cross-border free route operation

A projekt CEF forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt egy következő lépcsőfoka a már támogatást nyert szabad útvonalú légtér megvalósíthatósági tanulmánynak. A projekt keretében megvalósuló szoftverfejlesztés alkalmassá teszi a MATIAS-t a határon átnyúló szabad útvonalú üzemmód kezelésére annak érdekében, hogy támogassa FAB CE szinten bevezetendő egyes országhatárokon átnyúló kiterjesztett free route üzemet. További cél a MATIAS FDP (Flight Data Processing) részterületének továbbfejlesztése, annak érdekében, hogy a rendszer képessé váljon a rugalmas légtértervezés és felhasználás támogatására, ami előfeltétele a határokon átívelő free-route működés bevezetésének.

AMAN LOWW initial

A projekt CEF forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt a hazai légiforgalmi irányítási rendszer, a MATIAS új funkció kialakításával történő fejlesztésére, szoftverfejlesztésre irányul, annak érdekében, hogy támogassa a bécsi leszálló gépek hatékony és biztonságos áramlását a magyar légtérben. A projekt célja a bécsi repülőtérrel kiszolgáló AMAN (Arrival Management) rendszer támogatása a MATIAS rendszerben fejlesztendő AMAN és E-AMAN (Extended AMAN) funkcionalitás kialakításával.

Enhanced Guidance Assistance to Aircraft and Vehicles on the Airport Surface Combined with Routing (SESAR2020 PJ03-a)

A Társaság a SESAR 2020 Frequentis konzorcium tagjaként kapott a SESAR Joint Undertaking-től uniós társfinanszírozást a projekt megvalósítására. A reptéri felszínen közlekedő járművek pilótáinak/vezetőinek helyzetudatosságának növelését célozza egy megoldással, amely rossz látási körülmények között is iránymutatást ad számukra. A megoldás alapját képezi egyrészt a „Follow the Greens” használata, amely a repülőtéri jelzőfények

segítségével ad utasítást a pilótáknak, másrészt egy fedélzeti kijelző segíti a pilótákat, egy másik kijelző pedig az irányítók számára lesz biztosítva az utasítások kiadására. A megoldás révén a reptér forgalma gördülékenyebbé és kiszámíthatóbbá válik, ami kapacitásnövekedéshez vezet.

Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-02 és PJ.05-03)

A Társaság a SESAR 2020 Frequentis konzorcium tagjaként kapott a SESAR Joint Undertaking-től uniós társfinanszírozást a projekt megvalósítására. A projekt célja igazolni, hogy lehetséges egynél több torony légiforgalmi irányítási kiszolgálása egy időben egy légiforgalmi irányító által megfelelő szintű biztonság mellett. A PJ.05-02 során öt különböző validáció tervezett a projektben résztvevő konzorciumok által, melyek közül a Társaság Budapesten egy futópálya és egy kis forgalmú magyar repülőtér igénybe vételével validálja az integrált Frequentis és Thales prototípusokat a Társaság validációs platformján passzív árnyékközvetítésben.

Flight Centric ATC (SESAR2020 PJ.10-01b)

A Társaság a SESAR 2020 Frequentis konzorcium tagjaként kapott a SESAR Joint Undertaking-től uniós társfinanszírozást a projekt megvalósítására. Célja a repülőjárat központú légiforgalmi irányítás magaslégtérben történő validálása, amikor is adott számú járat irányításáért egy légiforgalmi irányító felel, szektor- vagy országhatártól, földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül. A célok között szerepel a konfliktust előrejelző eljárások validálása, ideértve a nem sztenderd körülmények vizsgálatát is (véssz helyzet, rossz időjárási körülmények, stb.); a munkaterhelés validálása és vizsgálata; a repülési eljárások optimalizálásának és harmonizálásának vizsgálata a lokális áramlásszervezéssel összhangban; valamint különböző légijármű-légiforgalmi irányító beosztási stratégia validálása.

Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-03 és PJ16-04)

A Társaság a SESAR 2020 Frequentis konzorcium tagjaként kapott a SESAR Joint Undertaking-től uniós társfinanszírozást a projekt megvalósítására. A projekt célja a légiforgalmi adatszolgáltatás és a légiforgalmi irányítási szolgáltatás fizikai helyszínének elkülönítése. Az ezt megteremtő technikai feltételek és közös interfészek megteremtésével foglalkozik oly módon, hogy az egyes, elkülönült fizikai helyszínen lévő légiforgalmi szolgáltató egységek vagy önálló légiforgalmi szolgáltatók, egységes, mintegy „azonos” légiforgalmi szolgáltatóként tűnjenek fel. A projekt a technikai megvalósításon túl kiterjed az operatív koncepció és munkavégzés vizsgálatára is, beleértve az HMI-CWP fejlesztési lehetőségeit egy időbeli és intuitív alapú munkavégzés megteremtésének lehetőségére, vizsgálja továbbá az így létrejövő interoperábilis megoldások hatékonyságra gyakorolt hatását.

FAB CE wide Study of DAM and STAM

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A tanulmány célja annak felmérése, hogy a tervezett regionális „free route” környezetben milyen módon lehet növelni a légtér-gazdálkodás és áramlásszervezés hatékonyságát. A FAB CE térségben alkalmazott nemzeti légtér-gazdálkodást harmonizálni szükséges, így a közösen kialakított műszaki és alkalmazói követelmények lehetővé teszi a jövőben az útvonalaktól mentes, országhatároktól független FAB CE free route környezetben a légiforgalmi áramlást befolyásoló ideiglenesen elkülönített légterek stratégiai, dinamikusabb elő-taktikai és taktikai menedzselését.

European Deployment Roadmap for Flight Object Interoperability

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. SWIM ernyője alatt ez a projekt a különböző ATM rendszerek által nyújtott információk, adatok globális szintű sztenderdizálását célozza meg. Minden repülési információ (pl. útvonal, katonai légterek kijelölése, időjárás információk, érkezési futópályához tartozó adatok) globálisan megosztható és dinamikusan kezelhetők legyenek, így minden érintett (légitársaság, reptér, ANSP) a számára szükséges, legfrissebb információ birtokában legyen.

Deploy SWIM governance

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A SWIM (System Wide Information Management) az információ menedzsment és - csere koncepciójában bekövetkező paradigmaváltás a teljes ATM hálózat szereplőinek bevonásával. A projekt célja felállítani az elsődleges intézményi struktúrát, jogi és pénzügyi keretrendszert. A projekt során kialakításra kerülnek az egységes SWIM sztenderdek, iránymutatást adó segédanyagok, SWIM szolgáltatás definíciói és a compliance keretrendszer. A projekt célja, hogy minden légitársaságban érintett szereplő a megfelelő időben a megfelelő információhoz jusson.

DLS Implementation Project - Path 1 "Ground" stakeholders

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. Az adatkapcsolat kialakítása és alkalmazása Európában kiemelkedő fontosságú a PCP (Pilot Common Project) AF6 (6. számú ATM funkcionalitás), i4D trajektória megvalósítása érdekében. A Datalink Services Recovery Plan (Adatkapcsolati Helyreállítási Terv) alapján a projektnek a multifrekvenciás hálózatok országos és regionális szintű kialakítására, fejlesztésére kell összpontosítania. A projekt célja a multifrekvenciás adatkapcsolat kiépítése és fejlesztése, mely előfeltétel a szolgáltatási terület alapú koncepció felé. A multifrekvenciás szolgáltatás célja a meglévő frekvencia túlterheltségének csökkentése, mely a növekvő forgalom kezeléséhez elengedhetetlen.

DLS Implementation Project - Path 2

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. Szintén az adatkapcsolati szolgáltatások fejlesztését célozza a DLS Path 2 projekt. Célja a SESAR Deployment Manager támogatása a megvalósítandó megoldásokhoz vezető lépések és tevékenységek feltárásában. Döntéshozó tanulmány segít meghatározni a szolgáltatási területet/körzeteket és előzetesen definiálni a pán-európai adatkapcsolati rendszer technológiai felépítést, figyelembe véve a pénzügyi és jogi aspektusokat is.

Implementation of PBN procedures in Hungary

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg. A projekt keretében hét polgári (Győr/Pér, Hévíz/Balaton, Debrecen, Pécs, Szeged, Nyíregyháza és Békéscsaba) és három katonai (Pápa, Kecskemét, Szolnok) repülőtérén valósulhat meg a Performance Based Navigation (PBN), azaz a teljesítményalapú eljárások megtervezése, amely lehetővé teszi a műholdas megközelítések megvalósítását.

SESAR Deployment Alliance

A Társaság 2018. január 1-jével a SESAR Deployment Alliance AISBL (SDA) tagjává vált. Ez a non-profit nemzetközi szervezet a SESAR megvalósítási szakaszát koordináló Deployment Manager funkciót látja el az Európai Bizottság megbízásából, fokozatosan bővülő feladatkörrel és befolyással az európai folyamatokra. A tagsággal Társaságunk vállalta, hogy a PANSA-

HungaroControl-ROMATSA konzorciumban (PHRC) megállapodott keretek között részt vesz az SDA döntéshozatali mechanizmusában, valamint szakértőket bocsát az szervezet rendelkezésére körülbelül 1 fő teljes munkaidős alkalmazottnak megfelelő arányban.

U-Space Initial Services

A projekt a SESAR Joint Undertaking által biztosított forrás bevonásával valósul meg. A USIS projekt alapvető – U1 és U2-es szintű – U-space (vagyis vezető nélküli légitársaságok légiforgalmi irányításával kapcsolatos) szolgáltatások (pl. regisztráció, azonosítás, geo-fencing, dinamikus légtérigazgatás, repülésjövőeljárás stb.) demonstrációját, illetve validációját foglalja magában. A projekt demonstrációihoz a HungaroControl biztosítja a háttérinfrastruktúrát, az UTM szakértelmet, a helyszínt, valamint – alvállalkozó bevonásával – a szükséges drónokat és azok üzemeltetését is. A technológiai funkciók fejlesztését, telepítését és üzemeltetését a demonstrációk előkészítése és lebonyolítása során a konzorciumi partnerek végzik, ebben a HungaroControl Zrt. konzultációs partnerként vesz részt.

IP1 - DLS European Target Solution assessment

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt célja, a SESAR Deployment Manager által kidolgozott DLS Recovery Plan-ban foglaltak végrehajtásának folytatása. A projekt folytatja a 2016_159_AF6-P35 Path II projektben elkezdett munkát, tovább vizsgálva, definiálva a VME (VDL Monitoring Equipment), VGS (VDL Ground Station) követelményeket és az üzleti tervet. További célja a távlati célban meghatározott Model D és a jelenleg megvalósuló Model B közötti teljesítmény eredményeinek vizsgálata, valamint egy közös európai ATN Ground Network szolgáltatás definiálása. A HungaroControl a projekt tagjaként folyamatosan figyelemmel kísérheti és tevékenyen részt vehet az Data Link Service jövőbeni alakításában. SDM-n keresztül konzorcium tagjaként pályázva.

SWIM Common PKI and policies & procedures for establishing a Trust framework

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt célja egy európai szintű digitális, nyilvános kulcsú infrastruktúra (PKI – Public Key Infrastructure) létrehozása a repülés különböző szereplői számára (ANSP-k, légtérhasználók, katonaság, repterek, stb). Cél egy olyan közös keretrendszer kifejlesztése és élesítése, amely képes egyrészt a lokálisan létező PKI-kat interoperábilis módon integrálni, másrészt megfelelő digitális tanúsítványokat biztosítani a SWIM felhasználói és rendszerelemei számára. Az eredményeként előálló PKI és a hozzá kapcsolódó „bizalmi keretrendszer” szükséges a PCP rendeletnek megfeleléshez. A tanúsítványok lehetővé teszik a biztonságos azonosítást és kommunikációt a SWIM egyes komponensei és felhasználói között.

Hungarian ATM system upgrade for AF3-AF4

A projekt a Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt keretében a MATIAS rendszer egyes funkcióinak továbbfejlesztését, valamint új funkciók integrálását kívánja megvalósítani a 716/2014/EU PCP reguláció egyes követelményeinek teljesítése érdekében.

A MATIAS Build 12 upgrade során a következő fejlesztéseket kívánjuk CEF pályázat során megvalósítani:

- a) ATM System – ASM System (MATIAS – LARA) interface, ARES (airspace reservation) üzenetek fogadása érdekében.
- b) Management of Dynamic Airspace Configurations.
- c) Interface ATM systems to NM systems, EFPL (extended Flight Plan) üzenetek küldése/fogadása érdekében.

Modular Integrated Remote Tower Air Traffic Management System

A projekt a Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg. A projekt célja, hogy a hagyományos toronyirányítással és az eddig használt több, különálló irányítási rendszerrel szemben egy olyan integrált rendszer kerüljön kialakításra, amely jelentősen egyszerűsíti az irányítói munkakörnyezetet, valamint hosszabb távon lehetőséget biztosít több repülőtér toronyirányítói szolgálatának ellátására. A rendszer magában foglalja a repülőtérre érkező videoképek megjelenítését, sőt a digitális kép javítását és extra információkkal való ellátását is (pl. légi járművek címkéi hozzáemelve a járművekhez). A rendszer támogatja továbbá több földrajzilag távol fekvő repülőtér irányításának megvalósítását egy műszaki platformról. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a rendszer modularitása miatt rövid idő alatt és kis beruházási igénnyel kiépíthető lesz a távoli toronyirányítói szolgálat olyan kis repülőterek esetén, ahol korábban egyáltalán nem volt vagy a helyszínen volt korlátozott szolgáltatás.

SAFEMODE (Strengthening synergies between Aviation and maritime in the area of human Factors towards achieving more Efficient and resilient MODE of transportation)

A SAFEMODE célja, hogy segítse a fejlesztők, tervezők, kockázatelemzők és humán faktor szakértők munkáját abban, hogy egy új koncepció vagy szoftver tervezésénél milyen emberi kockázati tényezőkre kell figyelni. A tényezők meghatározására és mérésére egy keretrendszer dolgozik ki (Human Informed Risk Design Framework), majd validálja azt felhasználó-központú mérésekkel. A projekt egy 34 tagból álló konzorcium formájában valósul meg, melynek a vezetője a Deep Blue.

GREAT (Greener Air Traffic Operations)

A GreAT célja, hogy kínai és európai együttműködés által környezetbarát légiforgalmi működési koncepciót dolgozzon ki - hatékony légtér- és útvonal optimalizációs módszerek és technológiák segítségével -, és így csökkentse az üzemanyag-fogyasztást és a károsanyagkibocsátást a „gate-to-gate” repülési szakaszok során. A projekt egy 13 tagból álló konzorcium formájában valósul meg, melynek a vezetője a DLR.

Airport Airside & Runway Throughput (S2020 W2 PJ02 AART)

A Wave 1 PJ03b-01 Follow the greens projekt folytatása az Indra Navia-val. A SESAR PJ.02 projekt, 21-es megoldásának célkitűzése, a légi és egyéb járművek vezetőinek helyzet-tudatosságának növelése a földi közlekedés során, a lehető legnagyobb biztonsági szint elérése mellett, szélsőséges látási és időjárási körülmények között egyaránt. Különös tekintettel az Airfield Ground Lighting (AGL) és "Follow-The-Greens" automatizált eljárások kiterjesztésével, melyek az irányítói leterheltség csökkentését hivatottak elősegíteni. A projekt két részből áll, egy moving map alkalmazás validálása, mely a földi járművek tájékozódását segíti illetve az AGL tesztelése erősen automatizált környezetben.

Digital Technology for Tower (SESAR2020 W2 PJ05 DTT)

A Wave 1 PJ05.02 és PJ05_03 projektek folytatása, melynek keretében az Indra Navia-val közös validáció valósul meg. A projekt fókuszában több repülőtér forgalmának flexibilis és dinamikus allokációja, valamint a különböző Remote Tower Modulok kapcsolata (RTM) vizsgálata szerepelnek. A projekt egyik célja a multi remote tower rendszer kiterjesztése, több rendszer összekapcsolása; ilyen környezetben a repülő forgalom és a légiforgalomirányítók terhelhetőségének vizsgálata, repülőtér irányítás átadása Multi rTWR modulok között (split and merge funkciók), valamint az erre irányuló fejlesztési lehetőségek körüljárása. A másik célja az új HMI felület integrálása a rTWR koncepcióba.

Separation Management & Controller Tools (SESAR2020 W2 PJ10 PROSA)

A projekt a Wave 1 PJ10 projekt folytatása, melynek célja a Flight Centred ATC and Improved Distribution of Separation Responsibility in ATC. A megoldás célja, a Flight Centric ATC koncepció validálása, a jövőbe mutató közelkörzeti és en route módszertanok és metódusok kidolgozása az európai légtérben, amely során a légiforgalmi irányító szektorok nélküli környezetben, a légijármű földrajzi elhelyezkedésétől függetlenül, egy adott területen (Flight Centric Area), akár országhatárokon túl nyújt légiforgalmi szolgáltatást. A HungaroControl a közepes és magas komplexitású környezet vizsgálatára koncentrált. A projekt során real-time szimulációs gyakorlat a European Operational Concept Validation Methodology (E-OCVM) alapján kerül végrehajtásra, a DLR (At-One) TrafficSim szimulátorával.

A 93-as és 96-os megoldások a Wave 1 PJ16.03 és a PJ15.09 projektek folytatása, ami különböző légtér delegációs esetek részletes kidolgozására fókuszál, valamint az ezekhez kapcsolódó ATM szolgáltatások meghatározását célozza a Virtuális Központ technológiai megoldáshoz, amiket két validációs gyakorlat keretén belül fognak tesztelni. A 96-os megoldása PJ16.04 folytatása melyben az ASR, AG és UPMS került validálásra több validációs gyakorlat keretében.

IFR RPAS (SESAR2020 W2 PJ13 ERICA)

A Wave 1-ben PJ10_05 projekt folytatása, melynek célja, hogy a dedikált repülőtereken működő IFR RPAS (Instrument Flight Rules Remotely Piloted Aircraft Systems) rendszeresen működjön az A-C légtérsztyályokban. Továbbá, célja új eljárások és eszközök kifejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ATC számára, hogy az IFR RPAS-t teljes körűen integrálják a légi közlekedéssel. A PJ13_115 projekt 2021-2025 időtávra fókuszál, és célja a meglévő tool-okat felhasználva, a jelenlegi rendszerek képességeihez mérten, eljárás alapú elkülönítés biztosítása, a jelenlegi légtér felhasználókra a lehetőség szerinti legkisebb hatással.

ATM Master Plan (SESAR2020 W2 PJ20 AMPLE)

A projekt által az ATM Master Plan frissítésben (Level 1 Executive level és Level 2 Development Planning and Monitoring) tudunk közreműködni.

3.5 Környezetvédelem

A HungaroControl Zrt. elismeri a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés fontosságát, gazdasági és társadalmi jelentőségét. Tevékenysége során kötelezettséget vállalt a természet és a környezet megóvására, a környezet állapotának javítására. Elkötelezettségünket a Társaság Környezeti politikája igazolja.

Fejlesztéseink között környezetvédelmi célként kezeljük a környezetbarát technológiákat és az energiahatékony megoldásokat, valamint az alternatív energia megoldásokat.

A HungaroControl Zrt. az ISO 14031:1999 szabvány szerinti Környezeti Teljesítményértékelési rendszert működtet annak érdekében, hogy a meglévő ISO 14001 szabványnak megfelelő működését továbbfejlessze.

A HungaroControl Zrt. környezetirányítási rendszerének fejlesztése és az új MSZ EN ISO 14001:2015 szabványnak való megfelelés érdekében 2017-ben felülvizsgálta az ISO 14031:1999 szabvány szerinti Környezeti Teljesítményértékelési rendszerében alkalmazott mérőszámokat, valamint a 2017-2019. évekre vonatkozóan Intézkedési tervet határozott meg. Az intézkedések elsősorban az energiahatékonyság növelésére, a légi járművek környezetterhelésének csökkentésére, a fajlagos anyag és eszközfelhasználás csökkentésére,

illetve a hulladék-gazdálkodás hatékonyságának növelésére irányulnak. A meghatározott feladatok ütemezett teljesítése biztosítja a Társaság környezeti és energetikai szempontú teljesítményének további javulását – amelyet a belső auditálási folyamat során ellenőrzünk.

A sűrűsödő légiforgalom következményeként megnövekedett zajproblémák és a CO₂-kibocsátás kezelésében továbbra is aktív szerepet vállalunk.

A 2016. évi LVII. törvény alapján Társaságunk bevezette az ISO 50001 szabvány szerinti energiairányítási rendszert.

Környezetvédelmi fejlesztésekre Társaságunk nem kapott támogatást 2019. évben, és nem tervezi e jogcímen támogatás igénylését.

A **környezet védelmét szolgáló eszközök kimutatását** a mellékletek között a **4.7. melléklet** tartalmazza.

A keletkezett hulladékok alakulását a **4.8. mellékletben** található táblázat mutatja. A veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok nyitó- és zárókészletének mennyiségi és értékadatait a **4.8. melléklet** tartalmazza.

A Társaság tevékenységéhez kapcsolódóan környezetkárosításból vagy szennyezésből fakadó kötelezettsége nem keletkezett. A Társaság által minden előírás szerinti környezetvédelmi termékdíj, valamint környezetterhelési díj és egyéb környezetvédelemmel összefüggő díj megfizetésre került. A környezetvédelemmel kapcsolatos egyéb kötelezettségek összegét a **4.9. melléklet** tartalmazza. A kötelezettségek között ki nem mutatott környezetvédelmi, helyreállítási költsége a Társaságnak nem volt.

3.6 Kutatás-fejlesztés támogatása

A HungaroControl Zrt. stratégiájának fontos része a kutatás-fejlesztési tevékenység. A Társaság kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységének erősítésével válaszol azokra a kihívásokra, amelyek elé az európai légi forgalom növekedése és az Unió Egységes Európai Égbolt (Single European Sky, SES) keretszabályozásának integrációs és hatékonyságjavító törekvései állítják a kontinens léginnavigációs szolgáltatóit. Ezen törekvések megvalósítása nagyobb biztonságot, alacsonyabb költségeket, kevesebb késést, valamint kisebb környezetkárosítást eredményez. Annak érdekében, hogy a HungaroControl egy ismert és elismert pont legyen Európa innovációs térképén, elengedhetetlen a diszruptív kutatás-fejlesztés, amely új infrastruktúrát, új megközelítést igényel.

A második referencia időszak során (2015-2019) megtapasztalt forgalmi növekedés jelentős kihívást jelent kapacitástervezés szempontjából a repülőtereknek és a légiforgalmi szolgálatoknak, az előrejelzett növekedés pedig a jelenlegi kapacitások mellett várhatóan átlagosan 20 perc késést is eredményezhet járatonként. Az innováció, a fenntartható fejlődés és az innovatív technológiák alkalmazása elengedhetetlen a szolgáltatási színvonal és a repülésbiztonság fenntartásához. Az aviatikai iparág már felismerte ezt a kockázatot, veszélyt, valamint az innováció jelentőségét, azonban egyelőre kevés szervezet kezdte meg az ilyen irányú tervezést, lépéseket.

2019-ben a Társaság Kutatás-Fejlesztési Csoportja a 2018 végén létrehozott innovációs folyamat mentén kezdte meg működését, melynek köszönhetően a 2019-es évben számos új K+F projektet, illetve termék- és/vagy szolgáltatásfejlesztési projektet indított. A teljes csoport kutatás-fejlesztési szakértőkből, valamint szoftverfejlesztő szakértőkből és terméktámogató

mérnökökből áll. Az innovációs folyamat egyik legfontosabb eleme egy az új, döntési fórumként működő, felsővezetőkben álló „Innovation Board”, amely meghozza a döntéseket az előterjesztett K+F projektek indításáról, valamint a bemutatott termék- és/vagy szolgáltatás-koncepciókról. Az Innovation Board-ra a 2019-es év során összesen 14 előterjesztés került, melyből 4 termékkoncepció, 10 pedig kutatási, vagy fejlesztési javaslat. Az előterjesztett ötletek, koncepciók közül 12 került jóváhagyásra, így az Innovation Board működésének első évében közel 86%-os sikerességgel működött, mely innovációs területen rendkívüli aránynak mondható, bizonyítva ezáltal a folyamat, és a kidolgozott munkamódszerek hatékonyságát, melyek kiváló alapot képeznek a HungaroControl jövőbeli innovációs tevékenységéhez.

Az új folyamatnak, valamint a létszámbővülésnek köszönhetően a Társaság el tudott indítani olyan belső erőforrással végrehajtott fejlesztéseket, mint a Virtual Pseudo Pilot, a mesterséges intelligencia alapú ködszűrő algoritmus, a 3D repülőtér vizualizációs megoldás vagy a turbulencia jelző rendszer.

2019-ben elindult az első, CybAIr klaszter gondozásában indított projekt, mely a vezető nélküli légijárművek helymeghatározására alkalmas eljárás valós mobilhálózati környezetben történő tesztelésére irányul, és olyan partnerekkel való együttműködést jelent, mint a Magyar Telekom. A fentiekén túl sikeresen elindult és lezárásra is került az első, Innovation Board által jóváhagyott alapkutatás, a Mesterséges Intelligencia alapú konfliktus elkerülési megoldást biztosító eszköz elnevezésű projekt, külsős partner bevonásával, melynek eredményeképpen elkészült az az adatbázis modell, amely a későbbi tanuló algoritmushoz szükséges, így a sikeres lezárást követően 2020-ban elindítható az alkalmazott kutatás.

A K+F, illetve termékfejlesztési tevékenység mellett 2019-ben a Társaság újragondolta a korábban létrehozott Kutatás-Fejlesztési és Innovációs (K+F+I) Platform működését, mely az akadémiai tagokkal való együttműködés hatékonyságának javítását célozta. Ennek eredményeképpen létrejött a Student Innovation Challenge névre hallgató diákverseny, mely a platform tagok hallgatói számára egy tanulmányi verseny, ahol a tanulók a HungaroControl által kiírt témákban készíthetnek pályázatokat, olyan innovatív ötletekről, amelyek magukban hordozzák a termékpotenciált, valamint a jövőbeli üzleti lehetőségeket. Ezzel párhuzamosan szintén a platform tagok számára létrejött az University Innovation HUB, melynek keretében a HungaroControl alapkutatási témákat határoz meg, mely kutatásokra a platform tagjai pályázatot nyújthatnak be.

UTM vonatkozásában megőrizve a hagyományokat, megszervezésre került a 2. Drónkonferencia és Expo, mely a legnagyobb hazai drónos közösséget megmozgató eseménnyé nőtte ki magát egy év alatt, és nem csak az erősen formálódó iparág hazai résztvevői képviseltették magukat, de külföldi előadók és kiállítók is tiszteletüket tették a rendezvényen, mely egyben a HungaroControl egyik legnagyobb rendezvényévé is vált. Emellett a vállalat egy nemzetközi pályázatban is gyarapíthatta és kamatoztathatta egyben az UTM területen megszerzett szaktudását, és az USIS projekt számára a teszthelyszín biztosítása mellett hasznos információkat és visszajelzéseket is tudott adni.

A HungaroControl Zrt. Kutatás-Fejlesztési Csoportja a fejlesztések, kutatások koordinálásán, az akadémiai és vállalati kapcsolatok folyamatos javításán túl a 2019-es év folyamán számos nemzetközi piackutatásra, szakértői ismeretekre és egy tanácsadó partner támogatására építve kidolgozott egy olyan innovációs jövőképet, amely a vállalat stratégiájának szerves részét képezheti a jövőbeli fejlesztési, kutatási irányok tekintetében.

3.7 MÉRLEGFORDULÓNAP UTÁNI ESEMÉNYEK

2020 márciusában a koronavírus járvány az európai légiforgalom jelentős visszaeséséhez vezetett. Ennek következtében számos légitársaság fizetési nehézségekkel küzd. Az éves beszámoló jóváhagyásának időpontjában az Európai Bizottság az érintett iparági szereplőkkel széleskörben egyeztetve keresi a válságkezelés módját, annak érdekében, hogy az iparági szereplők a válság hatásait kezelni tudják, és annak elmúltát követően az európai légiközlekedés a válság előtti szintre visszarendeződhessen. A Társaság tekintetében a jelenlegi helyzet a vállalkozás folytatásának elvét nem veszélyezteti. Köszönhetően a Társaság jó likviditási helyzetének, a működés finanszírozása 2020-ban biztosított. Továbbá, a légiforgalmi irányító szolgálatok által ellátott feladatot, a polgári légiforgalom biztonságos irányítását a Chicagói egyezmény kötelezően előírja az államok számára, Magyarországon pedig a Légiközlekedési törvény által kijelölt kizárólagos feladatellátó a Társaság. Mind a Chicagói egyezmény, mind az Európában jelenleg hatályos jogszabály, az Európai Bizottság 2019/317 végrehajtási rendelete a légiforgalmi irányító szolgáltatók költségeinek megtérítését írja elő.

Budapest, 2020. április 20.

Vezérigazgató

IV. Mellékletek

4.1 Cashflow kimutatás

		2019. üzleti év	adatok eFt-ban	
Sor-szám		A tétel megnevezése	Előző év	Tárgyév
a		b	c	d
1	I.	Működési cash flow (1-13. sorok)	17 781 321	16 215 241
2	1a.	Adózás előtti eredmény +	2 263 751	2 363 702
3		ebből: működésre kapott, pénzügyileg rendezett támogatás,	347 783	371 526
4	1b.	Korrekciók az adózás előtti eredményben +	913 623	662 479
5	1.	Korrigált adózás előtti eredmény (1a+1b) +	3 177 374	3 026 181
6	2.	Elszámolt amortizáció +	4 631 144	4 469 947
7	3.	Elszámolt értékvesztés és visszaírás +	333 216	329 294
8	4.	Céltartalék képzés és felhasználás különbözete +	211 891	211 643
9	5.	Befektetett eszközök értékesítésének eredménye +	-3 063	-1 700
10	6.	Szállítói kötelezettség változása +	-141 864	-61 894
11	7.	Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása +	-308 757	393 051
12	8.	Passzív időbeli elhatárolások változása +	5 767 994	3 416 664
13	9.	Vevőkövetelés változása +	31 686	-442 848
14	10.	Forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása +	7 351 870	8 052 498
15	11.	Aktív időbeli elhatárolások változása +	-1 562 498	-1 481 914
16	12.	Fizetett adó (nyereség után) -	-707 672	-695 681
17	13.	Fizetett osztalék, részesedés -	-1 000 000	-1 000 000
18	II.	Befektetési cash flow (14-18. sorok)	-13 948 884	-12 808 348
19	14.	Befektetett eszközök beszerzése -	-11 551 837	-11 714 177
20	15.	Befektetett eszközök eladása +	2 953	2 625
21	16.	Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek törlesztése, megszüntetése, beváltása +	0	2 650 000
22	17.	Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek -	-2 400 000	-3 850 000
23	18.	Kapott osztalék, részesedés +	0	103 204
24	III.	Finanszírozási cash flow (19-26. sorok)	-773 114	-114 357
25	19.	Részvénykibocsátás, tőkebevonás (tőkeemelés) bevétele +	0	0
26	20.	Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kibocsátásának bevétele +	0	0
27	21.	Hitel és kölcsön felvétele +	0	0
28	22.	Véglegesen kapott pénzeszköz +	498 115	972 131
29	23.	Részvénybevonás, tőke kivonás (tőkeleszállítás) -	0	0
30	24.	Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír visszafizetése -	0	0
31	25.	Hitel és kölcsön törlesztése, visszafizetése -	0	0
32	26.	Véglegesen átadott pénzeszköz -	-1 271 229	-1 086 488
33	IV.	Pénzeszközök változása (I+II+III. sorok) +	3 059 323	3 292 536
34	27.	Devizás pénzeszközök ártértékelése +	-44	6
35	V.	Pénzeszközök mérleg szerinti változása (IV+27. sorok) +	3 059 279	3 292 542

Cash-flow kimutatásban szereplő korrekciók részletezése

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2018	Tárgyév 2019
Korrekciók az adózás előtti eredményben	913 623	662 479
Kapcsolt vállalkozástól kapott osztalék	0	-103 204
Származékos ügyletek korrekciói	-9 799	64 201
Nem realizált ártértékelés miatti korrekció	-24	-60
Véglegesen átadott pénzeszköz	1 271 229	1 086 488
Véglegesen kapott pénzeszköz	-347 783	-371 526
Térítés nélkül átvett eszközök értéke	0	-55
Adott támogatás után kapott társasági adó jóváírás	0	-13 365
Korrekciók a szállítói kötelezettség változásban	784 439	-70 496
Beruházáshoz kapcsolódó szállítói kötelezettségek korrekciója	784 439	-70 496
Korrekciók az egyéb rövid lejáratú kötelezettségben	-436 464	-472 446
Véglegesen kapott pénzeszköz	-150 332	-600 605
Beruházáshoz kapcsolódó korrekciók	-291 536	128 159
Társasági adót érintő korrekció	5 404	0
Korrekciók a vevő követelés változásban	-187 948	-308 274
Tárgyi eszköz értékesítéshez kapcsolódó vevő korrekció	429	-429
Értékvesztéshez, visszaíráshoz kapcsolódó korrekció	-188 377	-307 845
Korrekció a forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változásában	6 538 776	16 024 154
Tárgyi eszköz átsorolás készletté	37 132	0
Társasági adót érintő korrekció	21 208	165 092
Értékvesztéshez, visszaíráshoz kapcsolódó korrekció	-12	-8 282
Hosszú lejáratú értékpapírok átsorolása rövid lejáratú értékpapírok közé	6 480 448	15 867 344

4.2 Immateriális javak állományváltozása

2019. év

eFt-ban

MEGNEVEZÉS	VAGYONÉRTÉKŰ JOGOK			SZELLEMI TERMÉK	Használatba nem vett	Összesen	ALAPÍTÁS ÁTSZERVEZÉS	IMMATERIÁLIS JAVAKRA ADOTT ELŐLEGEK	IMMATERIÁLIS JAVAK ÖSSZESEN
	Használatba vett	Használatba nem vett	Összesen	Használatba vett					
NYITÓ BRUTTÓ É.	16 316 896	3 699 099	20 015 995	9 457 947	0	9 457 947	0	0	29 473 942
Vásárlás	0	3 304 793	3 304 793	0	41 754	41 754	0	34 381	3 380 928
Aktiválás	4 300 836	0	4 300 836	41 754	0	41 754	0	0	4 342 590
Előállítás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leltártöbblet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb növekedés	45	0	45	0	0	0	0	0	45
Növekedés összesen	4 300 881	3 304 793	7 605 674	41 754	41 754	83 508	0	34 381	7 723 563
Selejtezés	26	0	26	0	0	0	0	0	26
Eladás	9	0	9	0	0	0	0	0	9
Leltárhány	0	0	0	1 079	0	1 079	0	0	1 079
Egyéb csökkenés	1	0	1	0	0	0	0	19 376	19 377
Térítés nélküli átadás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	38 294	38 294	0	0	0	0	0	38 294
Aktivált érték	0	4 300 881	4 300 881	0	41 754	41 754	0	0	4 342 635
Csökkenés összesen	36	4 339 175	4 339 211	1 079	41 754	42 833	0	19 376	4 401 420
ZÁRÓ BRUTTÓ É.	20 617 741	2 664 717	23 282 458	9 498 622	0	9 498 622	0	15 005	32 796 085
Nyitó é.cs.	11 877 323	0	11 877 323	9 427 078	0	9 427 078	0	0	21 304 401
Terv szerinti növekedés	1 839 648	0	1 839 648	34 255	0	34 255	0	0	1 873 903
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerinti csökkenés selejtezés miatt	26	0	26	0	0	0	0	0	26
Terv szerinti csökkenés értékesítés miatt	9	0	9	0	0	0	0	0	9
Terv szerinti csökkenés leltárhány miatt	0	0	0	1 079	0	1 079	0	0	1 079
Terv szerinti csökkenés egyéb csökkenés miatt	1	0	1	0	0	0	0	0	1
Terv szerinti csökkenés térítés nélküli átadás miatt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terven felüli növekedés	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terven felüli csökkenés	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Záró é. cs.	13 716 935	0	13 716 935	9 460 254	0	9 460 254	0	0	23 177 189
NYITÓ NETTÓ É.	4 439 573	3 699 099	8 138 672	30 869	0	30 869	0	0	8 169 541
ZÁRÓ NETTÓ É.	6 900 806	2 664 717	9 565 523	38 368	0	38 368	0	15 005	9 618 896

4.3 Tárgyi eszközök állományváltozása

2019. év

e Ft-ban

MEGNEVEZÉS	INGATLANOK			MŰSZAKI BERENDEZÉS	EGYÉB BERENDEZÉS	BEFEJEZETLEN BERUHÁZÁS	BERUHÁZÁSRA ADOTT ELŐLEGEK	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÖSSZESEN
	Saját ingatlanok	Vagyonkezelésbe átvett ingatlanok	Összesen					
NYITÓ BRUTTÓ É.	5 546 087	6 873 699	12 419 786	13 737 532	5 696 136	740 321	0	32 593 775
Vásárlás	0	0	0	0	0	2 249 884	46 996	2 296 880
Aktiválás	96 414	98 078	194 492	1 336 144	1 189 775	0	0	2 720 411
Előállítás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	38 294	0	38 294
Leltártöbblet	0	0	0	0	0	0	0	0
Térítés nélküli átvétel	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb növekedés	0	0	0	0	0	0	0	0
Növekedés összesen	96 414	98 078	194 492	1 336 144	1 189 775	2 288 178	46 996	5 055 585
Értékesítés	0	0	0	10 125	9 748	0	0	19 873
Készletre való átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0
Selejtezés, Bontás	1 200	4 890	6 090	43 480	98 993	1 267	0	149 830
Térítés nélküli átadás	0	0	0	12 777	15 753	0	0	28 530
Leltárhány	0	0	0	10 102	26 265	0	0	36 367
Egyéb csökkenés	0	38 737	38 737	34	9 419	0	28 226	76 416
Aktiválás	0	0	0	0	0	2 720 411	0	2 720 411
Csökkenés összesen	1 200	43 627	44 827	76 518	160 178	2 721 678	28 226	3 031 427
ZÁRÓ BRUTTÓ É.	5 641 301	6 928 150	12 569 451	14 997 158	6 725 733	306 821	18 770	34 617 933
Nyitó é.cs.	1 312 738	3 191 048	4 503 786	8 698 124	3 593 473	0	0	16 795 383
Terv szerinti écs növekedés	351 812	299 495	651 307	1 248 881	695 856	0	0	2 596 044
Terv szerinti écs csökkenés értékesítés miatt	0	0	0	10 125	9 252	0	0	19 377
Terv szerinti écs csökkenés készletre átsorolás miatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerinti écs csökkenés selejtezés miatt	194	3 692	3 886	43 332	98 993	0	0	146 211
Terv szerinti écs csökkenés térítés nélküli átadás miatt	0	0	0	12 777	15 753	0	0	28 530
Terv szerinti écs csökkenés leltárhány miatt	0	0	0	10 102	26 141	0	0	36 243
Terv szerinti écs csökkenés egyéb csökkenés miatt	0	15 668	15 668	34	9 419	0	0	25 121
Terven felüli écs növekedés	1 007	1 198	2 205	148	124	1 267	0	3 744
Terven felüli écs csökkenés	1 007	1 198	2 205	148	124	1 267	0	3 744
Terven felüli écs egyéb csökkenése	0	0	0	0	0	0	0	0
Záró é. cs.	1 664 356	3 471 183	5 135 539	9 870 635	4 129 771	0	0	19 135 945
NYITÓ NETTÓ É.	4 233 349	3 682 651	7 916 000	5 039 408	2 102 663	740 321	0	15 798 392
ZÁRÓ NETTÓ É.	3 976 945	3 456 967	7 433 912	5 126 523	2 595 962	306 821	18 770	15 481 988

4.4 Légiforgalmi irányítási szolgáltatások árbevétele – földrajzi megbontásban

Átrepülő forgalom - Útvonaliirányítási Díjbevétele

adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2019. értékesítés árbevétele	2019. értékesítés %
1	Törökország	4 511 653	15,26%
2	Egyesült Arab Emírátsok	3 482 699	11,78%
3	Németország	2 480 449	8,39%
4	Magyarország	2 219 425	7,51%
5	Qatar	1 904 214	6,44%
6	Egyesült Királyság	1 786 516	6,04%
7	Ausztria	1 061 048	3,59%
8	Írország	986 117	3,34%
9	Oroszország	883 332	2,99%
10	Szingapúr	620 824	2,10%
11	Hollandia	611 116	2,07%
12	Románia	610 858	2,07%
13	Lengyelország	494 275	1,67%
14	USA	490 184	1,66%
15	Csehország	467 719	1,58%
16	Svájc	398 096	1,35%
17	India	386 738	1,31%
18	Ukrajna	366 048	1,24%
19	Thaiföld	354 584	1,20%
20	Izrael	320 077	1,08%
21	Franciaország	296 001	1,00%
22	Szerbia	285 146	0,96%
23	Oman	257 933	0,87%
24	Bulgária	253 000	0,86%
25	Svédország	247 000	0,84%
	Egyéb országok	3 787 689	12,80%
	Átrepülő forgalom - Útvonaliirányítási Díjbevétele	29 562 741	100,00%

Közelkörzet - Terminálirányítás Díjbevétele

adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2019. értékesítés árbevétele	2019. értékesítés %
1	Magyarország	1 498 289	26,03%
2	Írország	940 237	16,34%
3	Németország	598 345	10,40%
4	Egyesült Királyság	302 162	5,25%
5	Lengyelország	232 512	4,04%
6	Törökország	202 395	3,52%
7	Svájc	175 308	3,05%
8	Ausztria	155 586	2,70%
9	Oroszország	149 043	2,59%
10	Franciaország	137 458	2,39%
11	Qatar	137 395	2,39%
12	Hollandia	119 421	2,07%
13	Belgium	103 970	1,81%
14	Egyesült Arab Emírátsok	100 980	1,75%
15	USA	92 938	1,61%
16	Luxemburg	81 360	1,41%
17	Spanyolország	64 513	1,12%
18	Finnország	63 785	1,11%
19	Kína	61 134	1,06%
20	Norvégia	60 970	1,06%
21	Izrael	60 077	1,04%
22	Csehország	57 243	0,99%
23	Románia	48 739	0,85%
24	Egyiptom	45 504	0,79%
25	Portugália	42 230	0,73%
	Egyéb országok	223 712	3,90%
	Átrepülő forgalom - Útvonaliirányítási Díjbevétele	5 755 306	100,00%

Koszovó felett átrepülő forgalom Díjbevétele

adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2019. értékesítés árbevétele	2019. értékesítés %
1	Törökország	270 444	19,91%
2	Egyesült Királyság	129 749	9,55%
3	Németország	127 980	9,42%
4	Magyarország	77 727	5,72%
5	Írország	64 943	4,78%
6	Egyesült Arab Emírátsok	64 681	4,76%
7	Ausztria	50 097	3,69%
8	Qatar	45 867	3,38%
9	Izrael	41 113	3,03%
10	Hollandia	37 480	2,76%
11	Görögország	32 814	2,42%
12	Egyiptom	30 741	2,26%
13	Szerbia	29 790	2,19%
14	Svájc	27 314	2,01%
15	Csehország	26 363	1,94%
16	Lengyelország	24 035	1,77%
17	Franciaország	22 832	1,68%
18	Oroszország	18 946	1,39%
19	Bulgária	17 154	1,26%
20	Svédország	16 656	1,23%
21	Románia	13 837	1,02%
22	Belgium	13 762	1,01%
23	USA	13 278	0,98%
24	Olaszország	12 409	0,91%
25	Libanon	11 983	0,88%
	Egyéb országok	136 533	10,05%
	Átrepülő forgalom - Útvonaliirányítási Díjbevétele	1 358 528	100,00%

4.5 Importbeszerzések

2019. Év

adatok ezer Ft-ban

Ország	2019. Termékbeszerzés	2019. Szolgáltatás beszerzés
Franciaország	0	2 668 411
Belgium	0	1 547 131
Egyesült Királyság	39 620	197 701
Ausztria	46 509	158 905
Németország	206 112	122 096
Szlovákia	61	114 105
Csehország	65 460	82 755
Hollandia	665	61 974
Szlovénia	108	61 305
Írország	0	37 607
Bulgária	0	37 271
Spanyolország	0	26 096
Olaszország	0	23 504
Finnország	23 615	10 121
Románia	230	15 718
Dánia	9 837	0
Egyéb országok	92	9 240
EU országok összesen	392 309	5 173 940
Szerbia	14 436	201 169
Norvégia	294 597	161 572
Kosзовó	0	82 048
Kanada	40	79 010
Macedónia	0	49 032
Bosznia-Hercegovina	0	43 036
Amerikai Egyesült Államok	18	32 694
Egyesült Arab Emírségek	0	15 143
Svájc	0	11 702
Egyéb országok	0	4 402
NON-EU országok összesen	309 091	679 808
Importbeszerzések	701 400	5 853 748

4.6 Társasági adóalap módosító tételek

2019. évi társasági adóalapot módosító tételek

adatok eFt-ban

Társasági adóalapot növelő tételek összesen:	9 362 576
A várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett céltartalék, céltartalékot növelő összeg	2 258 989
A számviteli törvény szerint az adóévben terv szerinti értékcsökkenési leírásként és terven felüli értékcsökkenésként elszámolt összeg, kivezetett eszközök könyv szerinti értéke	4 474 187
Nem a vállalkozási, bevételsterző tevékenységgel kapcsolatos költségek, ráfordítások összege	11 390
Jogerős határozatban megállapított bírság, az Art. és Tb-törvények szerinti jogkövetkezmények ráfordításként elszámolt összege az önellenőrzéshez kapcsolódó kivételével	60
Az adóévben követelésre elszámolt értékvesztés összege	349 749
Az adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított, adóévi költségként, ráfordításként, vagy adóévi nettó árbevétel, bevétel, aktivált saját teljesítmény csökkentéseként elszámolt összeg	30 339
Egyéb növelő jogcímek (elszámolási egyenlegek összevontan)	2 237 862
Társasági adóalapot csökkentő tételek összesen:	5 682 348
A várható kötelezettségekre és a jövőbeni kötelezettségekre képzett céltartalék felhasználása következtében az adóévben bevételként elszámolt összeg	2 047 347
Az adótörvény szerint figyelembe vett értékcsökkenési leírás összege, kivezetett eszközök számított nyilvántartási értéke	3 369 314
A kapott (járó), bevételként elszámolt osztalék és részesedés	103 204
Behajthatatlanná vált követelés leírásakor a korábbi adóévekben adóalap növelő tételként elszámolt értékvesztés összege, valamint a követelés átruházásakor, kiegyenlítésekor, beszámításakor elszámolható összeg, az adóévben visszaírt értékvesztés	139 222
Az adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított adóévi bevételként, vagy aktivált saját teljesítmény növeléseként, vagy adóévi költség, ráfordítás csökkentéseként elszámolt összeg	4 481
Az adott adomány, támogatás igazolt összege	18 780

4.7 A környezet védelmét közvetlenül szolgáló immateriális javak és tárgyi eszközök

A Szt. 94. § (1) A környezet védelmét közvetlenül szolgáló tárgyi eszközök - 92. § (1) bekezdése szerint - részletezett adatai

adatok eFt-ban

Telephely	Megnevezés	Aktiválási dátum	Bruttó érték 2018.12.31	Halmazott értéksökkenés 2018.12.31	Nettó érték 2018.12.31	2019 évi bruttó érték változás (+) növekedés (-) csökkenés	2019. évi értéksökkenési érték változás (+) növekedés (-) csökkenés	Bruttó érték 2019.12.31	Halmazott értéksökkenés 2019.12.31	Nettó érték 2019.12.31
KRAD	Kőrshgyi radarállomás napkollektoros rendszer	2012.06.11	9 932	5 184	4 748	0	791	9 932	5 975	3 957
PRAD	Püspökladányi radarállomás napkollektoros rendszer	2012.07.12	9 371	4 859	4 512	439	793	9 810	5 652	4 158
PRAD	Püspökladányi radarállomás hulladéktároló	2012.03.19	3 411	463	2 948	0	68	3 411	531	2 880
LHBP	ANS3 épület Légtéchnika-légkezelő	2012.08.21	52 442	28 570	23 872	0	6 571	52 442	35 141	17 301
LHBP	Forgó utca csapadékvíz szikkasztó kutak	2013.12.12	1 633	330	1 303	0	65	1 633	395	1 238
LHBP	Monitoring kút	2014.11.10	513	213	300	0	51	513	264	249
LHBP	Veszélyes hulladéktároló Kőrshgy	2014.02.18	4 299	418	3 881	0	86	4 299	504	3 795
LHBP	Energiamedzsmnt (EIR) rendszer licence	2017.11.16	515	191	324	0	169	515	360	155
LHBP	Energiamedzsmnt (EIR) rendszer	2017.11.16	6 177	2 156	4 021	0	2 100	6 177	4 256	1 921
KRAD	Kőrshgyi torony akadályfény LED-es rendszerrel való kiváltása*	2018.05.31								
PRAD	Püspökladányi torony akadályfény LED-es rendszerrel való kiváltása*	2018.05.31								
LHBP	ANS II világítás korszerűsítése*	2018.12.28								
LHBP	ANS III szennyvíz hálózat rákötése a Fővárosi Csatornázási Művek hálózatára	2018.12.28	7 814	9	7 805	0	781	7 814	790	7 024
LHBP	ANS III csatorna közműfejlesztési hozzájárulás	2018.12.28	8 786	10	8 776	0	879	8 786	889	7 897
LHBP	Szennyvízátemelő műtárgy felújítása	2018.10.31	9 500	234	9 266	0	1 378	9 500	1 612	7 888
LHBP	ANS I épület tetőszigetelés	2018.10.31	45 998	781	45 217	0	4 600	45 998	5 381	40 617
LHBP	Árnyékolástechnikai fejlesztések	2019.09.21				1 886				
LHBP	ANS II konyhai zsírfogó telepítés	2019.12.12				6 644				
KRAD	Olajellátó rendszer felújítása	2019.07.17				24 254				
LHBP	Energia-optimalizációval kapcsolatos kiépítések (épület felügyeleti rendszer)	2019.12.17				2 417				

(LHBP= HC Székház, KRAD = Kőrshgyi radarállomás, PRAD= Püspökladányi radarállomás), * A megvalósított Környezetvédelmi beruházások egy meglévő eszközön végzett értéknövelő beruházások, nincs önálló értékük.

4.8 A veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok mennyiségi és értéadatai

Azonosító kód	Hulladék megnevezése	2018. Nyitó-készlet (kg)	2018-ban átadott mennyiség (kg)	2018. Záró-készlet (kg)	2019. Nyitó-készlet (kg)	2019-ban átadott mennyiség (kg)	2019. Záró-készlet (kg)
17 09 04	Kevért építési-bontási hulladék	0	0	0	0	6 650	0
20 01 01	Papír és karton	0	4 765	0	0	5 650	0
15 01 01	Papír és karton csomagolási hulladékok	0	2 172	0	0	5 282	0
20 01 36	Kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések	0	9 289	0	0	4 493	0
13 05 08*	Homokfogóból és olaj-víz szeparátorokból származó hulladékok keveréke	0	5 120	0	0	3 000	0
17 02 01	Fahulladék	0	0	0	0	2 780	0
20 01 39	Műanyag hulladék	0	1 092	0	0	2 178	0
15 02 02*	Veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (szennyezett légszűrők)	0	1 060	0	0	1 351	0
20 01 35*	Veszélyes anyagokat tartalmazó, kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések	0	0	0	0	1 338	0
15 01 02	Műanyag csomagolási hulladékok	0	681	0	0	785	0
20 03 07	Lomhulladék	0	3 713	0	0	347	0
20 01 40	Fémek	0	131	0	0	287	0
08 03 17*	Veszélyes anyagokat tartalmazó, hulladékká vált toner	0	67	0	0	202	0
20 01 23*	Klór-fluor-szénhidrogént tartalmazó kiselejtezett berendezés (hűtőgépek)	0	332	0	0	169	0
20 01 33*	Elemek, akkumulátorok	0	139	0	0	166	0
18 01 03*	Egyéb hulladékok, amelyek gyűjtése és ártalmatlanítása speciális követelményekhez kötött a fertőzések elkerülése érdekében	0	20	0	0	25	0
14 06 03*	Egyéb oldószer és oldószer maradék	0	16	0	0	16	0
13 02 05*	Fáradt olaj	0	0	0	0	10	0
15 01 10*	Szennyezett csomagolási hulladék	0	139	0	0	9	0
16 01 03	Hulladékká vált gumiabroncsok	0	210	0	0	5	0
15 01 11*	Kiürült hajtógáz palackok	0	17	0	0	3	0
08 01 11*	Festék- és lakk-hulladék	0	10	0	0	0	0
	Veszélyes hulladékok mennyisége összesen	0	6 920	0	0	6 289	0
	Nem veszélyes hulladékok mennyisége összesen	0	22 053	0	0	28 457	0
	Összesen	0	28 973	0	0	34 746	0

adatok eFt-ban

Hulladék típusok	2018. év	2019. év
Nem veszélyes hulladék	9 429	8 113
Veszélyes hulladék	251	320
Összesen	9 680	8 433

A Társaság a telephelyeken a veszélyes hulladékokat a jogszabályoknak megfelelően az arra kijelölt helyen tárolja, szállításáról, ártalmatlanításáról megfelelően gondoskodik.

4.9 Egyéb környezetvédelmi kötelezettségek

adatok eFt-ban

Egyéb környezetvédelmi kötelezettségek	2018. év	2019. év
KIR rendszer tanúsításának díja	399	399
Talajvizsgálatok	169	202
Környezetvédelmi termékdíj	65	67
Klímaberendezések hűtőkörei utáni díjfizetési kötelezettség	125	64
Környezetterhelési díj	52	52
Üzemi gyűjtőhely Hatósági jóváhagyása	104	32
Környezetvédelmi vizsgálatok	20	20
Szennyvízvizsgálat	195	0

4.10 Szakmai rövidítések magyarázata

Szakmai rövidítések, kifejezések magyarázata angolul		
ACC	Area Control Center <i>Távolsági Irányítás</i>	HMI-CWP <i>Human Machine Interface - Controller Working Position</i>
ACDM	Airport Collaborative Decision Making <i>Repülőtéri együttműködésen alapuló döntéstámogató rendszer</i>	HUFRA <i>Hungarian Free Route Airspace</i>
AFIS	Aerodrome Flight Information Service <i>Repülőtéri Repüléstájékoztató Szolgálat</i>	IFRS <i>International Financial Reporting Standards</i>
AIP	Aeronautical Information Publication <i>Légiforgalmi Tájékoztató Kiadvány</i>	K+F <i>Research and Development</i>
AIS	Aeronautical Information Service <i>Légiforgalmi Tájékoztató Szolgálat</i>	KFOR <i>Kosovo Force</i>
ANS	Air Navigation Services <i>Légiforgalmi Szolgálatok</i>	MÁK <i>Hungarian State Bond</i>
ANSP	Air Navigation Service Provider <i>Légiforgalmi Irányító Szolgálat</i>	MATIAS <i>Magyar Automatizált és Integrált légiforgalmi rendszer</i>
AMAN	Arrival Management <i>Repülőtéri leszállító rendszer</i>	MKVK <i>Hungarian Chamber of Auditors</i>
APP	Approach <i>Közel-körzeti irányítás</i>	MNV Zrt. <i>Magyar Nemzeti Vagyongépző Zrt.</i>
A-SMGCS	Advanced Surface Movement Guidance and Control System <i>Fejlett földfelszíni mozgásokat irányító és ellenőrző rendszer</i>	MtM <i>Mark-to-Market</i>
ATC	Air Traffic Control <i>Légiforgalmi Irányítás</i>	ODS Toolbox <i>Operational Data Store Toolbox</i>
ATM	Air Traffic Management <i>Légiforgalmi Irányítás</i>	OMSZ <i>Országos Meteorológiai Szolgálat</i>
AWOS	Automated Weather Observing System <i>Automata időjárás megfigyelő rendszer</i>	PBN <i>Performance Based Navigation</i>
CEF	Connecting Europe Facility <i>Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz</i>	rTWR <i>Remote Tower</i>
CPDLC	Controller-Pilot Data-Link Communication <i>Légiforgalmi irányító és pilóta közötti adatkapcsolati kommunikáció</i>	SES <i>Single European Sky</i>
CRCO	Central Route Charges Office <i>Központi Útvonaldíj Iroda</i>	SESAR <i>Single European Sky ATM Research</i>
CRDS	Center of Research, Development and Simulation <i>Kutatási, Fejlesztési és Szimulációs Központ</i>	SDA <i>SESAR végrehajtási szövetség, nonprofit szervezet</i>
DKJ	Treasury Bill <i>Diszkont Kincstár Jegy</i>	SESA <i>SESAR Joint Undertaking</i>
DLS	Datalink Services <i>Adatkapcsolati szolgáltatás</i>	SMR <i>Surface Movement Radar</i>
EC	European Commission <i>Európai Bizottság</i>	SU <i>Service Unit</i>
En-route	Route Charge <i>Útvonalirányítás</i>	SWIM <i>System Wide Information Management</i>
EU	European Union <i>Európai Unió</i>	TNC <i>Terminal Navigation Charge</i>
EUROCONTROL	European Organisation for the Safety of Air Navigation <i>Európa Szervezet a Légiközlekedés Biztonságáért</i>	TEN-T <i>Trans-European Transport Network</i>
FAB	Functional Airspace Block <i>Funkcionális Légtérblokk</i>	TEN-T EERP <i>TEN-T European Economic Recovery Plan</i>
FAB CE	FAB Central Europe <i>Közép-Európai Funkcionális Légtérblokk</i>	UTM <i>Unmanned Aerial System Traffic Management</i>
FRA	Free Route Airspace <i>Szabad Útvonalú légtér</i>	TÉR <i>Performance Evaluation System</i>